

ON KALLISTA OLLA KÖYHÄ

Yhteiskunnalliset epäkohdat ja yhteiskuntakritiikki punkrocklyriikoissa

Ulla Laine
Pro gradu -tutkielma
Sosiaalityö
Jyväskylän yliopisto
Kokkolan yliopisto-
keskus Chydenius
Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

ON KALLISTA OLLA KÖYHÄ

Yhteiskunnalliset epäkohdat ja yhteiskuntakritiikki punkrocklyriikoissa

Ulla Laine

Pro gradu -tutkielma

Sosiaalityö

Jyväskylän yliopisto / Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Ohjaajat: YTT Kari Ilmonen, YTM Sirkka Alho

Kevät 2016

106 sivua + liitteet 15 sivua

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, millaisista epäkohdista punkrockin lyriikoissa puhutaan ja millaista yhteiskuntakritiikkiä lyriikat sisältävät. Tutkimuksessa tarkastellaan lisäksi punkrockin sisällöissä tapahtuneita muutoksia vertailemalla kahden eri aikakauden lyriikoita keskenään. Tutkimuksen teoreettinen kehys sijoittuu yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden sekä marginalisaation ja sosiaalisten ongelmien alueille.

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen ja se pohjautuu fenomenologis-hermeneuttiseen perinteeseen. Analyysimenetelmänä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia sekä sisällön erittelyä. Tutkimuksen empiirisen aineiston muodostavat punkrockin lyriikat, jotka on julkaistu aikavälillä 1977–2015.

Tutkimusaineistosta ilmenee, että yhteiskunnalliset epäkohdat ja yhteiskuntakriittisyys ovat punkrockin lyriikoissa vahvasti läsnä. Punkrocklyriikot ovat kirjoittaneet kantaaottavia ja ajankohtaisia sanoituksia sosiaalisista ongelmista ja yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta sekä tuoneet kuuluville omaa eettistä ajatteluaan. Kritiikkiä esitetään erityisesti hallitusta, poliitikkoja, päättäjiä, talous- ja sosiaalipolitiikkaa sekä kovenevia yhteiskunnallisia arvoja kohtaan.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että punkrockin lyriikoissa puhutaan marginalisaation ja syrjäytymisen seurauksista, jotka ilmenevät ihmisten elämässä eriarvoisuutena ja sosiaalisina ongelmina. Punkrocklyriikot puolustavat heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä ja vaativat yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta jokaiselle. Kahden eri aikakauden vertailu osoittaa, että punkrock kiinnittyy tiiviisti oman aikakautensa ilmiöihin. Vanhemmissa lyriikoissa puhutaan eniten nuorten katuväkivallasta ja uudemmassa aineistossa esiin tulevat ennen kaikkea perhe- ja parisuhdeväkivalta sekä terrorismi. Työttömyydestä puhutaan nykylyriikoissa huomattavasti enemmän ja siihen suhtaudutaan vakavammin kuin vanhemmalla kaudella. Yksilökeskeisyyden ja oman edun tavoittelun voimistuminen yhteiskunnassamme näkyy erityisesti 2000-luvun lyriikoissa. Uudemmissa sanoituksissa tuodaan vankasti esiin, että jokaisella ihmisellä on oltava yhtäläinen ihmisarvo. Eriarvoisuuden kasvun myötä heikompiensaisten ihmisten kodittomuuden ja ulkopuolisuuden tunteet ovat lisääntyneet. Kansalaisia koskevat erilaiset ongelmat ovat punkrocklyriikoiden mukaan vakavoituneet ja monimutkaistuneet. Aivan tavalliset ihmiset, jotka vastustavat vääryyttä ja auttavat toisia, nähdään lyriikoissa nykyajan suurina sankareina.

Avainsanat: eriarvoisuus, marginalisaatio, oikeudenmukaisuusteoria, punkrocklyriikka, sosiaaliset ongelmat, syrjäytyminen, yhteiskuntakritiikki

University of Jyväskylä School of Social Sciences and Humanities

LAINEN ULLA:

106 pages, 15 appendix pages

Social Work

Supervisors: YTT Kari Ilmonen and YTM Sirkka Alho

ABSTRACT

The purpose of the research is to find out what kind of grievances are brought up in the lyrics of punk rock and what kind of criticism towards society lyrics are including. The changes in the contents of the punk rock are also examined by comparing lyrics from two different eras of punk rock music. The theoretical framework of the research positions itself on the areas of social inequality and justice as well as areas of marginalisation and social problems.

The research is qualitative and it is based on the phenomenological-hermeneutic tradition. Data-driven content analysis and differentiation of the data are used as a method of analysis. The empirical data consists of the lyrics of punk rock which have been published between 1977 and 2015.

The data shows that social grievances and criticism towards society are strongly present in the lyrics of the punk rock. Punk lyricists have written current lyrics which take a stand on the social grievance and social inequality. Lyricists have also pointed out their ethical points of views. Criticism particularly towards government, politicians, decision-makers, economic policy and social policy as well as increasingly tough values are shown.

The results of the research show that in the lyrics of the punk rock the focus is on the consequences of the marginalisation and exclusion which appear in the lives of the people as inequality and social problems. Punk lyricists are defending the ones in the weakest positions and lyricists demand social justice for everyone. Comparison between the two punk rock eras shows that punk rock is closely attached to the phenomenons of each era punk rock was produced. The street violence is most talked in the earlier lyrics and especially domestic violence and terrorism are playing the major role in the later lyrics. Unemployment is shown in the lyrics of today significantly more than before and it is taken more seriously today compared to the lyrics of the earlier era. The raise of individualism and self-interest in our society is clearly shown in the lyrics of the 2000s. The strongest message of the latest lyrics is that every person needs to have equal dignity. Homelessness of the poorest has grown and feelings of being an outsider have become more common because of the inequality. Different problems touching the citizens of this society have become more serious and complex according to the punk lyricists. In the lyrics just ordinary people who are against injustice and who help others are seen as great heroes of today.

Key words: inequality, marginalisation, punk rock lyrics, social exclusion, social criticism, social problems, a theory of justice

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄNASETTELU.....	8
2.1 Tutkimustehtävä, tutkimuskysymykset ja rajaukset.....	8
2.2. Aineistonkeruu	9
2.3 Analyysimenetelmät	11
2.4 Tutkimuksen toteuttaminen	14
3 TEORIATAUSTA, SOSIAALITYÖ JA PUNK-ILMIÖ	17
3.1 John Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria.....	17
3.2 Yhteiskuntakritiikki	20
3.3 Marginalisaatio, syrjäytyminen, huono-osaisuus ja sosiaaliset ongelmat.....	21
3.3.1 Marginalisaation ja syrjäytymisen jäsentelyä.....	21
3.3.2 Marginalisaatio ja syrjäytyminen yksilötasolla	23
3.3.3 Huono-osaisuus	25
3.3.4 Sosiaaliset ongelmat	27
3.4 Sosiaalityö oikeudenmukaisuuden edistäjänä	34
3.5 Punkrockin yhteiskuntakriittisyys, kantaaottavuus ja kapinallisuus	36
3.6 Punkkareiden musiikillinen erityisorientaatio.....	38
3.7 Laulu- ja rocklyriikka	39
4 YHTEISKUNNALLISET EPÄKOHDAT JA AIKALAIS-AJATUKSET PUNKROCKIN SANOITUKSISSA	41
4.1 Sosiaaliset ongelmat punkrocklyriikoissa	41
4.1.1 Sosiaalisten ongelmien määrällistä tarkastelua	42
4.1.2 Työttömyys.....	43
4.1.3 Eriarvoisuus.....	46
4.1.4 Päihteet	50

4.1.5 Rikollisuus ja väkivalta	53
4.2 Punkrocklyriikoiden aikalaisajatukset kahdella punk-aikakaudella.....	56
4.2.1 Aikalaisajatusten määrällistä tarkastelua.....	57
4.2.2 Julkisuus ja media.....	58
4.2.3 Ajatukset elämästä.....	60
4.2.4 Valta ja valvonta.....	65
4.2.5 Punk-ilmio	67
4.2.6 Tulevaisuus ja selviytyminen	72
4.2.7 Suhtautuminen yhteiskunnallisiin asioihin.....	76
4.2.8 Eettinen ilmapiiri	79
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	84
5.1 Epäkohdat ja yhteiskuntakritiikki punkrockin sanoituksissa	84
5.2 Muutokset punkrockin lyriikoiden sisällöissä kahdella ajanjaksolla	89
6 TUTKIMUSPROSESSIN ARVIOINTIA	93
6.1 Tutkimusmenetelmien valinta ja tulosten luotettavuus	93
6.2 Tutkimuksen eettisyyden arviointia	95
7 POHDINTA.....	97
LÄHTEET	103
LIITTEET	107

1 JOHDANTO

Tämän tutkielman idea sai alkunsa kuunnellessani rocklyriikko Pelle Miljoonan (2013) kappaletta ”Ihmisiä diasporassa.” Sanoituksessa viitataan ihmisten eriarvoisuuteen ja hallituksen kykenemättömyyteen korjata yhteiskunnallisia epäkohtia. Ajattelin tuolloin, että tekstissä puhutaan osuvasti sosiaalityön maailmasta ja halusin ryhtyä selvittämään, millaista sosiaalityön piiriin läheisesti liittyvää yhteiskunnallista tietoa punkrockin sanoituksia tutkimalla on mahdollista löytää.

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani punkrockin lyriikoissa ilmeneviä yhteiskunnallisia epäkohtia, niiden sisältämää yhteiskunnallista kritiikkiä sekä lyriikoiden sisällöissä tapahtuneita muutoksia kahdella eri punk-aikakaudella. Empiiriseksi tutkimusaineistoksi olen kerännyt punkrocklyriikoita yhteensä 200 kappaletta aikaväliltä 1977–2015. Tutkimusmenetelminä olen käyttänyt sisällönanalyysia ja sisällön erittelyä.

Teoreettinen viitekehysten etenee yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, marginalisaation, syrjäytymisen, sosiaalisten ongelmien ja huono-osaisuuden kautta kohti punkrockin yhteiskunnallista ja kriittistä sanomaa. Tutkimukseni esiyymmärrys nousee sosiaalityön inhimillisyydestä ja arvokkuudesta. Sosiaalityön missiona on poistaa epäkohtia, vähentää eriarvoisuutta ja edistää ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Sosiaalityön erityisenä tehtävänä on olla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhteiskuntamme heikoimpien puolesta puhua.

John Rawlsin (1988) oikeudenmukaisuusteorian vaatimuksena on sosiaalinen ja taloudellinen tasa-arvo. Oikeudenmukaisuusteorian mukaan kaikki eriarvoisuus on kyettävä oikeuttamaan osoittamalla, että sen olemassaololla voidaan parantaa yhteiskunnan huono-osaisimman väestön asemaa. Oikeudenmukaisuus on yhteiskunnallisten instituutioiden tärkein hyve ja epäoikeudenmukaiset instituutiot on Rawlsin teorian mukaan uudistettava tai poistettava käytöstä. Marginalisaatioon, syrjäytymiseen ja huono-osaisuuteen liittyvät kysymykset ovat sosiaalityön ydinalueita. Näiden käsitteiden yleisyys ja ajankohtaisuus sosiaalityön käytännöissä ja tutkimuksessa kertoo siitä, että yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisuuden vahvistumisen puolesta on työskenneltävä uutterasti.

Nuorten yhteiskunnalliset liikkeet ja erilaiset marginaaliryhmät ovat pyrkineet monin tavoin muuttamaan maailmaa. Hipit janosivat rauhaa ja rakkautta ja Koijärven suojeleminen synnytti Vihreän liikkeen. Nykyisenä, omaa elämänlaatua korostavana aikakautena eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden vastustamisen tulisi olla hyvin voimallista. Vähäosaisten sortaminen ja vähävaraisimmilta pois ottaminen tuntuu valitettavasti olevan tavanomaista ja hyväksyttyä yhteiskunnallista toimintaa, johon vain harvat puuttuvat. Maailma ei muutu tasa-arvoisemmaksi, jos yhteiskuntien yleinen ilmapiiri hyväksyy epäoikeudenmukaisuuden ja ihmisten eriarvoisen kohtelun. Kaikkein eriarvoisimmassa asemassa olevien ihmisten puolustajia tarvitaan ja asiaan vihkiytyneitä voi löytää monilta tahoilta. Erityisesti sosiaalityön ammattilaisilla on oltava tahtoa ja valmiuksia epäkohtien kitkemiseen ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen.

Pertti Kemppinen (1997, 93) kirjoittaa, että punkrock on saanut alkunsa 1970-luvulla yhteiskunnallisen eriarvoisuuden, huono-osaisuuden ja sosiaalisten ongelmien olemassaolosta. Punk-yhtyeet ja punk-yhteisöjen jäsenet nousivat vastustamaan ja kritisoimaan yhteiskunnallisia epäkohtia musiikin keinoin. Sanoituksia tutkimalla haluan saada tietoa siitä, toteuttavatko punkrocklyriikat laulujensa kautta omaa maailmanparantajan eetostaan.

Henkilökohtainen kiinnostukseni punkrockin lyriikoita kohtaan liittyy kyseisen genren Suomeen saapumiseen 1970-luvun loppupuolella. Sisäsyntyinen ihmisistä ja maailmasta välittäminen johti kohdallani siihen, että kiinnostuin muiden musiikinlajien ohella myös punkmusiikista. Punkrockin sanoitukset vahvistivat käsitystäni ihmisten välisestä epätasa-arvoisuudesta ja maailman epäoikeudenmukaisuudesta. Olin punkkareiden kanssa samoilla linjoilla siitä, että yhteiskunnan tilanne ei muutu paremmaksi, mikäli epäkohtia ei tuoda esiin eikä niitä edes yritetä korjata.

Tutkielmani etenee siten, että luvussa kaksi esittelen tutkimustehtäväni ja tutkimuksen rajaukset. Kolmannessa luvussa keskityn teoreettiseen viitekehykseeni ja sosiaalityön lähtökohtiin. Taustoitan tutkielmaani kertomalla lähdekirjallisuuden avulla punk-ilmiöstä, punkkareiden musiikillisesta erityisorientaatiosta sekä laulu- ja rocklyriikasta. Luvussa neljä raportoin tutkimustulokseni, jotka olen jakanut kahteen osaan eli sosiaaliin ongelmiin ja punkrocklyriikoiden aikalaisajatuksiin. Viidennessä luvussa esitän analyysini perusteella tekemäni johtopäätökset. Kuudennessa luvussa arvioin tutkimusprosessiani kokonaisuutena ja seitsemännessä luvussa tuon kuuluville prosessin aikana heränneitä ajatuksiani.

2 TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄNASETELU

2.1 Tutkimustehtävä, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimustehtäväni on saada tietoa ja lisäymmärrystä yhteiskunnallisesta eriarvoisuudesta ja epäoikeudenmukaisuudesta, joiden olemassaoloa en voi hyväksyä ihmisenä enkä valmistuvana sosiaalityöntekijänä. Epäkohtien huomaaminen ja pyrkimykset niiden korjaamiseen ovat ihmisyyden ja inhimillisyyden parasta polttoainetta. Vääryyksiin puuttuminen ja sortettujen puolustaminen ovat arvokkaita tehtäviä, joita on mahdollista toteuttaa eri tavoin ja monenlaisilla tasoilla, kuten esimerkiksi sosiaalityötä tekemällä tai runoja ja lauluja kirjoittamalla.

Tutkimuksen lähtökohtana on tarkastella yhteiskuntaamme marginaaliryhmäksi ymmärretyn punk-yhteisön jäsenten kirjoittamien lyriikoiden näkökulmasta. Tarkoituksena on saada empiiristä tietoa siitä, millaisena yhteinen maailmamme näyttää yhteiskuntakriittisen yhteisön näkemänä ja kokemana. Tutkimukseni tavoitteena on saada syvälinen käsitys siitä, millaisista asioista punkrockissa puhutaan ja ovatko laulujen aiheet sidoksissa ajankohtaisiin ilmiöihin. Tutkimukseni tulokset tarjoavat kaunistelemattoman läpileikkauksen yhteiskunnastamme punkrocklyriikoiden silmin. Tavoittelen tutkimuksellani sosiaalityön perusarvojen esiin tuomista ja niiden pitämistä mukana ajankohtaisessa, yhteiskunnallisessa keskustelussa. Näen sosiaalityötä ohjaavien inhimillisten arvojen vahvistumistarpeen sekä itsessäni että myös yleisemmin sosiaalityössä ja koko maailmassa. Tutkimukseni kautta on mahdollista saada käsitys siitä, ovatko punkrokkarit virittäneet taajuutensa elämän kolhimien ihmisten puolestapuhumiselle.

Yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde on monimuotoinen ja usein ristiriitaisuuksien sävyttämä. Ovatko yksilön kohtaamat sosiaaliset ongelmat, kuten esimerkiksi työttömyys tai köyhyys, ihmisen omaa syytä? Vai onko kyseessä yhteiskunnan rakenteiden toimimattomuus tai erilaiset, ihmisestä itsestään riippumattomat tekijät? Elämässään kovia kolhuja kokeneet ihmiset eivät useinkaan kykene tai uskalla nousta vastarintaan heitä koskevissa asioissa, vaikka he kokisivat elämässään räikeää yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta ja ihmisten välillä esiintyvää eriarvoisuutta. Syrjäytyminen ja huono-osaisuus ovat laajoja käsitteitä, jotka muodostuvat yksilöiden kohtaamista vaikeuksista. Valmistuvana sosiaalityöntekijänä haluan omalta osaltani vaikuttaa siihen, että ihmiset voisivat voittaa nämä vaikeudet.

Tutkimuksellisia tavoitteitani lähestyn seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

- 1) Millaisista ihmiseen ja yhteiskuntaan liittyvistä epäkohdista punkrockin lyriikoissa puhutaan ja millaista yhteiskunnallista kritiikkiä sanoituksista on havaittavissa?
- 2) Millaisia muutoksia punkrockin lyriikoiden sisällöissä on tapahtunut kahden eri punk-aikakauden kuluessa?

Tutkimuksellinen tarkastelukulmani on vankasti yhteiskunta- ja sosiaalitieteellinen, vaikka tutkimusaiheeni ja tutkimusaineistoni vaikuttaa musiikillisten ja lyyristen tekijöidensä nojalla yhdistyvän kulttuuritieteiden alueelle. En tutki varsinaisesti punk-kulttuuria, vaikka kosketan tutkimuksellani sen ydintä. Punk-ilmiö näyttäytyy tässä tutkimuksessa pääasiassa musiikinlajille ominaisen yhteiskuntakriittisyyden ja kantaaottavuuden näkökulmasta. Tehtäväni ei ole tutkia yhteiskunnassamme tapahtuneita muutoksia. Tutkin punkrocklyriikoiden sisällöissä tapahtuneita muutoksia, jotka luonnollisesti liittyvät monin tavoin yhteiskuntaan ja sen muuttumiseen. Vaikka punkrockia ovat enimmäkseen sanoittaneet miehet, olen rajannut tutkimuksestani maskuliinisuuden näkökulman pois.

2.2. Aineistonkeruu

Empiirinen tutkimusaineistoni koostuu punkrockin kappaleiden sanoituksista. Alkuperäinen aikomukseni oli hankkia lyriikoiden rinnalle toinen aineisto punkrocklyriikoita haastatteleamalla, mutta en voinut kasvattaa aineistoani ja tutkielmaani tätä laajemmaksi. Toisaalta katson tutkimusaineistoni olevan riittävä ja olen kyennyt vastaamaan sen avulla asettamaani tutkimustehtävään. Lisäksi ajattelen, että punkrockin lyyrikoiden ääni ja maailmankatsomus tulevat kattavasti näkyviin kappaleiden sanoituksissa.

Kokosin aineistoni 200 sanoitusta syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana usealta eri taholta. Suurimman osan aineistostani keräsin internet-sivustoilta. Löysin lyriikoita punk-yhtyeiden kotisivuilta, erityisiltä laululyriikoita sisältäviltä sivustoilta sekä sivustoilta, joilla pystyi myös kuuntelemaan siellä julkaistuja kappaleita. Sain joitakin sanoituksia omien LP- ja CD-levyjeni koteloista ja kansilehdiltä. Muutaman kappaleen sanat hankin kuuntelemalla ne pienissä osissa ja kirjoittamalla sanat tekstinkäsittelyohjelmaan. Tavoitteeni oli saada sanoista niin hyvin selvää, etten tekisi virheitä, sillä lyyriikon kirjoittamia sanoja ei pidä omatoimisesti muuttella, vaan niitä tulee kunnioittaa.

Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2003, 88) mukaan tutkimuksen ja sen edustavuuden kannalta on olennaista, että tutkimuksentekijä osaa kerätä sisällöllisesti ja määrällisesti sopivankokoisen aineiston. Omaan aineistooni kokosin yhteensä 200 punkrocklyriikkaa. Ensimmäisen punk-kauden (1977–1990) tuotannosta keräsin 100 sanoitusta ja toiset 100 laulutekstiä jälkimmäisen punk-kauden (1991–2015) tuotannosta. Tutkittavien lyriikoiden määrä oli täysin riittävä, jopa yltäkylläinen, tutkimustehtäväni ratkaisemiseksi. Suurin osa aineistoni sanoituksista oli punk-tyyliin melko lyhyitä, mutta asiasisällöltään rikkaita. Aineistossani oli mukana useampia tekstejä samalta kirjoittajalta tai yhtyeeltä, mutta koetin saada kerättyä sanoituksia mahdollisimman monipuolisesti eri sanoittajilta.

Eliittiotanta on harkintaan perustuva aineistonkeruumuoto, jota käytetään erityisesti määrällisessä tutkimuksessa. Eliittiotannassa tutkimusaineistoa katsotaan tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta, jolloin myös laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista käyttää otoksen harkinnanvaraisuutta. Aineistoon valitaan sellaista aineistoa, jonka avulla oletettavasti saadaan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 88–89.) Päädyin käyttämään aineistonkeruussani eliittiotantaa, koska punkrocklyriikat osoittautuivat keskenään hyvinkin erilaisiksi. Aineistoa etsiessäni sain huomata, että punkrockin sanoituksista löytyy vähäsanaisia, väkivaltaisia, riettaita ja humoristisia lyriikoita. En valinnut tämän tyyppisiä tekstejä tutkimukseni aineistoon, koska ne eivät olisi vastanneet tutkimustehtävääni.

Aineistoa kerätessäni pyrin löytämään sellaisia tekstejä, jotka internet-sivustojen, levykoteiloissa olleiden tietojen ja myös oman ymmärrykseni mukaan ovat punk-, hardcore- ja uuden aallon genreihin kuuluvia kappaleita. Punkkareiden kaikki kappaleet eivät ole sisällöltään yhteiskuntakriittisiä, mutta hyvin monilla yhtyeillä on ajankohtaista ja realistista sanottavaa ihmisistä ja ympäröivästä maailmasta. Valitsin tutkimusaineistooni sellaisia sanoituksia, joissa vaikutti olevan jokin sosiaalinen tai yhteiskunnallinen näkökulma. Aineistoa hankkiessani minun oli pidettävä mielessä, että omat mieltymykseni ja mielipiteeni eivät saaneet olla kriteereinä aineistoksi ottamisessa. Esimerkiksi lyriikoissa olevat kirosanat tai ristiriidat henkilökohtaisten mielipiteideni kanssa eivät saaneet estää aineistoksi pääsyä eivätkä varsinkaan tutkijan objektiivista tulkintaa.

Tutkimusaineistoni eri julkaisu vuosien täsmälliset lukumäärät ovat nähtävillä seuraavassa taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Punkrocklyriikoiden lukumäärät tutkimusaineistossa julkaisu vuosien mukaan

Punk-kausi 1977–1990				Punk-kausi 1991–2015			
Vuosi	Kpl	Vuosi	Kpl	Vuosi	Kpl	Vuosi	Kpl
1977	1	1987	8	1993	2	2007	7
1978	3	1988	9	1995	5	2008	3
1979	10	1989	1	1996	2	2009	1
1980	11	1990	1	1997	1	2010	3
1981	7	Yhteensä	100	1998	2	2011	10
1982	13			1999	1	2012	11
1983	14			2001	5	2013	7
1984	16			2004	1	2014	16
1985	4			2005	5	2015	8
1986	2			2006	10	Yhteensä	100

Taulukosta 1 nähdään, että lyriikoiden julkaisu vuodet jakautuivat osittain hieman epätasaisesti. Joiltakin vuosilta tekstejä oli jopa 16 kappaletta ja jotkut vuosiluvut jäivät kokonaan vaille aineistoa. Näkemykseni mukaan jokaiselta vuodelta ei tarvitse olla omaa tai useampaa näytettä luotettavan tiedon saamiseksi, koska määrittelemäni punk-aikakaudet ovat lähes viidentoista ja lähes kahdenkymmenenviiden vuoden pituisia.

2.3 Analyysimenetelmät

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka empiirisenä tutkimusaineistona toimivat punkrockin lyriikat. Tutkimuksellinen metodini pohjautuu fenomenologishermeneuttiseen perinteeseen, jonka perustana ovat filosofiset kysymykset ihmiskäsityksestä ja kokemusta koskevan tiedon luonteesta. Fenomenologisessa ja siihen läheisesti kuuluvassa hermeneuttisessa ihmiskäsityksessä tutkimuksen teon kannalta keskeisessä asemassa ovat kokemuksen, merkityksen ja yhteisöllisyyden käsitteet. Tärkeitä elementtejä ovat myös tutkijan ennako-oletusten sulkeistaminen, ymmärtäminen ja tulkinta. (Laine 2015, 29–30.)

Fenomenologiassa ajatellaan, että ihmistä ei voida ymmärtää irrallaan suhteestaan maailmaan ja että ihmisyksilö on pohjimmiltaan yhteisöllinen. Ihmisyksilöt rakentuvat suhteessa maailmaan jossa he elävät ja tuota maailmaa rakennetaan myös itse. Todellisuus avautuu meille sellaisten merkitysten kautta, joiden alkuperä on yhteisöissä joissa kasvamme ja joissa meitä kasvatetaan. Fenomenologiassa korostetaan myös yksilön perspektiiviä, koska vain yksilöt kokevat ja ovat maailmasuhteessa. Yhteiskunnallista ja yhteisöllistä näkökulmaa ei silti väheksytä. Yksilö nähdään yhteiskunnallisena yksilönä, joka kokee maailmansa itse. Silti saman yhteisön jäsenet ovat hyvin samanlaisia suhteessaan maailmaan jolloin kyseessä on yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ilmiö. Yhteisöjen jäsenillä on siis yhteisiä piirteitä ja yhteisiä tapoja kokea maailma. (Laine 2015, 30–32.)

Oma tutkimukseni fokusoitui nimenomaan punk-yhteisön jäseniin. En tiennyt lyyrikoiden sukupuolta, ikää, koulutus- tai ammattitaustaa tai onko heillä perhettä ja missä he asuvat. Tutkijan näkökulmasta oli hyvin vapauttavaa tarkastella aineistoa vähäisin taustatiedoin, koska siten tutkimuksellinen katseeni suuntautui nimenomaan lyyrikoiden kirjoittamiin teksteihin. Oli olennaisempaa selvittää, mitä lyriikoissa sanottiin eikä kuka sanat oli kirjoittanut. Jokainen tutkimusaineistoni lauluteksti puhui minulle suoraan kirjoittajansa äänellä. Kaikkia aineistoni puhujia yhdisti yhteiskunnallisesti valpas punk-maailma, jota he ovat olleet yhdessä rakentamassa. Tutkimukseni tuloksena olen muodostanut käsityksiä, jotka perustuvat punkrocklyyrikoiden yhteiseen maailmasuhteeseen, joka ei ole sama kuin yhden yksittäisen lyyrikon suhde maailmaan.

Hermeneutiikalla tarkoitetaan ymmärtämisen ja tulkinnan teoriaa, jonka avulla etsitään tulkinnalle kriteerejä, joita noudattamalla voidaan puhua huonommista tai oikeammista tulkinnoista. Hermeneuttisessa tulkinnassa hallitsevimpana kohteena ovat ihmisten kielelliset ilmaisut. Tutkimusaineisto on tutkittavan ilmiön puhetta, aineisto on tutkijan keskustelukumppani ja vuoropuhelun tavoitteena on toisen toiseuden ymmärtäminen. Tutkiva dialogi on aineiston ja tutkijan tulkinnan välistä kehämäistä liikettä, jossa tutkijan ymmärryksen tulisi korjautua ja syventyä. Vuoropuhelun avulla tavoitellaan avointa asennetta tutkittavaa kohtaan. Ajattelen kulkeneeni oman tutkimusprosessini myötä hermeneuttista kehää punkrocklyyrikoiden kielellisten ilmaisujen ympärillä, sillä hermeneuttisella kehällä tarkoitetaan laajasti ilmaistuna tutkimuksellista dialogia tutkimusaineiston ja teoreettisen viitekehyksen kanssa. (Laine 2015, 33, 37–38)

Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen tulkinnassa olennainen osa on tutkijan kriittinen itseymmärrys. Tutkijan on kysyttävä itseltään, miten hän voi parhaiten ymmärtää tutkittavan ihmisen ilmaisujen omalaatuisuutta. Tutkijan esiyymmärrys ja omat lähtökohdat vaikuttavat ilmaisujen tulkintaan ja sen vuoksi tulkintavaiheessa tarvitaan kriittisyyttä ja refleksiivisyyttä. Tutkijalla on oltava itsekritiikkiä, jonka avulla tulkinnat kyseenalaistetaan. Reflektoinnilla pyritään varmistamaan tutkijan tietoisuus omista, tutkimukseen liittyvistä lähtökohdistaan ja niiden vaikutuksista itse tulkintaan. (Laine 2015, 35–36.) Tutkimusprosessini aikana koin välttämättömänä hälventää ajatuksistani omat punkmusiikin kuuntelemiseen liittyvät muistot tulkintaa ja johtopäätöksiä tehdessäni. Omat olettamukseni punkmusiikin sanoitusten tärkeästä viestistä, kantaaottavuudesta ja ajankohtaisuudesta oli myös unohdettava. Analyysin aikana tulkintaa oli tehtävä objektiivisesti ja käytävä aineiston kanssa vuoropuhelua sen mukaan mitä oli, ei sen mukaan, mitä oletin, muistin tai toivoin olevan.

Varsinaisesta analyysiprosessistani kerron tarkemmin luvussa 2.4, jossa keskityn kuvaamaan tutkimukseni toteuttamista. Olen käyttänyt tutkimustehtäväni ratkaisemisessa sisällönanalyysia. Käytin induktiivista eli aineistolähtöistä analyysimallia, jossa aineisto pelkistettiin, ryhmiteltiin ja luokiteltiin laadullisen aineiston käsittelyyn tarkoitetulla tietokoneohjelmalla ATLAS.ti. Luokkien muodostaminen on kriittinen vaihe, koska silloin tutkijan on päätettävä tulkintansa mukaisesti, millä perusteella eri ilmaisut kuuluvat samaan tai eri kategoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 102–103, 110.)

Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa yhdistyvät analyysi ja synteesi. Kun aineisto on pelkistetty eli pilkottu osiin valitun menetelmän mukaisesti, tutkimusprosessi jatkuu luomalla aineiston pohjalta synteesejä ja kokoamalla aineisto uudelleen. Analyysilla tavoitellaan mielekkään kokonaisuuden luomista, jonka avulla voidaan tuottaa rikasta tulkintaa ja tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Puusa 2011, 115–116.)

Toinen käyttämäni analyysimenetelmä oli sisällön erittely. Sisällön erittelyllä tarkoitetaan kvantitatiivista dokumenttien analyysia, jossa kuvataan määrällisesti tekstin sisältöä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 107). Koodaamieni pelkistettyjen ilmaisujen laskemisen avulla minun oli mahdollista todentaa eri aihepiirien esiintyvyys tutkimusaineistossani. Tarvitsin sisällön erittelyä myös kahden punk-aikakauden välillä tapahtuneiden muutosten mittaamisessa. Kuvaan tekemääni sisällön erittelyä tarkemmin seuraavassa luvussa.

2.4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimusmetodinä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää, jonka avulla pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2003, 97). Tutkimusaineistoni on kerätty lähes kokonaisuudessaan internetistä, jonka vuoksi sain aineistoni melko valmiiksi litteroituna. Omien LP- ja CD-levyjeni koteloissa olleet sanoitukset kirjoitin aineistodokumentteihini itse. Järjestin jo tutkimusaineistoni keräysvaiheessa kokoamani punkrocklyriikat kahteen eri dokumenttiin punk-aikakausien mukaisesti. Samanaikaisesti kirjasin muistiin jokaisen sanoituksen julkaisuvuoden, kappaleen nimen, esittäjän ja julkaisijan. (Liitteet 1 ja 2)

Koottuani kumpaankin dokumenttiin 100 laulutekstiä, tulostin tiedostot paperille. Aloitin analyysini tutustumalla aineistoon. Luin lyriikat läpi useaan kertaan saadakseni kokonais käsityksen niiden sisällöistä. Tutustumisvaiheessa tein alustavia muistiinpanoja sanoituksissa havaitsemistani eri teemoista ja niihin liittyvistä käsitteistä. Lyriikoihin tutustumisen jälkeen siirsin molempien punk-kausien dokumentit laadullisen aineiston käsittelyyn tarkoitettuun tietokoneohjelmaan ATLAS.ti. Ohjelman käyttö oli minulle vaikeaa, koska en ollut käyttänyt aineiston käsittelyyn tarkoitettuja ohjelmia aiemmin tai saanut ohjelmistonkäyttökoulutusta. Tietokoneohjelman käytön opetteleminen vei jälkikäteen ajateltuna tärkeää huomiota itse luokittelulta. Tekstin tietokoneavusteinen käsittely onnistui ja sain aineistoni koodattua ja luokiteltua. Tarkensin luokittelua raporttini kirjoitusvaiheessa, koska lopullinen tutkimustehtäväni hahmottui vasta kirjoitusprosessin aikana.

Laadullisessa tutkimuksessa koodilla tarkoitetaan yleensä sanaa tai fraasia, jonka avulla määritellään tietty aineiston osa tai esitetään sen ydinsisältö tiivistettynä. Koodaaminen on tulkitsevaa toimintaa ja siksi se on jo osa aineiston analyysia. Koodaus on ensimmäinen ja myös ratkaiseva linkki aineiston ja teorian välillä. Koodaamalla sidotaan aineiston eri osat toistensa yhteyteen uudella tavalla. Tekstiä koodaamalla aineisto järjestetään systemaattisesti ja ryhmitellään sopiviin luokkiin. Aineiston koodaaminen oli siis luokitteluprosessini, jossa suoritin redusoinnin, klusteroinnin ja abstrahoinnin. Redusointi- eli pelkistämisvaiheessa pilkoin tutkimusaineistoni alkuperäisilmaukset eli kappaleiden sanoitukset osiin koodaamalla ne tietokoneohjelman avulla. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Aineiston pelkistämistä ohjaa tai sitä pitäisi ohjata tutkimustehtävä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 97; Rantala 2015, 111–112.)

Oma prosessini ei sujunut oikeaoppisesti tai järkevästi, koska lähdin soitellen sotaan ja koodasin aineistostani lähes kaiken. Aineistoni pelkistettyjä ilmaisuja eli ensimmäisen koodauskertani koodeja kertyi yhteensä 1438 kappaletta. Minun olisi pitänyt keskittää ajatuksiani huomattavasti enemmän tutkimustehtäväni ja teoreettisen viitekehyksen pohtimiseen jo ennen pelkistämisen aloittamista. Toisaalta aineistoni perusteellinen pelkistäminen antoi riittoisan sadon ja elävän kosketuksen punkkareiden puheeseen. Hieman liioitellun innokas ja strukturoimaton pelkistämistyylini sekä tutkimustehtäväni keskeneräisyys vaikeutti jonkin verran tutkimusasetelmani lopullista muodostamista. Minulla oli paljon analysoitua aineistoa, mutta olin pitkään epävarma, miten sitä käyttäisin.

Toisella koodauskerralla aloitin klusteroinnin eli pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittelyn. Ryhmittelyvaiheessa samaa asiaa tarkoittavat käsitteet yhdistetään luokaksi. Luokka nimitetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Omassa analyysissäni muodostin klusterointivaiheessa alaluokat. Ryhmittelyn jälkeen seurasi abstrahointi- eli käsitteellistämisen vaihe, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahointia jatketaan niin kauan, kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 112–114.)

Käsitteellistämisen vaiheeni päättyessä 295 pelkistettyä ilmaisua sijoittuivat sosiaalisten ongelmien yhdistävään luokkaan. Viideksi pääluokaksi muodostuivat työttömyys, eriarvoisuus, päihteet, rikollisuus ja väkivalta. Saadakseni kattavaa tietoa punkrockin sisällöistä kahdella eri aikakaudella, laadin vielä seitsemän pääluokkaa, jotka liittyivät ihmisiin, elämään ja yhteiskuntaan. Nämä pääluokat olivat julkisuus ja media, ajatukset elämästä, valta ja valvonta, punk-kulttuuri, tulevaisuus ja selviytyminen, suhtautuminen yhteiskunnallisiin asioihin ja eettinen ilmapiiri.

Näille seitsemälle pääluokalle kertyi pelkistettyjä ilmaisuja yhteensä 811 kappaletta. Yhdistävälle luokalle annoin nimeksi aikalaisajatukset, koska tutkimustehtäväni oli tarkastella kahden eri aikakauden sisältöjä keskenään. Tutkimusaineistoni osoittautui niin monipuoliseksi ja runsaslukaiseksi, että aineistoa oli rajattava ja osa ilmaisuista oli jätettävä kokonaan tutkielmani ulkopuolelle. Luovuin useista pääluokista, jotka liittyivät muun muassa kotiin ja vanhemmuuteen, arjenhallintaan, nuorisoon ja aikuiseksi kasvamiseen.

Abstrahointivaiheen jälkeen suoritin vielä pienimuotoisen sisällön erittelyn. Sisällönanalyysia voi jatkaa luokittelun jälkeen aineistoa kvantifioimalla, eli myös laadullista aineistoa voidaan analysoida määrällisesti (Tuomi & Sarajärvi 2003, 117). Pelkistettyjen ilmaisujen määrät kustakin pääluokasta sain tulostettua suoraan käyttämästäni tietokoneohjelmasta. Muodostin sosiaalisten ongelmien ja aikalaisajatusten yhdistävistä luokista taulukot 2 ja 3, joihin kirjasin pääluokkien pelkistettyjen ilmaisujen määrät erikseen kummaltakin punk-kaudelta. Jatkoin erittelyäni laskemalla ensimmäisen ja toisen kauden väliset erot ilmaisujen määrissä. Tämän jälkeen laskin vielä ilmaisujen lukumäärien prosentuaaliset muutokset.

Analyysini eteni edelleen kirjoittamalla sisällönanalyysini tulokset raporttiini. Tuloksia kirjoittaessani tein samanaikaisesti huomioita lyriikoiden sisällöistä kahdella eri aikakaudella. Kirjasin laatimiini taulukoihin (Liite 3) sosiaalisten ongelmien ja aikalaisajatusten oleellimmat tulokseni. Sijoitin kahden punk-kauden havaintoni sarakkeisiin vierekkäin. Taulukoiden avulla kykenin vertailemaan tuloksiani ja kirjoittamaan johtopäätökset havainnoistani tutkimusraporttini lukuun 5.

Sisällönanalyysini ei edennyt aivan hallitusti. Sain kaikesta kompuroinnistani huolimatta luotettavia vastauksia tutkimusongelmiini käyttämällä tutkimusmetodeina aineistolähtöistä sisällönanalyysia sekä sisällön erittelyä. Alkuvaiheen tiedonjanoisen koodaaminen paisutti aineistoni kovin suureksi. Siitä johtuen tutkimukseni kokonaisuus ja teoreettinen kehys eivät pysyneet aluksi hallinnassa vaan aineiston runsaus aiheutti tutkijalle tieteellistä kaaosta. Aineiston rajaamisen vaikeudesta juontunut kaaos on kuitenkin lopulta tuottanut monipuolista tietoa punkrockin sanoitusten sisällöistä. Ajattelen, että punkmusiikin rajuus ja aggressiivinen esitystapa on johtanut siihen, että vain melko harvat ihmiset kuuntelevat punkrockia ja käsitykset siitä perustuvat pitkälti stereotyyppioihin ja mielikuviin. Tutkimukseni avulla näitä mielikuvia voidaan ainakin osittain hälventää.

3 TEORIATAUSTA, SOSIAALITYÖ JA PUNK-ILMIÖ

3.1 John Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria

Seuraavaksi selostan lyhyesti John Rawlsin (1988) oikeudenmukaisuusteorian keskeisimpiä piirteitä. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden tarkastelu valottaa, minkä vuoksi on niin utopistista kyetä rakentamaan oikeudenmukainen yhteiskunta, jossa jokainen kansalainen voisi kokea olevansa täysin tasa-arvoinen ja samalla viivalla kaikkien toisten kanssa. Oikeudenmukaisuusteorian avulla on myös helpompi ymmärtää, mistä tai minkä puuttumisesta epäoikeudenmukaisuuden kokemukset kumpuavat ja mitä kohden ihmisten ja yhteiskuntien tulisi pyrkiä oikeudenmukaisuuden voimistumiseksi.

Rawls (1988) toteaa, että yhteiskunnallisten instituutioiden tärkein hyve on oikeudenmukaisuus. Oikeudenmukaisuuden takaama loukkaamattomuus kuuluu jokaiselle ihmiselle eikä sitä saa polkea edes yhteiskuntakokonaisuuden hyvinvoinnin nimissä. Enemmistön nauttimat edut eivät saa painaa oikeudenmukaisuuden vaivassa yhtään enempää kuin muutamien kärsittäväksi langetetut uhraukset. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kansalaisuuteen liittyvät vapaudet ovat kyseenalaistamattomia ja oikeudenmukaisuuden turvaamat oikeudet eivät ole poliittista kauppavarana. Epäoikeudenmukaisuus on siedettävissä ainoastaan silloin, kun sen avulla voidaan välttää jokin vielä suurempi epäoikeudenmukaisuus. Rawls toteaa itse, että edellä mainitut väitteet on muotoiltu hyvin voimakkaasti. Oikeudenmukaisuusteorian muodostamisen yhtenä lähtökohtana on ollut näiden väitteiden perusteleminen ja kuvaaminen, jonka jälkeen on tullut mahdolliseksi tulkita ja arvioida niitä. Oikeudenmukaisuusteoria puolustaa sopimusteoreettista oikeudenmukaisuuskäsitystä, joka koskee yhteiskunnan perusrakennetta eli yhteiskunnan tärkeimpiä oikeudellisia, poliittisia ja taloudellisia käytäntöjä. (Mt. 15–17.)

Rawlsin (1988) johtoajatukseksi on abstrahoida alkusopimus, joka koskee yhteiskunnan perusrakenteen oikeudenmukaisuusperiaatteita. Hän kuvaa näitä periaatteita sellaisiksi, jotka omaa etuaan ajavat vapaat ja järkevät ihmiset hyväksyisivät yhteenliittymisensä perusehtojen määritelmäksi tasa-arvoisessa lähtöasemassa. Periaatteet säätelisivät kaikkia muita tämän jälkeen laadittavia sopimuksia. (Mt. 19.)

Rawls (1988) sanoo, että alkusopimuksella määriteltäisiin tarkasti, millaisiin sosiaalisen yhteistoiminnan muotoihin voidaan ryhtyä ja millaisia hallitusmuotoja voidaan ottaa käyttöön. Hän kutsuu tällaista tapaa tarkastella oikeudenmukaisuuden periaatteita reiluksi peliksi käsitetyksi oikeudenmukaisuudeksi. Reilun pelin oikeudenmukaisuus tarkoittaa, että keskinäiseen yhteistoimintaan ryhtyvien on yhdessä valittava periaatteet, jotka jakavat perusoikeudet ja perusvelvollisuudet sekä määräävät yhteistoiminnasta syntyvän hyödyn jakamisen. Etukäteen on päätettävä siitä, miten keskinäisiä vaateita säännellään ja mitä heidän keskuudessaan pidetään oikeudenmukaisena ja epäoikeudenmukaisena. (Mt. 19.)

Rawlsin (1988) mukaan oikeudenmukaisuuden periaatteet on valittava tietämättömyyden verhon pimennossa. Alkuasemana on oltava hypoteettinen tila, jossa kukaan sopijoista ei tiedä omaa paikkaansa, luokka-asemaansa tai sosiaalista statustaan yhteisessä yhteiskunnassa. Kukaan sopijoista ei myöskään tiedä, millaisia luontaisia kykyjä tai avuja, älykkyyttä tai ruumiinvoimia hänellä on. Omat käsitykset hyvästä eivät niin ikään ole tiedossa sopimusta tehtäessä. Silloin kun alkutilanne on edellä kuvatuunlainen, oikeudenmukaisuuden periaatteet voidaan valita reilun pelin mukaisessa lähtötilanteessa. Epäoikeudenmukaisuutta ja oikeudenmukaisuutta voidaan nähdä lakien, instituutioiden, yhteiskuntajärjestelmien ja päätöksenteon maailmoissa. Ihmisten asenteita, käyttäytymistä tai ihmistä itseään kuvataan oikeudenmukaiseksi tai epäoikeudenmukaiseksi. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kannalta on tärkeintä tarkastella sitä, miten yhteiskunnan perusrakenteet ja tärkeimmät yhteiskunnan instituutiot jakavat perusoikeudet ja velvollisuudet sekä määräävät ihmisten yhteistoiminnasta syntyneen hyödyn jakamisesta. (Mt. 17, 20.)

Pääinstituutioiksi Rawls (1988) nimeää perustuslain ja tärkeimmät taloudelliset ja sosiaaliset järjestelyt, kuten ajatuksenvapaus, omantunnonvapauden lainmukainen suoja, kilpailuun perustuvat markkinat ja tuotantovälineiden yksityinen omistus. Pääinstituutiot määrittelevät ihmisten oikeudet ja velvollisuudet sekä ratkaisevat ihmisen elämännäkymät ja sen, mitä heistä voi omasta mielestään tulla ja millaiselle toimeentulotasolle he voivat olettaa yltävänsä. Yhteiskunnan perusrakenne on ensisijaisen tärkeä oikeudenmukaisuuden toteuttamisessa, koska se vaikuttaa ihmisen elämään kovin syvällisesti jo alusta lähtien. Eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta määräävät ihmisen syntyminen tiettyyn yhteiskunnalliseen asemaan. (Mt. 17.)

Rawlsin (1988) mukaan erilaisiin asemiin syntyvillä on toisistaan poikkeavia elämänodotuksia, joihin vaikuttavat poliittinen järjestelmä sekä taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet. Yhteiskunnan instituutiot suosivat eräitä lähtökohtia toisten kustannuksella, jolloin syntyy syvällisiä eriarvoisuuden muotoja. Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteiden on ensisijaisesti oltava sovellettavissa yhteiskunnan perusrakenteen yhdenvertaisuuden puutteisiin. Yhteiskuntamallien oikeudenmukaisuus riippuu olennaisesti siitä, miten perusoikeudet ja velvollisuudet jaetaan ja mitkä ovat yhteiskunnan eri lohkojen taloudelliset mahdollisuudet ja sosiaaliset olot. (Mt. 17.)

Rawlsin (1988) oikeudenmukaisuusteorian periaatteet ovat kahdenlaisia. Ensimmäisenä oikeudenmukaisuusperiaatteena on vapausperiaate, jonka mukaan yhteiskunnan tulisi määrittellä ja turvata kaikille jäsenilleen mahdollisimman laajat perusvapaudet. Perusvapauksia ovat esimerkiksi poliittinen vapaus eli äänioikeus ja vaalikelpoisuus julkiseen virkaan. Muita perusvapauksia ovat mielipiteenvapaus, kokoontumisvapaus, henkilökohtainen koskemattomuus, omaisuuden omistusoikeus sekä suoja mielivaltaista vangitsemista ja takavarikkoa vastaan. Toinen oikeudenmukaisuusperiaate on jaettu kahteen eri osaan, jotka ovat yhtäläisten mahdollisuuksien periaate ja vähäosaisten asemaa koskeva eroperiaate. Yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteen mukaan jokaiselle on taattava reilut mahdollisuudet saavuttaa tärkeitä yhteiskunnallisia asemia. Vähäosaisten asemaa koskeva eroperiaate tarkoittaa sitä, että tulon ja varallisuuden jakamisessa jaon on oltava jokaisen edun mukainen. Tämä tarkoittaa, että sosiaaliset ja taloudelliset erot sekä niiden vaikutukset tulee kohdistaa vähäosaisempien hyväksi. (Mt. 46–47.)

Yhteiskunnan eteenpäin vieminen siten, että päätöksenteon seurauksena köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat, ei siis ole sopusoinnussa oikeudenmukaisuuden periaatteiden kanssa. Eriarvoisuus ja sen jatkuva kasvu aiheuttavat varmasti tyytymättömyyttä ja voimakkaita epäoikeudenmukaisuuden tunteita myös suomalaisessa yhteiskunnassa. Olli Kangas (2006, 66–67) on pohtinut Rawlsin oikeudenmukaisuusteoriaa suomalaisen hyvinvointivaltion kautta. Hän toteaa, että sosiaalipoliittisen järjestelmän ja sen institutionaalisen rakenteen oikeutus ja elinehto on, että kansalaiset pitävät sitä oikeudenmukaisena. Ongelmallista on se, että sama asia voi edustaa toiselle oikeutta ja toiselle vääryyttä, sillä eri yksilöillä ja ryhmillä on omat tulkintansa siitä, mikä on oikein ja kohtuullista.

Suomessa käydään poliittista kädenvääntöä siitä, pitäisikö sosiaalisten tulosiirtojen olla tarveharkintaisia, perustua tasa-eduille vai tulisiko niiden olla sidoksissa aiempaan ansiotasoon. Jokaiselle etuperiaatteelle on löydettävissä hyvät ja oikeudenmukaisuuteen liittyvät perusteet. Oikeudenmukaisuus määritellään yhteiskunnallisten käytäntöjen ja toimintojen kautta heijastellen yhteiskunnassa vallitsevia voimasuhteita, jotka ovat alttiita muutoksille. (Kangas 2006, 67.)

3.2 Yhteiskuntakritiikki

Tarkastelen tutkimuksessani yhteiskunnallisen kritiikin esiintymistä punkrockin sanoituksissa. Seuraavaksi määrittelen lyhyesti yhteiskuntakritiikin käsitettä, jotta olisi mahdollista tunnistaa tutkimusaineistossani esiintyvä yhteiskuntakritiikki. Yhteiskuntakriittisyydellä tarkoitetaan pyrkimystä yhteiskunnallisen todellisuuden kriittiseen tarkasteluun, vallitsevien epäkohtien tiedostamiseen ja niiden muuttamiseen (Nivala 2008, 25–26).

Edellisen perusteella ymmärrän yhteiskuntakritiikin olevan eri yhteiskunnan alueisiin kohdistuvaa arvostelua, jonka tarkoituksena on kritiikin esittämisen lisäksi kehittää yhteiskuntaa ja muuttaa asioita oman ymmärryksensä mukaisesti parempaan suuntaan. Ajattelen, että yhteiskuntakritiikin ensimmäinen vaihe on epäkohtien havaitseminen, jonka jälkeen tehdyt havainnot on tuotava esiin. Kolmantena vaiheena tulisi yrittää korjata tai ehkäistä havaittuja epäkohtia. Demokraattisessa yhteiskunnassa protestoiminen asioita, ilmiöitä ja päätöksiä vastaan sekä esimerkiksi hallituksen kritisoiminen on mahdollista.

Ihmiset ovat yhteiskunnallisia olentoja ja kykenevät rakentamaan monimutkaisia ja muutoksille alttiita yhteiskuntia. Yhteiskunta on nähtävä lähtökohtaisesti hyvänä, vaikka vallitsevat yhteiskunnalliset olosuhteet vaikuttavat monin tavoin ihmiseen ja hänen ihmisyyteensä. Yhteiskunta voi muodostua taakaksi tai ansaksi, joka alkaa kääntyä jäsentensä hyvinvointia vastaan ja yksilön omat vaikutusmahdollisuudet saattavat jäädä vähäisiksi. Yhteiskunta ja sen kokonaisuus on luotu palvelemaan ihmistä, mutta kokonaisuus on karannut monelta osin ihmisen hallinnasta. On hyvin ilmeistä, että maailmasta on mahdotonta rakentaa yhtenäistä, kaikkiin käyttötarkoituksiin soveltuvaa teoriaa. (Jokela 2010, 7, 9.)

3.3 Marginalisaatio, syrjäytyminen, huono-osaisuus ja sosiaaliset ongelmat

Yhteiskunnallinen epäoikeudenmukaisuus ja erilaiset ihmisen elämään vaikuttavat epäkohdat voivat johtaa marginalisoitumiseen, syrjäytymiseen, syrjäyttämiseen sekä aiheuttaa sosiaalisia ongelmia ja monimuotoista huono-osaisuutta. Tarkastelen marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteitä yhteisesti samoissa alaluvuissa, sillä käsitteet liittyvät läheisesti toisiinsa. Ne ovat toistensa syitä tai seurauksia, eikä niistä sen vuoksi voi puhua täysin toisistaan erillään. On tärkeää tiedostaa marginalisaation ja syrjäytymisen lähtökohtien taustoilla olevat eroavaisuudet. Siksi puhun niistä nyt joko yhdessä, lomittain tai myös hieman toisistaan erillään. Jokainen teoreettisessa kehyksessäni käyttämäni käsite on problematiikaltaan ja tematiikaltaan valtavan laaja, joten käsittelen niitä nyt melko suppeasti. Pyrin tiivistämään niistä olennaisimman ajatuksen, eli sen mikä on oman tutkimukseni näkökulmasta merkityksellisintä. Tarkastelen aluksi marginalisaatiota ja syrjäytymistä niistä aiheutuvien ongelmallisten seurausten näkökulmasta. Seuraavissa alaluvuissa kuvailen sosiaalisia ongelmia sekä huono-osaisuutta.

3.3.1 Marginalisaation ja syrjäytymisen jäsentelyä

Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteillä on huomionarvoisia eroavaisuuksia. Marginalisaatiolla ei välttämättä viitata huono-osaisuuteen, mutta syrjäytymiseen liittyy aina jonkinasteista huono-osaisuutta. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 142.) Kyösti Raunio (2006, 56) toteaa, että yksilö voi olla yhtäaikaisesti marginaalissa joillain sosiaalisen elämän osa-alueilla, mutta keskustassa tai valtavirrassa joillakin toisilla. Marginalisaatio voi olla oma, tietoinen valinta. Syrjäytymisen ei katsota olevan yksilön oma valinta, vaan ihminen syrjäytyy olosuhteiden pakottamana. Marginalisaatio voi kuitenkin johtaa syrjäytymiseen (Järvinen & Jahnukainen 2001, 143).

Anna-Liisa Lämsän (2009, 39) mukaan syrjäytymisen käsitteellä viitataan erityisesti kasautuvaan huono-osaisuuteen eli erilaisten hyvinvoinnin ongelmien ilmenemiseen samalla yksilöllä tai ihmisryhmällä. Suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat he, joiden omat resurssit ja mahdollisuudet ympäristön tukeen ovat jo alusta alkaen olleet muita vähäisempiä. Tuula Helne (2002, 8–9) tuo esiin, että syrjäytymisestä puhuttaessa on otettava huomioon, millainen suhde syrjäytyneellä on muuhun yhteiskuntaan ja millainen suhde yhteiskunnalla on syrjäytyneisiin.

Lämsä (2009, 39) on koonnut aiempien tutkimusten mukaan tekijöitä, jotka kuvaavat syrjäytymistä tilana:

1. elämäntilanteessa tapahtuva negatiivinen muutos tai muutoksen jälkeinen tilanne
2. ulosajautuminen yhteiskunnan keskeisiltä toiminta-alueilta
3. yksilön ja yhteiskunnan kulttuurisen normijärjestelmän välinen ristiriita
4. ongelmien pitkittyminen ja kasautuminen niin, että ne eivät ole enää hallittavissa
5. elämänhallinnan kadottaminen ja siihen liittyvä vieraantumisen kokeminen

Helne (2002, 7, 156, 170) toteaa, että jo itse puhe syrjäytyneistä syrjäyttää. Huomio tulisi kiinnittää siihen yhteiskuntaan, joka tuottaa puhetta syrjäytymisestä. Syrjäytyminen on yhteiskunnallisiin muutosprosesseihin liittyvä käsite. Syrjäytymiskäsitteellä on korostettu ilmiön moniulotteisuutta, prosessimaisuutta ja usein myös kasautuvuutta, vaikka käytännössä käsite usein ilmaisee vain prosessin lopputulosta, jolloin on jouduttu reunalle joko sysätyinä tai omin askelin. Rajanveto syrjäytymisen ja ulossulkemisen välillä ei aina ole käsitteen käyttäjillekään selvää. Useat tutkijat ymmärtävät syrjäytymisen prosessina, johon liittyy kasautuva huono-osaisuus. Erityisesti köyhyys ja pienituloisuus voivat sysätä liikkeelle prosessin, jonka myötä ihmiset ajautuvat huono-osaisuuden kierteeseen. (Juhila 2006, 52–54.)

Syrjäytymisen vastinpareina voidaan nähdä sosiaalinen koheesio tai integraatio. Koheesiolla tarkoitetaan ryhmän jäsenten välistä yhteenkuuluvaisuutta ja integraatiolla yhdentymistä. Sosiaalista koheesiota eli yhteenkuuluvaisuutta tuottavat yhteiskunnalliset instituutiot jaetaan monesti kolmeen ryhmään: perhe ja lähiyhteisö, markkinat ja kansalaisyhteiskunta sekä julkinen valta. Syrjäytymisen riski kasvaa sen mukaan, mitä useampi edellä mainituista ryhmistä epäonnistuu tehtävässään tuottaa koheesiota. Syrjäytymiselle altistavat erityisesti läheissuhteiden puute ja työmarkkinoilta syrjäytyminen, mutta vakavin tilanne syntyy silloin, kun kiinnittyminen kaikkiin edellä mainittuihin instituutioihin on heikko. (Simpura, Karvonen, Moisio & Heikkilä 2008, 252.)

Irmeli Järventie ja Hannele Sauli (2001, 10) tuovat esiin kolme ajattelutapaa syrjäytymisestä ja syrjäyttämisestä. Ensimmäisen ajattelutavan mukaan syrjäytymiseen vaikuttaa ratkaisevasti ihmisen yksilölliset ominaisuudet, hänen persoonansa ja oma toimintansa.

Toisena mahdollisuutena voidaan ajatella, että ihmiset ovat yhteiskunnallisten prosessien uhreja, jolloin yhteiskunta syrjäyttää ihmisiä heidän yksilöllisistä ominaisuuksistaan tai teoistaan riippumatta. Kolmantena vaihtoehtona on ajatella, että ihmiset tuottavat sosiaalisen elämänsä, joka tuottaa heidät. Ihminen vaikuttaa siis omilla toimillaan syrjäytymiseensä yhteiskunnassa, joka ajaa hänet ahtaalle. Kolmas vaihtoehto sisältää sekä syrjäytymisen että syrjäyttämisen ideat. Se ottaa huomioon sekä ihmiset ja heidän elämänpiirinsä että yhteiskunnan ja yhteiskunnalliset instituutiot ja prosessit. (Järventie & Sauli 2001, 10.)

Saari (2015, 239) kirjoittaa, että poliittisessa kielenkäytössä syrjäytymisen käsite on ongelmallinen. Syrjäytyminen on jotain, jota poliittiset ryhmät ja etujärjestöt yhdessä vastustavat, mutta konkreettisiin uudistuksiin asti syrjäytymiskeskustelu ei juuri johda. Syrjäytymisen käsitteen puutteena on sisäisen ja ulkoisen määrittelyn toisiaan vastaamattomuus, jolloin ulkopuoliset, viralliset tai poliittiset tahot, ajattelevat ihmisen olevan syrjäytynyt, kun ihminen itse ajattelee olevansa esimerkiksi työtön, eläkeläinen tai sairas eikä koe itseään syrjäytyneeksi. Syrjäytymisen käsite kasvattaa väestöryhmien välisiä jakoja ja eroja. Yhä suurempi osa väestöstä siis sijoittuu syrjäytyneiden puolelle, kun syrjäytymisen mittareita on käytössä yhä enemmän. Olen usein saanut lukea syrjäytymiseen liittyviä haastatteluja, joissa haastateltava toteaa, että hän ei koe olevansa syrjäytynyt vaan esimerkiksi vähävarainen tai työtön.

3.3.2 Marginalisaatio ja syrjäytyminen yksilötasolla

Syrjäytymiseen liittyy jokseenkin aina sekä koettua että objektiivisesti havaittavissa olevaa huono-osaisuutta. Yksilötasolla syrjäytyminen merkitsee usein tilannetta, jossa ollaan reuna-alueella usealla tai lähes kaikilla yhteiskuntaelämän kentillä. Yksilöä ja yhteiskuntaa yhdistävät sidokset ovat joko katkenneet kokonaan tai ainakin vaurioituneet. Tutkimukseni liittyy läheisesti juuri tämän tyyppiseen problematiikkaan, sillä tutkimusaineistoni kertoo omanlaistaan tarinaa yksilön ja yhteiskunnan välisistä vaurioituneista tai katkenneista sidoksista. Yksilötasolla syrjäytymistä määrittävät tekijät ovat yksittäisen ihmisen kohdalla ilmenevät sosiaaliset ongelmat ja niiden kasautuminen. Yhteiskunnassamme palkkatyö, perhe, opiskelu ja erilaiset kulutuksen muodot ovat nousseet ihmisten välisen yhteisyyden tärkeimmiksi instituutioiksi ja siten myös tärkeimmiksi siteiksi yksilön ja yhteiskunnan välillä. Suurimmassa syrjäytymisvaarassa ovat he, joilla näitä siteitä ei ole tai ne ovat hyvin heikot. (Järvinen & Jahnukainen 2001, 127–129, 142–143.)

Raunio (2006, 56–57) toteaa, että marginalisaatio voi olla myös tietoinen valinta ja yksilö voi asettua joillain elämäalueilla marginaaliin. Marginaaliin hakeutuminen voidaan nähdä elämää rikastuttavana näköalapaikkana, josta yhteiskunnan ja oman elämän tarkasteleminen uudenvälisistä näkökulmista on mahdollista. Yhteen tai useampaan elämäalueeseen liittyvä marginaalisuus voi olla yksilöllinen valinta. Omasta tahdostaan marginaalissa voi olla esimerkiksi palkkatyön ulkopuolella oleva henkilö, joka hankkii toimeentulonsa muulla tavoin. Marginaalisuus voi olla myös keino erottautua massasta. Punk-kulttuuriin kuuluminen on käsittääkseni hyvä esimerkki tällaisesta yksilön omasta valinnasta siirtyä jollain elämäalueella valtavirrasta sivummalle.

Marginaalisuus voi joskus edetä syrjäytymiseksi erityisesti silloin, kun ollaan yhtäaikaaisesti useampien elämäalueiden ulkopuolella ja siihen liittyy riski ongelmien kasaantumisesta tai pitkittymisestä (Järvinen & Jahnukainen 2001, 129). Silloin kun syrjäytymisen fokuksessa on yksilötaso, syrjäytymistä tarkastellaan yksittäisen ihmisen tai alueen kohdalla ilmenevien sosiaalisten ongelmien tai niiden kasautumisen kautta. Tässä yhteydessä voidaan puhua myös moniongelmaisuudesta tai huono-osaisuudesta. Yksilöt muodostavat syrjäytymisen uhanalaisia ryhmiä, kuten pitkäaikaistyöttömät, päihdeongelmaiset, väkivaltaa kokeneet, ylivelkaantuneet, asunnottomat tai rikoksentekijät. Alueellisia syrjäytymisen uhkia liitetään taantuviiin maaseutupaikkakuntiin tai kasaantuneiden sosiaalisten ongelmien kaupunginosiin. Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien luettelo on prosessi, joka täydentyy ja tarkentuu jatkuvasti. Syrjäytyminen ei ole ketä tahansa koskettava prosessi, vaan syrjäytymisriskit liitetään tiettyihin ryhmiin, joihin yhteiskunnallinen huoli ja toimenpiteet kohdistetaan. (Juhila 2006, 55–57.)

Helne (2002, 78) puhuu paradoksista, joka liittyy ”syrjäytyneiden luetteloon.” Hän toteaa, että mikäli kaikki syrjäytyneiden erityisryhmiin kuuluvat laskettaisiin yhteen, vain pieni osa väestöstä jäisi syrjäytyneisyyden ulkopuolelle. Syrjäytymisestä puhuttaessa painotetaan usein ihmisten yksilöllisiä ominaisuuksia, kuten kykenemättömyyttä hallita omaa elämäänsä, hänen passiivisuuttaan, poikkeavuuttaan, epäonnistumisiaan tai avuttomuuttaan. Syrjäytymisen tarkastelu yksilön ominaisuutena tai tilana on siis leimaavaa. On huomattava, että kaikki samassa tilanteessa olevat eivät ole syrjäytyneitä eivätkä tietyt sosiaaliset ongelmat aiheuta syrjäytymistä. (Lämsä 2009, 29.)

3.3.3 Huono-osaisuus

Tutkimukseni teoreettiselle kehykselle asettuu marginalisaation ja syrjäytymisen ohella huono-osaisuuden käsite, sillä punkrockin yhteiskuntakriittiset sanoitukset ja epäkohtien esiintulo johdattavat meidät huono-osaisuuden äärelle. Sakari Kainulainen ja Juho Saari (2013, 23–24) kirjoittavat, että huono-osaisuuden käsitettä käytettiin aktiivisesti 1980–1990-lukujen vaihteessa, jonka jälkeen se on usein korvattu syrjäytymisen käsitteellä. Huono-osaisuus kytkeytyy muun muassa yksilön työmarkkina-asemaan, työpaikan toimialaan, alhaiseen tulotasoon, koulutustasoon, ikään (nuoruus) ja sukupuoleen (miehet), terveydentilaan ja kotitaustaan. Huono-osaisuutta selittävät myös tekijät, joihin yksilö ei voi itse vaikuttaa ja joiden seurauksena elämänkaaren suunta saattaa muuttua pysyvästi.

Kainulainen ja Saari (2013, 22) puhuvat huono-osaisuudesta ja toteavat, että huono-osaisuus on epämääräinen ja usein poliittisesti latautunut käsite. Poliittisessa keskustelussa se viittaa yhteiskunnan ”alempiin” kerroksiin ja niissä objektiivisesti mitattavissa oleviin, väestön valtavirran tilanteesta poikkeaviin hyvinvointivajeisiin. Näitä hyvinvoinnin vajeita ovat esimerkiksi pienet tulot, ahtaat asunnot, sairaudet ja työttömyys. Hyvinvointivajeisiin vastataan erilaisilla sosiaalipoliittisilla toimenpiteillä, joilla resursseja jaetaan keskitetysti uudelleen. Samalla on kuitenkin epäselvää, missä määrin näissä julkisen vallan toimesta huono-osaisiksi määritellyissä ryhmissä olevilla henkilöillä on huono-osaisuuden identiteetti eli missä määrin he itse määrittävät itsensä huono-osaisuuden käsitteen kautta.

Saari (2015, 14, 18) on tutkinut huono-osaisuuden laajuutta sekä huono-osaisuutta ylläpitävää sosiaalipolitiikkaa. Hän toteaa, että samaan aikaan kun Suomi keskittyy kasvun ja työllisyyden edistämiseen, hyvin voivan enemmistön varjossa asuu, elää ja toimii heikossa asemassa olevia ihmisiä, jotka ovat jääneet syrjään tavanomaisesta elintasosta, elämänlaadusta ja elämäntavasta. Yhteiskuntien sosiaalista ja eettistä kehitystä arvioidaan usein sen mukaan, miten heikkoja ja haavoittuvaisia ryhmiä kohdellaan poliittisessa päätöksenteossa. Yhteiskuntia arvostellaan, mikäli niiden heikoimpia jäseniä lyödään laimin.

Kainulainen ja Saari (2013, 39) peräänkuuluttavat ihmisten oman äänen kuulemista, kun puhutaan huono-osaisimpien elämästä ja sen edellytysten parantamisesta. Tässä tutkimuksessa kuullaan punkrocklyyririkoiden puheenvuoro siitä, miten heidän käsitystensä mukaan yhteiskunnassamme kohdellaan heikompia jäseniämme.

Saari (2015, 163) on lähestynyt huono-osaisuutta ihmisten käytössä olevien resurssien (elintaso), elämään tyytyväisyyden (elämänlaatu), identiteetin (elämäntapa), ihmisten välisen vuorovaikutuksen tiivistymisen (elämäntapa) ja ryhmän koon (sosioekonominen rakenne) näkökulmista. Huono-osaisuutta syventävät ja tiivistävät vähäiset hallussa olevat resurssit, alhainen elämänlaatu, jatkuva vuorovaikutus toisten heikossa asemassa olevien kanssa, kokemus omasta huono-osaisuudesta sekä sosioekonomisen ryhmän pieni koko.

Saari (2015, 168) sanoo tarkastelleensa köyhyyttä jakamalla ”köyhät” toisiinsa nähden hierarkkisesti rakentuneisiin ryhmiin, jolloin on saatu esiin huono-osaisuuden ydin. Huono-osaisuuden tasot on jaettu huono-osaisten ryhmien kesken ja mitä alemmalle tasolle henkilöt sijoittuvat, ja mitä pienempi heidän ryhmänsä on, sitä syvemmässä huono-osaisuuden notkelmassa he ovat.

Ylimmälle eli ”parhaalle” huono-osaisuuden tasolle Saari (2015, 168–172) sijoittaa noin 700 000 – 800 000 kotitaloutta joilla oli vuonna 2012 pienet tulot, he ovat siis tuloköyhiä ja osa heistä on köyhyysrajan alapuolella. Toiseksi ”parhaalla” tasolla ovat viimesijaisen sosiaaliturvan piiriin kuuluvat, joita THL:n arvion mukaan on noin 231 000 henkilöä. He ovat perusturvan varassa keskimäärin neljä vuotta ja tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi toimeentulotukiasiakkaat ja työmarkkinatukea saavat. Kolmannella tasolla viimesijaista turvaa joudutaan täydentämään esimerkiksi ruoka-avulla tai päihde-, mielenterveys- tai diakonipalveluilla. Saari arvioi, että leipäjonoissa käy vuosittain noin 100 000 henkilöä, mutta todellinen määrä voi olla huomattavasti suurempi. Diakoniapalveluiden asiakkaista taloudellista tukea on saanut noin 30 000 kotitaloutta, joka viittaa 40 000 – 50 000 henkilöön.

Saaren (2015) muodostamalla neljännellä huono-osaisuuden tasolla ovat esimerkiksi asunnottomat ja huumeidenkäyttäjät, joiden tilanteissa yhdistyvät resurssipohjainen ja koettu huono-osaisuus, jatkuva keskinäinen vuorovaikutus ja ryhmän sosioekonominen samankaltaisuus. Huono-osaisuus on jo vaikeasti kasautunutta ja laskutavasta riippuen heitä on Suomessa 8 000 – 30 000. Alimmalla viidennellä tasolla on huono-osainen laitosväestö. Tähän ryhmään sijoitetut elävät vuosia vankiloissa tai oikeuspsykiatrian yksiköissä ja heidän elintasonsa ja elämänlaatunsa on alhainen. Ryhmään kuuluvia on noin 3 000 – 5 000 ja heillä on tyypillisesti väkivaltarikostausta, työelämästä syrjäytyneisyyttä ja alkoholisoitumista. (Mt. 172–173.)

Suomalaisessa sosiaali- ja yhteiskuntapolitiikassa esiintyy Saaren (2015) mukaan erimielisyyttä huono-osaisten aseman huomioon ottamisessa ja käsitykset asiasta vaihtelevat sekä paikallisella että kansallisella tasolla. Erimielisyyttä on aiheutunut muun muassa siitä, mitkä ryhmät ovat niitä heikoimpia, jotka vaativat julkiselta vallalta erityistä huomiota ja kenen vastuulla nämä ryhmät tai henkilöt ovat. Keskustelua on herättänyt myös kysymys siitä, mikä on ihmisen vastuu omasta tilanteestaan ja mikä taas on yhteiskunnan vastuu. Samoin ratkaisuehdotukset huono-osaisuuden hillitsemisestä ja hallinnasta uudelleenjaon ja sosiaalisen sääntelyn avulla sekä kaikkein huono-osaisimpien hyvinvoinnin parantaminen sosiaalipoliittisten uudistusten myötä ovat olleet vaihtelevia. (Mt. 18–19.)

3.3.4 Sosiaaliset ongelmat

Sosiaalisten ongelmien määrittely on moninaista, sillä sosiaalisia ongelmia voidaan lähestyä monelta suunnalta. Yhteiskuntakriittisen perspektiivin mukaan sosiaaliset ongelmat nousevat yhteiskunnallisen järjestelmän kyvyttömyydestä vastata yksilöiden sosiaalisiin ja henkilökohtaisiin tarpeisiin (Raunio 2004, 153). Antero Lehmuskoski ja Sirpa Kuusisto-Niemi (2008, 14) määrittelevät, että sosiaalinen ongelma on merkittävä sosiaalista toimintakykyä heikentävä tai vallitseviin normeihin sopeutumista vaikeuttava yhteiskunnallinen ilmiö. Sosiaalisiksi ongelmiksi käsitetään erilaisia ilmiöitä eri aikakausina.

Saari (2015, 77) toteaa, että jokin ilmiö voi näyttäytyä yksilön vastuulla olevana yksilöllisenä ongelmana. Joku toinen voi nähdä saman tilanteen sosiaalisena ongelmana, johon on puututtava yhteiskunta- ja sosiaalipolitiikan avulla. Kummassakin tapauksessa kyseessä on hyvinvointivaje, mutta näkemyksillä on erilainen yhteiskunnallinen merkitys. Saari huomauttaa, että yksilön ongelman muuttaminen sosiaaliseksi ongelmaksi vaatii sen siirtämistä yksityisestä julkiseen ja ilmiö on kytkettävä yhteiskunnan muutokseen. Jos esimerkiksi asunnottomuuden määrän muuttuminen kytkeytyy asuntomarkkinoiden muutokseen, kyseessä on yhteiskunnallinen ilmiö ja sosiaalinen ongelma. Asiakkaidemme tilanteiden sosiaalisiksi ongelmaksi määrittely ei siis ole yksiselitteistä ja vaatii siksi laajempaa perspektiiviä myös sosiaalityöntekijän työssä ja asiakkaan asiaan perehtymisessä.

Suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyy lukuisia ilmiöitä, jotka on määritelty sosiaalisiksi ongelmiksi. Sosiaalisia ongelmia ovat esimerkiksi asunnottomuus, eriarvoisuus, köyhyys, päihdeongelmat, rikollisuus ja työttömyys (YSO 2015). Seuraavaksi kuvaan lyhyesti edellä mainittuja sosiaalisia ongelmia.

Työttömyys

Tilastokeskuksen (2015) työvoimatutkimuksen mukaan Suomessa oli työttömiä vuoden 2015 lokakuussa 234 000, eli 14 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste oli 8,7 prosenttia. Työttömyys aiheuttaa syrjäytymistä työelämästä ja toimeentulosta. Pitkäaikaistyöttömillä on suuri syrjäytymisriski, sillä pitkään jatkunut työttömyys ja alhaiset tulot vaikuttavat laajasti ihmisen arkeen ja sosiaalisiin suhteisiin. Ongelmat kasautuvat ja työhön palaaminen voi vaikeutua iän, nykyajasta jälkeenjääneen ammattitaidon tai mielenterveys- ja päihdeongelmien vuoksi. (Raunio 2006, 84–85.)

Kaikkein vaikeimmin työllistyvät ovat jo syrjäytyneitä tai uloslyötyjä ja työkyvyttömyyden raja on lähellä tai jo saavutettu. Tällöin työelämään paluu voi olla mahdotonta ja silloin työllistämisen sijaan pitäisi turvata toimeentulo ja tukea arjessa selviytymisessä. Työssä käyminen ei aina poista syrjäytymisen uhkaa, sillä työelämässä on tapahtunut muutoksia, jotka lisäävät sen mahdollisuutta. Työn saaminen on epävarmaa ja usein tarjolla on ainoastaan määräaikaista tai osa-aikatyötä, joka aiheuttaa elämäntilanteen epävakautta. Epävakautta työsuhteet eivät automaattisesti aiheuta työelämästä syrjäytymistä, mutta marginaalinen asema työelämässä aiheuttaa vaikeuksia ihmisten ja perheiden arjessa ja toimeentulon hankkimisessa. Työssä käyvien tulot saattavat jäädä niin pieniksi, että ne alittavat köyhyysrajan. (Raunio 2006, 77, 79–82, 85.)

Eriarvoisuus

Eriarvoisuutta ilmenee yhteiskunnissa eri tavoilla ja tasoilla. Eriarvoisuus voi olla esimerkiksi yhteiskunnallista, taloudellista tai sosiaalista. Eriarvoisuuden vähentäminen on tärkeä yhteinen tavoite, jonka toteutumiseen voivat vaikuttaa yksilöt, yhteisöt, viranomaiset, tiedeyhteisöt ja päättäjät. Juho Saari (2015, 237) on tutkinut, mikä ylläpitää eriarvoisuutta ja millaisin toimenpitein sitä voitaisiin vähentää. Huono-osaisuus vähenee eriarvoisuutta vähentämällä ja Saaren esiintuomassa ”eriarvoisuuden vähentämisstrategiassa” mainitut keinot ovat käytettävissä olevia mahdollisuuksia yhteiskuntamme tulevaisuuden suuntaviivoja vedettäessä.

Epäoikeudenmukaisuutta ylläpitävä eriarvoisuus jakautuu Saaren (2015) mukaan viiteen teemaan. Ajattelu, jonka mukaan elitismi on tehokasta, näkyy Suomessa innovaatiokeskeisenä uudistamisena ja kuluttamisena. (Mt. 237.)

Saaren (2015) mukaan eriarvoisuuden ylläpitävää suuntaa voidaan korjata investoimalla peruskouluun, laaja-alaisiin ammatteihin sekä joustoturvaan. Tällöin vanha ajattelu muutettaisiin uudeksi, jonka mukaan tasa-arvo luo mahdollisuuksia. Toisena teemana on ajattelu, jossa ulossulkeminen nähdään välttämättömänä. Tämä näkyy Suomessa köyhyyspolitiikana ja yhteiskunnallisina jakoina. Korjaaviksi toimenpiteiksi Saari ehdottaa työmarkkinoiden luomista osatyökykyisille sekä ansioturvan ja universaalien palveluiden avaamista heikompiosaisille, jolloin uusi ajattelutapa on se, että kaikilla on kykyjä. (Mt. 237.)

Saaren (2015) mainitsema kolmas ajatteluvääristymä on, että ennakkoluulojen olemassaoloa pidetään luonnollisena. Tämä näkyy yli-individualisoimisena, ongelmien yksilöllistämisenä ja maahanmuuttajakritiikkinä. Korjausta asiaan saataisiin rakentamalla luontevia yhteisiä foorumeja sekä yhteisöjä tukemalla, jolloin ajatellaan, että kohtaaminen on palkitsevaa. Neljäs nykyajan vääristynyt ajattelutapa on käsitys, että ahneus on hyvästä. Ahneuden hyväksyminen näkyy positionaalisenä kulutuksena ja toimintana. Asiaa voidaan korjata verottamalla kulutusta progressiivisesti ja supistamalla statuseroja. Ahneuden sijaan uudeksi ajatteluksi muodostuisi, että kerskakulutus on haitallista. Viimeisenä kuvion ajattelutapana on, että epätoivo on välttämätöntä, joka näkyy Suomessa huono-osaisuuden normalisoitumisena. Tätä voidaan korjata tukkimalla hyvinvointivaltion pohjan vuotokohdat ja kohtaamalla ihmiset kunnioittavasti. Epätoivon välttämättömyyden sijaan tulisi ajatella, että pohjan vahvistaminen on välttämätöntä. Juho Saaren tutkimuksen mukaan edellä mainituilla keinoilla ja ajattelutapojen muutoksilla on mahdollista edetä kohti oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa. (Mt. 237.)

Asunnottomuus

Tilastokeskuksen (2015) mukaan asunnottomia ovat ihmiset, jotka majoittuvat ulkona, erilaisissa tilapäissuojissa tai yömajoissa. Asunnottomia ovat myös laitoksissa asunnon puutteen vuoksi asuvat. Tällaisia laitoksia ovat esimerkiksi ensisuoijat, hoito- ja huoltokodit, psykiatriset sairaalat ja kehitysvammaisten laitokset. Vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa tiedossa, luetaan niin ikään asunnottomiksi. Lisäksi asunnottomiksi luetaan tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asustavat ja kiertelevät ihmiset.

Saari (2015) on tutkinut huono-osaisuutta ja kohdistanut katseensa erityisesti asunnottomiin. Asunnottomuustilastosta ja laskutavasta riippuen asunnottomia on 10 000 – 30 000. Saari on käyttänyt tutkimuksessaan Eurostatin (2010) aineistoa, jossa esiin tulevat kansalaisten mielipiteet asunnottomuudesta. Suomalaisten näkemykset asunnottomuuden syistä on jaettu neljään luokkaan, jotka ovat rakenteelliset tekijät, terveystekijät, elämäntilanteen eli kolhutekijät sekä yksilölliset tekijät. Suomalaisten käsitysten mukaan suurin asunnottomuuden syy on addiktiot ja toiseksi suurimpana nähdään ylivelkaantuminen. Merkittäviä syitä ovat myös pitkäaikaistyöttömyys ja korkea vuokrataso. (Mt. 138–139, 141, 156–157.)

Saaren (2015) mukaan rakenteelliset, asunnottomuutta aiheuttavat tekijät ovat yksilöistä riippumattomia eli institutionaalisia rakenteita. Lainsäädännön avulla voidaan vaikuttaa asunnottomuuteen. Muutosten tekeminen työttömyyttä, vuokratasoa, sosiaaliturvaa tai laittoa maahanmuuttajia koskevaan lainsäädäntöön korjaisi ja poistaisi nykyisiä rakenteellisia tekijöitä. Asuntojen kysyntä ja niiden tarjonta sijoittuvat myös institutionaaliselle tasolle. Terveystekijät ovat usein yksilöistä riippumattomia, vaikkakin esimerkiksi alkoholin käyttö saattaa aiheuttaa mielenterveysongelmia, jotka taas saattavat aiheuttaa asunnottomuutta. Tutkijan aineiston mukaan kansalaiset pitävät fyysisiä ja psyykkisiä terveystekijöitä ”ymmärrettävinä” asunnottomuuden syinä. Saari puhuu kolhuista, joilla tarkoitetaan tässä yhteydessä ennakoimattomia tapahtumia, jotka vähentävät olennaisesti ihmisen toimintakykyä. Ne ovat erilaisia elämänmurroksia kuten vaikea avioero tai esimerkiksi liikenneonnettomuuteen joutuminen tai kodin tuhoutuminen tulipalossa. (Mt. 137–138, 141.)

Saaren (2015) mukaan asunnottomuuden yksilöllisiin tekijöihin liittyvät yksilön tekemät tietoiset valinnat tai niiden tekemättä jättäminen. Nämä tekijät ovat elämäntilanteen ongelmia ja sosiaalisten taitojen heikkoutta tai puutteita. Yksilölliset tekijät ilmenevät esimerkiksi addiktioina ja ylivelkaantumisenä. Yksilölliset tekijät eivät siis poistu ainoastaan lainsäädäntöä muuttamalla. Tutkimuksen mukaan asunnottomat henkilöt selittävät asunnottomuuttaan ensisijaisesti yksilöllisillä tekijöillä, eivätkä niinkään syytä yhteiskuntaa ja sen eriarvoisuutta tai epäoikeudenmukaisuutta. He kokevat tehneensä itse elämäntilanteeseensa johtaneet valinnat. Tutkija arvelee, että asunnottomien näkemykset selittyvät suomalaisen kulttuurin pärjäämisen eetoksella, jossa yksilön selviytyminen ja oma vastuu nivoutuvat tiivistä yhteen. (Mt. 139, 143, 207–208.)

Päihteet

Suomessa on noin puoli miljoonaa alkoholin käyttäjää, jotka ylittävät suurkulutuksen riskirajat. Alkoholin käytön jatkuessa alkoholista aiheutuvien haittojen todennäköisyys luonnollisesti kasvaa. Vaikeimmat alkoholiongelmat kasautuvat, sillä 10 prosenttia väestöstämme juo noin puolet kaikesta kulutetusta alkoholista. Päihdyttävien aineiden jatkuva, runsas käyttö alkaa todennäköisesti haitata ihmissuhteita, arkielämän sujuvuutta, toimintakykyä tai terveyttä. Päihdeongelmien ehkäisy on aina parempi vaihtoehto kuin päihteiden käytöstä aiheutuvien ongelmien hoito. (THL 2015, Päihdeongelmien tunnistaminen ja hoito.)

Koska suurin osa suomalaisista käyttää päihteitä, erityisesti alkoholia, ongelmien varhainen tunnistaminen ja hoito ovat keskeisiä keinoja päihteistä aiheutuvien haittojen ja sairauksien minimoimiseksi. (THL 2015, Päihdeongelmien tunnistaminen ja hoito.) Kansainvälisten vertailujen mukaan Suomessa on rajuun kertajuomiseen liittyviä sosiaalisia haittoja enemmän kuin useimmissa muissa maissa. Sosiaaliset alkoholihaitat ovat merkittäviä, sillä ne eivät koske ainoastaan ongelmakäyttäjiä. Myös alkoholia harvoin käyttävät ovat alttiita onnettomuuksille, ihmissuhdeongelmille ja väkivallalle, jos alkoholin juotu määrä nousee suureksi. Pitkään jatkuneesta runsaasta juomisesta aiheutuneet haitat eivät ole pelkästään terveydellisiä ongelmia. Runsas, pitkään jatkunut juominen aiheuttaa ongelmia perhe-elämään, ihmissuhteisiin ja työelämään sekä myös hankalia taloudellisia ongelmia. (THL 2015, Sosiaaliset alkoholihaitat.)

Päihteidenkäyttö liittyy muun muassa lasten ja perheiden pahoinvointiin, mielenterveydellisiin ongelmiin, rikoksiin, väkivaltaan, velkaantumiseen ja lopulta ihmisen ja hänen läheistensä koko elämään. Ongelmakäyttäjät ajautuvat usein marginaaliin. Päihteidenkäyttö saattaa syrjäyttää niiden käyttäjän lisäksi myös hänen perheenjäseniään. Yhteiskunnallisella tasolla päihteidenkäytön seuraukset aiheuttavat kustannuksia, mutta suurin hinta maksetaan yksittäisten ihmisten inhimillisten kärsimysten määrässä. (THL 2015, Sosiaaliset alkoholihaitat.)

Rikollisuus

Rikollisuutta esiintyy yhteiskunnissa hyvin monenkaltaisesti ja erityyppisiä rikoksen lajeja löytyy lukuisia. Rikostilastoja tutkimalla ei saa täydellistä kokonaiskuvaa rikoksista ja rikollisuudesta. Rikostilastot muodostuvat kontrolliviranomaisten työn yhteydessä ja siksi ne sisältävät vain ilmi tulleen rikollisuuden. Henkirikokset tulevat lähes poikkeuksetta viranomaisten tietoon, mutta muissa rikoslajeissa vain pieni osa teoista tulee viranomaisten tietoon ja tilastoituu. Todellisen kuvan saaminen kokonaisrikollisuuden rakenteesta ja kehityslinjoista edellyttää tiedon saamista myös piiloon jäävästä rikollisuudesta. (Kivivuori & Niemi 2015, 4.)

Suomessa yli neljä vankia kymmenestä on tuomittu väkivaltarikoksista. Henkirikoksista tuomittujen osuus vuonna 2014 oli 24 prosenttia ja pahoinpitelyrikosten osuus 17 prosenttia. Neljännes vangeista on tuomittu varkausrikoksista, ryöstöstä ja muista omaisuusrikoksista. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Siveellisyyserikoksesta tuomittuja oli neljä prosenttia. Huumausainerikoksesta tuomittujen määrä kaikista tuomituista oli 19 prosenttia. (Rikosseuraamuslaitos 2015.) Rikoksessa erotetaan usein kolme elementtiä, jotka ovat rikoksen kohde tai uhri, rikoksen tekoon periaatteessa valmis tekijä ja (riittävän) valvonnan tai suojauksen puute. Rikollisuuden laatu ja määrä riippuvat pitkälle siitä, millä tavoin yhteiskunta on järjestynyt ja miten ihmisten arkielämä on muotoutunut ja miten nämä tekijät muovaavat rikostilaisuuksia. (Oikeusministeriö 2002, 6.)

Sosiaalisella rikollisuuden ehkäisyllä tarkoitetaan rikollisuuden vähentämistä vaikuttamalla niihin ominaisuuksiin, joiden vuoksi ihmiset todennäköisimmin syyllistyvät rikoksiin. Lapset ja nuoret ovat sosiaalisen rikollisuuden ehkäisyn tärkein kohderyhmä. Ehkäisevä toiminta kohdistuu myös rikoksenuusijoihin, jotta rikosura saataisiin katkaistua mahdollisimman varhain. Sosiaalisella rikollisuuden ehkäisyllä halutaan vaikuttaa ihmisten kasvun ja kehityksen aikaisiin riskitekijöihin. Lisäksi yhdyskunnista ja yhteisöistä pyritään karsimaan sellaisia ominaisuuksia, jotka lisäävät alttiutta ajautua rikoksiin. (Oikeusministeriö 2002, 7–8.)

Väkivalta

Väkivalta ja fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen ovat sosiaalinen ongelma ja ihmisoikeusongelma, joihin hyvinvointivaltion on vastattava. Maailman terveysjärjestö WHO:n (2005, 21) käyttämän määritelmän mukaan ”väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen.”

Määritelmässä väkivalta on laajennettu koskemaan tekoja, uhkauksia ja pelottelua, jotka johtuvat valtasuhteesta. Väkivallaksi ymmärretään myös laiminlyönti ja tekemättä jättäminen. Fyysisen voima tai vallan käyttö sisältää laiminlyönnin ja kaikenlaisen fyysisen, seksuaalisen ja psykologisen hyväksikäytön samoin kuin itsemurhan ja muun itsetuhoisen käytöksen. Mikäli WHO:n määritelmä rajoitettaisiin koskemaan vain vammautumista ja kuolemantapauksia, silloin rajoitettaisiin väkivallan todellisten vaikutusten ymmärtämistä. (WHO 2005, 21–22.)

Väkivallan todelliset vaikutukset kohdistuvat yksilöihin, yhteisöihin ja koko yhteiskuntaan. Esimerkiksi monet naisiin, lapsiin tai vanhuksiin kohdistuvat väkivallan muodot saattavat aiheuttaa fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia, joiden seuraukset voivat olla välittömiä tai piileviä, ja ne voivat kestää vuosia väärinkäytön jälkeen. Väkivallan taustalla on sosiaalisia ja psyykkisiä tekijöitä sekä ympäristötekijöitä. Väkivallan lajeja ovat muun muassa nuorisoväkivalta, vanhempien ja muiden hoivanantajien lapsiin kohdistama väkivalta, hyväksikäyttö ja laiminlyönti, parisuhdeväkivalta, vanhusten kaltoinkohtelu, seksuaalinen väkivalta, itseen kohdistuva väkivalta sekä kollektiivinen väkivalta. (WHO 2005, 17, 22.)

Nuorisoväkivaltaa on nuorten ja nuorten aikuisten keskinäinen väkivalta. Lasten hyväksikäyttöä on lapsiin kohdistuva fyysinen, seksuaalinen ja psyykinen väkivalta sekä lasten heitteillejättö ja laiminlyönti. Lapsiin liittyvää väkivaltaa ovat myös lapsiprostituutio ja lasten käyttö sotilaina. Vanhuksiin kohdistuva väkivalta on esimerkiksi kotona ja hoitolaitoksissa ilmenevää huonoa kohtelua. Kollektiivista väkivaltaa ovat väkivaltaiset konfliktit. Parisuhdeväkivalta ja seksuaalinen väkivalta kohdistuu melko usein naisiin, mutta seksuaalista väkivaltaa kohdistuu myös miehiin ja poikiin. Itseen kohdistuva väkivalta on usein itsemurhakäyttäytymiseen liittyvää väkivaltaa. (WHO 2005, 22.)

Suvi Ronkainen (2008, 394) toteaa, että palvelujärjestelmämme on vastannut tehottomasti väkivaltaongelmaan. Ronkainen pohtii, onko väkivallassa jotain sellaista, joka tekee sen käsittelystä ongelmallista suomalaisessa palvelujärjestelmässä, vai onko palvelujärjestelmässä jotain sellaista, joka tekee väkivallasta erityisen haasteen. Hän toteaa, että väkivallan ydin on sen aiheuttamat seuraukset kohteelle ja ympäristölle. Väkivallan kokemus ja väkivallan näkeminen särkevät ja haavoittavat ihmisiä sekä heidän välisiä suhteitaan. Tällöin vain osalla väkivallan kokijoista on tarpeeksi vahvuutta, toisin sanoen toimijuutta, hakeutua palvelujärjestelmien asiakkaiksi. Ronkainen muistuttaa, että mitä monimutkaisempi ja sattumanvaraisempi palvelujärjestelmä on, sen suurempaa osaamista avun hakijalta edellytetään. Vaikka väkivaltaa kokeneet henkilöt löytäisivät sopivaa tukea, tilanne ei muutu, jos turvattomuus ympäristössä jatkuu.

3.4 Sosiaalityö oikeudenmukaisuuden edistäjänä

Sosiaalityö on oma tieteenalansa sekä asiantuntijuusammatti. Raunion (2004, 78) mukaan sosiaalityön tavoitteet liittyvät ennen kaikkea syrjäytyneiden ihmisten aseman ja tilanteen parantamiseen. Sosiaalityön tehtävänä on kritisoida yhteiskunnallisia epäkohtia. Arjessa tehtävä perustyö pitää meidät sosiaalityössä työskentelevät vahvasti asiakkaidemme asioiden parissa ja itsestäni tuntuu, että globaali, kansallinen ja valitettavasti myös paikallinen vaikuttamistyö jäävät aina taka-alalle, vaikka siihen olisikin olemassa intoa ja halua.

Sosiaalityöntekijöiden kansainvälisen liiton määritelmän (IFSW) mukaan sosiaalityön tavoitteena on lisätä hyvinvointia edistämällä yhteiskunnallista muutosta. Sosiaalityön perustana ovat ihmisoikeuksien ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden periaatteet ja sosiaalityön juuret ovat humanitaarisissa ja demokraattisissa ihanteissa. Sosiaalityön arvot pohjautuvat kaikkien ihmisten tasa-arvon, merkityksen ja ihmisarvon kunnioittamiseen. (Talentia 2016a.)

Kansainvälisessä määritelmässä (IFSW) todetaan, että ihmisoikeudet ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ovat sosiaalityön oikeutus ja lähtökohta. Sosiaalityön tulee työskennellä köyhyyden vähentämiseksi sekä heikkojen ja sorrettujen ihmisten vapauttamiseksi yhdessä heidän kanssaan. Sosiaalityön tavoitteena on vähentää yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta. Sosiaalityöhön sisältyy myös osallistuminen sosiaaliseen ja poliittiseen toimintaan ja pyrkimys vaikuttaa siten sosiaali- ja talouspolitiikan kehittämiseen. (Talentia 2016a.)

Näkemyks sosiaalityön kokonaisvaltaisuudesta on maailmanlaajuinen, mutta käytännön sosiaalityötä painotetaan eri tavoin eri maissa ja eri aikoina vallitsevan kulttuurin sekä historiallisten ja sosioekonomisten olosuhteiden mukaan. (Talentia 2016a.) Kansainvälisen sosiaalityöntekijäjärjestön (IFSW), Sosiaalityön koulujen maailmanjärjestön (IASSW) ja Sosiaalipolitiikan maailmanneuvoston (ICSW) suomalaiset edustajat ovat allekirjoittaneet sitoumuksen, jolla halutaan kiinnittää huomiota siihen, että ihmisoikeudet koskevat täysimääräisesti vain pientä osaa maailman väestöstä. Sitoumuksessa todetaan, että myös Suomessa on ihmisoikeusongelmia, jotka johtavat väestön eriarvoisuuteen ja joilla on merkittäviä vaikutuksia väestön elämänlaadun heikkenemiseen. Sosiaalityöntekijöiden on puuttava ongelmiin, jotka aiheuttavat syrjäytymistä, asunnottomuutta ja köyhyyttä. (Talentia 2016b.)

Sosiaalityötä toteuttamalla halutaan turvata sosiaalinen ja taloudellinen tasa-arvo sekä inhimillinen arvokkuus globaalilla, kansallisella ja paikallisella tasolla. Sitoumuksessa lausutaan, että globalisaation on oltava oikeudenmukaista ja talouden lisäksi myös sosiaaliset kysymykset on pidettävä esillä. Kaikille on taattava oikeus riittävään toimeentuloon, sosiaali- ja terveyspalveluihin ja koulutukseen. Taloudellisen kasvun pitää olla sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä. Talouskriiseistä kärsivät eniten köyhät ja muut heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, eikä heidän asemaansa saa tehdä säästötalkoissa entistä tukalammaksi. (Talentia 2016b.)

Sosiaalityöntekijät tuovat esiin, että suomalaisten sosiaalinen ja taloudellinen epätasa-arvoistuminen näkyy erityisesti köyhyydessä, syrjäytymisen laajuudessa ja terveyseroissa. Eriarvoisuudella tarkoitetaan myös alueellista eriarvoisuutta. Tutkimusten mukaan rikkaiden ja köyhien terveyserot ovat Suomessa länsimaiden jyrkimpiä ja hyvätuloinen suomalainen elää 12 vuotta pidempään kuin köyhä. Lapsiköyhyys on kasvanut jyrkästi 1990-luvulta lähtien ja köyhyyden seuraukset ovat ylisukupolvisia. Köyhyydellä on huomattava vaikutus lasten kehitykseen ja heidän syrjäytymiseensä. (Talentia 2016b.)

Oikeus vähimmäisturvaan on kirjattu perustuslakiin, mutta vähimmäisturva on jäänyt huomattavasti jälkeen ansiotulojen kehityksestä. Sosiaalityöntekijät vetoavat sitoumuksessaan, että hallitus kantaa vastuun suomalaisten sosiaalisen ja taloudellisen tasa-arvon toteutumisesta. Sosiaalityöntekijät haluavat, että kestävä sosiaalinen hyvinvointi, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat paikallisella tasolla. (Talentia 2016b.)

Sinnitteleminen pienten tukien varassa pitkiä aikoja ei ole kenenkään edun mukaista eikä sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus saa olla asuinpaikasta riippuvaista. Sosiaalityöntekijät tuovat painokkaasti esiin huolensa, joka koskee sosiaalityötä ja sosiaalilainsäädännön toteuttamista, kun resurssit kiristyvät ja yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset aiheuttavat sosiaalityölle yhä suurempia vaatimuksia. Sosiaalityön puute näkyy nousevina kustannuksina. Sosiaalityöntekijät pitävät välttämättömänä, että päättäjät sitoutuvat edistämään sosiaalisen ja taloudellisen tasa-arvon toteutumista sekä riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamista kaikille. (Talentia 2016b.)

3.5 Punkrockin yhteiskuntakriittisyys, kantaaottavuus ja kapinallisuus

Vaikka tutkimukseni koskettaa punk-kulttuurin ydintä, en puhu punk-kulttuurista erityisen laajasti. Tutkimustehtäväni virittyy punkrockin ympärille siinä esiintyvän yhteiskunnallisen viestin kautta, jossa puhutaan ihmisten eriarvoisuudesta, epäoikeudenmukaisuudesta sekä huono-osaisuuden ja sosiaalisten ongelmien olemassaolosta. Tässä alaluvussa keskityn kertomaan, mitä punkrockin yhteiskunnallisesta ja kantaaottavasta ulottuvuudesta tiedetään, sekä mistä punkrockin kapina nousee.

Punkrock syntyi Britanniassa 1970-luvun alussa. Kyseessä oli eräänlainen vastaveto ja uusi vallankumous, jossa hippien kukkaisliikkeen tilalle haluttiin jotain rankempaa. Punkin olemus liittyy keskeisesti nuorten protestiin ja haluun erottautua korkeakulttuurista ja keskiluokkaistumisesta. Punkliikkeeseen liittyy kapinallisuus ja anarkistinen yhteiskuntavastainen sanoma. Punkmusiikki on tunnettua yhteiskuntakriittisyydestään ja sanoitukset ovat usein rajuja ja kantaa ottavia. Toisaalta punkbändien ilmaisun herkkyyks on rehellistä ja sanoitukset ilmaisevat aidosti elämän tunteita. (Kempinen, 95–97.)

Stig Söderholmin (1987, 46, 48, 50) mukaan punk syntyi rockin sisäisenä kritiikkinä ja myös yleisempänä yhteiskunnallisena kritiikkinä. Yhteiskunnallinen protesti oli osaksi yleistä järjestelmänvastaisuutta, anarkia-teemojen esilläpitoa ja yhteiskunnan perusinstituutioiden pilkkaamista. Osa punkrockin kritiikistä kohdistui erilaisia epäkohtia kuten työttömyyttä, militarismia, asevarustelua ja rasismia vastaan. Punk ilmaisi yhteiskunnallisten ongelmien olemassaolon ja ennusti lohdutonta tulevaisuutta. Punkin anti-ideologia, jonka mukaan parempaan yhteiskuntaan ei voinut uskoa, pilkkasi ja väheksyi perinteisiä yhteiskunnallisia ajattelutapoja ja poliittisia ideologioita. Punk-musiikin sanoituksissa noustiin vastustamaan ”systemiä.”

Kemppisen (1997, 96–97) mukaan punkkarinäkökulmasta systeemillä voitiin tarkoittaa esimerkiksi byrokratiaa, kellokorttijärjestelmää, kauneuskilpailuja tai hierarkkisia alistussuhteita. Systeemin edustajia olivat myös opettajat, poliisit tai sosiaalityöntekijät. Systeemi koettiin rajoittavana ja määräävänä tekijänä, joka pakottaa, esineellistää ja leikkaa elämästä pois kaiken mielenkiintoisen. Punk-aatteessa vastustettiin auktoriteetteja ja itsestäänselvyyksiä.

Angela McRobbie (1999, 133) toteaa, että punkrockin määrittäminen poliittiseksi ei ole yksiselitteistä. Hänen mukaansa punkbändit luokitellaan herkästi poliittisiksi, koska yleisesti käsitetään, että poliittinen on jotain helposti rajattavaa ja tunnistettavaa jokapäiväisen elämän keskellä. Punk ei kuitenkaan ole aina poliittista, vaikka sen sanoma on usein yhteiskunnallinen.

Mato Valtonen, Moog Konttinen ja Kjell Starck (2015, 92) muistelevat teoksessaan, että punkissa oli suoraa kapinaa ja raivoa. Punkin anarkia, kaaos ja kanta-aottavuus syntyivät lamasta, työttömyydestä ja yhteiskunnan mädännäisyydestä. Kimmo Saaristo (2003, 98–99) sanoo, että punk reagoi voimakkaasti lamaan ja työttömyyden kasvuun. Brittiläistä punkia on kutsuttu toisinaan työttömyysjonorockiksi. Nuoriso koki edellisen sukupolven pettäneen heidät ja ajan henki 1970-luvun lopulla oli pelkoa, vihaa, epävarmuutta, tyytymättömyyttä, kapinaa, pettymystä ja turhautumista. Lohduttomuus ei kuitenkaan ollut ainoa punkin mielenmaisema. Monissa kappaleissa etsittiin uusia vaihtoehtoja ja rokattiin myös iloisemmilla rock and rollin sävyillä.

Punkkarit eivät luota politiikkaan tai päätöksentekoon. Ympäristökysymykset ja taloudellinen lama ovat aiheuttaneet epävarmuutta ja monet punkkarit ovat etsineet henkisempää elämäntapaa. Punkin näkökulmasta ihanneyhteiskunnassa ihmiset ottavat kokonaisvaltaisesti vastuun lähimmäisistä ja ympäristöstä, mutta osalle punkkareista oman, henkilökoh- taisen vapauden kokeminen ja hauskanpito on kuitenkin tärkeämpää. Punk rikkoo yhteiskunnan perusarvoja sekä nostaa esiin yksilöllisen eettisyyden. Punknuorten käsitykset elä- mässä selviytymisestä saattavat poiketa valtaväestön käsityksistä. Heidän tavoitteenaan ei välttämättä ole taloudellinen tai ammattiuralla eteneminen vaan esimerkiksi oikeiksi tun- temiansa asioiden tekeminen. Monet Raipan haastattelemat henkilöt ovat kertoneet hyöty- neensä rajusta punknuoruudesta, sillä nyt toisia ihmisiä ymmärtää paremmin, eikä ole tar- vetta paheksua muita. Toisen erikoisuutta osaa arvostaa, elämästä saa enemmän irti eikä maailma kaadu pieniin vastoinkäymisiin. (Raippa 2002, 32, 121, 209–210.)

3.6 Punkkareiden musiikillinen erityisorientaatio

Antti Juvonen (2000) on tutkinut musiikillisen yleis- ja erityisorientaation olemusta ja näiden syntyyn yhteydessä olevia seikkoja. Punkilmiöön liittyy vahvasti työttömyyden ja huonojen sosiaalisten olosuhteiden aikaansaamaa angstia ja yhteiskunnan vastaisuutta. Aggressiivinen punk toimii musiikillisella kentällä kanavana tunteiden purkautumiselle. Punk ei ole ainoastaan musiikin tyylilaji, vaan usein se on kokonainen elämäntapa. Punkkappaleiden sanoituksissa on hyökätty ankarasti järjestäytynyttä yhteiskuntaa vastaan ja tuomittu kaikki yksilöön kohdistuva holhousmentaliteetti. Punkkarit ovat huolissaan globaalista kehityksestä, vastustavat ydinvoimaa ja kannattavat vihreitä arvoja. Suomessa punkkarit suhtautuvat huumausaineiden käyttöön jyrkän negatiivisesti. (Mt. 48, 105.)

Punk-aatteeseen kuuluvat keskeisesti kaikenlaisen syrjinnän, yhteiskunnallisten velvoitteiden ja holhouksen sekä fasismin vastustaminen kaikissa muodoissaan. Punkkareiden elämänsenne kuvastaa pyrkimystä totaaliseen itsenäisyyteen sekä riippumattomuuteen yhteiskunnan tai vanhempien asettamista velvoitteista ja se voi siinä mielessä muistuttaa murosialle ominaista kapinointia. Siitä ei kuitenkaan ole aina kyse, vaan taustalla on todellinen huoli maapallon tilanteesta saastumisen ja monikansallisten yhtiöiden saaman vaikutusvallan vuoksi. (Juvonen, 2000, 105.)

Juvonen (2000) toteaa, että musiikki kuvastaa punkkareille tärkeitä arvoja ja sitä millaisia he haluavat olla. Erittäin tärkeässä asemassa ovat kappaleiden sanoitukset ja sanoma, joiden avulla heijastellaan omaa maailmankuvaa ja minäkuvaa. Punkkareilla on vahva usko siihen, että jokainen ihminen päättää itse omasta elämästään. Punkkarit eivät pidä välttämättömänä noudattaa normeja tai kunnioittaa sääntöjä ja lakeja. Punkkarit eivät tavoittele kunnioitusta muiden ihmisten taholta. Perinteet, perhe ja puolustusvoimat merkitsevät vähiten punkkareille, kun heitä verrataan muihin orientaatioryhmiin. Armeijaan suhtaudutaan kielteisesti ja siviilipalvelukseen myönteisemmin. Työ ei ole tärkeintä elämässä ja vapaa-ajan katsotaan olevan ihmiselle tärkeintä aikaa. Punkkarit eivät tavoittele hyvää yhteiskunnallista asemaa ja punkkarinäkökulmasta katsottuna yhteiskunta on mätä. Puoluepolitiikka ei edusta todellista demokratiaa ja punkkareiden näkemyksen mukaan elämä on epäreilua eivätkä he näe tulevaisuutta yhtä valoisana kuin muut orientaatioryhmät. (Mt. 261–264.)

Juvonen (2000) kirjoittaa, että punkkarit kantavat huolta maapallon tilanteesta ja he katsovat, että ihminen on vastuussa luonnosta. Punkkarit elävät rock-elämää, johon kuuluu olennaisesti kapinointi vallitsevia arvoja vastaan. Punkkareiden orientaatio on musiikillinen, mutta se on myös filosofinen. Punkkarit kokevat, että heillä on sanoma julistettavana kaikille muille ihmisille. Päämääräksi on usein asetettu anarkian riemuvoitto järjestäytyneestä yhteiskunnasta. Lisäksi tavoitellaan täydellistä riippumattomuutta kansallisista ja monikansallisista instituutioista. (Mt. 268.)

3.7 Laulu- ja rocklyriikka

Tässä alaluvussa kerron lähteiden avulla, mitä laululyriikalla tarkoitetaan ja millaisia seikkoja laululyriikan luomismaailmaan liittyy. Heikki Salo (2014) kirjoittaa, että laululyriikalla tarkoitetaan nykyään laulun sanoja. Runossa ja laulutekstissä on yhteisiä piirteitä, sillä molemmat ovat pienen tilan taidetta, joiden yksityiskohdat ovat hyvin merkityksellisiä. Molemmat ovat tiheitä ja monimerkityksisiä tekstejä. Laulua voidaan kuvata sanan ja säveln liitoksi, jossa kieli ja musiikki sulautuvat yhteen ja ilmaisevat tiettyä pääajatusta. Laululyriikka on kuin toisen ihmisen puhetta, jota yritämme aktiivisesti ymmärtää. Laululyriikka eroaa arjessa käytetystä ihmisten välisestä puheesta siten, että lyriikka on kirjoitettu etukäteen. Lauluteksti on superpuhetta: kuin parempaa puhetta, jossa lauseita ja ilmaisua on harkittu kauemmin kuin keskustelutilanteissa. (Mt. 35, 42, 44–45.)

Salon (2014) puhuu laulujen tehtävistä. Laululla voi olla sosiaalinen, esteettinen tai viihdyttävä funktio. Laulun tehtävä voi olla tiedollinen, informatiivinen tai kommunikatiivinen. Muita funktioita ovat laulujen opettavat, kasvattavat ja eettismoraaliset tehtävät, poliittinen tai ideologinen funktio, käytännöllinen funktio kuten esimerkiksi tuutulaulut, sekä terapeuttiivinen ja kaupallinen funktio. Laulun tekijän on itse ratkaistava, millaisia tehtäviä hän lauluilleen antaa ja millaisista aiheista hän kirjoittaa. Maailmaan mahtuvat kaikenlaiset laulut ja ne ovat kaikki yhtä arvokkaita. (Mt. 53–55.)

Tomi Huttunen (2012, 9–10) on tutkinut venäläistä ja erityisesti pietarilaista rocklyriikkaa. Rock on Venäjällä nykyisin hyväksyttyä ja arvostettua kulttuurihistoriaa ja aiheesta on paljon kirjallisuutta. Neuvostokulttuurin ja venäläisen rockin myyttisenä tunnuspiirteenä pidetään logosentrismiä eli pyrkimystä jäljittää kielen ja ajattelun perustana olevaa perimmäistä sanaa, totuutta tai läsnäoloa, kuten Jumalaa, merkitystä tai minuutta (Tieteen termipankki 2016).

Venäläinen rock on Huttusen (2012) mukaan kirjallisuuskeskeistä. Neuvostorockin legendat ovat usein laulaneet esimerkiksi venäläisen kirjallisuuden isästä Aleksandr Sergejevitš Puškinista (1799–1837) ja hänen edesottamuksistaan. Myös Nikolai Gogol ja Fjodor Dostojevski esiintyvät usein venäläisissä rockteksteissä. Venäläistä rockia ei voi ymmärtää tuntematta niiden sanoituksia tai venäläistä kirjallisuutta. (Mt. 9–10.)

*Ja kun erehdyksessä luonamme vieraili
Aleksandr Sergejevitš huuli halki,
hänet naulittiin Kristukseen sekoittaen,
ja virheestä kuultiin vasta päivän päästä.*

(Teräs/Boris Grebenštšikov. Huttunen 2012, 10)

Venäjällä rockrunoilija on enemmän kuin runoilija. Venäläisestä rocklyriikasta on koottu 10-osainen kokoelma ja rockrunoilijoita on hyväksytty nykyrunouden antologioihin 1990-luvun puolivälistä alkaen. Venäläisen rockin kultakausi on ollut 1980-luvulla, jolloin uusi aalto saapui Leningradiin. Ilmiö levisi vähitellen joka puolelle maata. Venäläiset uuden aallon yhtyeet imivät vaikutteita ajankohtaisesta länsimaisesta musiikista ja pyrkivät olemaan ajan hermolla. Venäjänkielinen rocklyriikka on estetiikaltaan erittäin varteenotettavaa ja se on toiminut Venäjällä kokonaisen sukupolven yhteisenä äänitorvena. (Huttunen 2012, 10, 67, 121.)

*Muutosta vaativat sydämemme!
Muutosta vaativat silmämmme!
Meidän naurussamme ja kyyneleissämme
ja suontemme sykkeessä
on muutos, me odotamme muutosta!*

(Muutos/Kino, Huttunen 2012, 75–76)

Suomalainen kirjallisuudentutkimus on suhtautunut varauksellisesti kliseisenä ja arkisena pidettyyn rocklyriikkaan. Rock on akateemisten piirien varautuneisuudesta huolimatta monitulkintaista ja rocklyriikka on olennainen tutkimuskohde akateemisessa maailmassa. Rocklyriikan tutkimus on ongelmallista, koska ei ole mielekästä irrottaa sanoituksia musiikista. Rocklyriikasta puhuminen rockrunouden sijaan korostaa sanoitusten kytkentää musiikkiin. Akateemiselle tutkimukselle on haasteellista nähdä rockin runous, eivätkä sosiologiset tai kulttuurintutkimukselliset selvitykset kykene siihen vastaamaan. Rockin syvälliseen ymmärtämiseen tarvitaan edellä mainittujen lisäksi tekstin- ja taiteentutkimuksen menetelmiä. (Lahtinen & Lehtimäki 2006, 9, 17, 18, 20, 24.)

4 YHTEISKUNNALLISET EPÄKOHDAT JA AIKALAISAJATUKSET PUNKROCKIN SANOITUKSISSA

4.1 Sosiaaliset ongelmat punkrocklyriikoissa

Seuraavissa alaluvuissa raportoin analyysini tulokset. Muodostin analyysissäni kaksi ylintä, yhdistävää luokkaa, jotka ovat 1) sosiaaliset ongelmat ja 2) aikalaisajatukset. Olen halunnut selvittää, mitä yhteiskunnassamme punkkareiden näkemysten mukaan on vialla ja millaiset puutteet tai vääryydet ovat heille niin merkityksellisiä, että niistä on päädytty laatimaan lauluja. Epäkohdalla tarkoitetaan epätyytyttävää seikkaa tai olotilaa, puutteellisuutta, puutetta, heikkoutta, vääryyttä tai varjopuolta (Suomisanakirja 2016). Alaluvussa 4.1 kerron, mitä punkrocklyriikoissa puhuttiin epäkohdista, jotka asettuvat sosiaalisten ongelmien yhdistävään luokkaan. Luvussa 4.2 keskityn aikalaisajatuksiin ja selostan, millaisia epäkohtia ja sisältöjä niistä löytyi. Tulosluvuissani tulevat esiin myös lyriikoiden yhteiskuntakritiikin kohteet sekä punkrockin kahden eri aikakauden keskinäinen vertailu.

Olen kirjoittanut raporttini aineistonäytteet eli punkrocklyriikoiden suorat lainaukset pääsääntöisesti samassa kirjoitusasussa, kuin ne olivat alun perin internet-sivustoille tai levykoteloihin kirjattu. Moni sanoitus oli kirjoitettu kokonaisuudessaan pelkillä pienillä kirjaimilla. Taitelijan vapauksiin kuuluu saada kirjoittaa säkeensä haluamallaan tavalla, eikä ulkopuolisilla ole valtuuksia ottaa näitä vapauksia pois. Olen kuitenkin korjannut selkeät kirjoitusvirheet, mikäli olen sellaisia huomannut.

Tutkimukseni yhtenä päätehtävänä oli tarkastella, millaisista epäkohdista punkrockin lyriikoissa puhutaan. Sosiaalisten ongelmien yhdistävään luokkaan sisällytin pääluokat 1) työttömyys, 2) eriarvoisuus, 3) päihteet, 4) rikollisuus ja 5) väkivalta. Useat muut analyysini ala- ja pääluokat viittasivat myös jollain tavoin erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin. Osasta aineistoa erottui kuitenkin selkeästi vahva subjektiivinen pohdinta, henkilökohtaiset elämänvalinnat sekä elämänohjeet joko itselle tai toisille, jonka vuoksi olen abstrahoinut sen tyyppiset ilmaisut aikalaisajatuksiksi nimeämäni yhdistävään luokkaan.

4.1.1 Sosiaalisten ongelmien määrällistä tarkastelua

Tutkimukseni on laadullinen, mutta konkretisoin aineistosta tekemiäni havaintoja muutamien lukujen avulla. Olen tehnyt pienimuotoisen sisällön erittelyn kvantifioimalla tutkimusaineistoani. Pelkistettyjen ilmaisujen laskemisen avulla olen voinut todentaa tutkimusaineistoni eri aihealueiden esiintyvyyttä punkrocklyriikoissa. Erittelemällä tutkimusaineistoni sisältöä määrällisesti, olen saanut luotettavaa tietoa myös punk-aikakausien aikana lyriikoiden sisällöissä tapahtuneista muutoksista.

Taulukossa 2 nähdään pelkistettyjen ilmaisujen lukumäärät sekä ensimmäisen (1977–1990) että toisen punk-kauden (1991–2015) aineistoissa. Olen laskenut jokaisesta viidestä pääluokastani ilmaisujen lukumäärien muutoksen ensimmäisen ja toisen kauden välillä. Olen laskenut aikakausien välillä tapahtuneet muutokset myös prosentteina, jotta sain tietää, kuinka paljon enemmän tai vähemmän pelkistettyjä ilmaisuja kustakin sosiaalisesta ongelmasta ensimmäisellä ja toisella punk-kaudella kertyi. Olen sijoittanut sosiaaliset ongelmat taulukkoon 2 aikakausien välisen muutosprosentin suuruuden mukaisesti aikakausien välisen tarkastelun selkiyttämiseksi.

TAULUKKO 2. Sosiaaliset ongelmat. Pelkistettyjen ilmaisujen lukumäärät tutkimusaineistossa. Toisen kauden (1991–2015) muutosprosentit ensimmäiseen punk-kauteen (1977–1990) verrattuna.

Sosiaalinen ongelma	1977–1990	1991–2015	Yhteensä	Muutos/kpl	Muutos/ %
Työttömyys	10	40	50	+30	300,00
Eriarvoisuus	30	59	89	+29	96,67
Päihteet	26	41	67	+15	57,69
Rikollisuus	14	9	23	-5	-35,71
Väkivalta	29	37	66	+8	27,59
YHTEENSÄ:	109	186	295		

Taulukosta 2 käy ilmi, että vuosina 1977–1990 sosiaalisten ongelmien yhdistävään luokkaan kertyi 109 pelkistettyä ilmaisua. Uudemmalle kaudelle tultaessa ilmaisujen määrä kasvoi. Aikavälillä 1991–2015 niitä kertyi 186 kappaletta. Molempia aikakausia yhdessä tarkasteltuna yhteiskunnallisen eriarvoisuuden pääluokkaan kertyi 89 pelkistettyä ilmaisua. Päihteet mainittiin 67 kertaa, väkivalta 66, työttömyys 50 ja rikollisuus 23 kertaa. Seuraavaksi raportoin kunkin pääluokkani tulokset omissa alaluvuissaan. Alalukujen järjestys on sama kuin taulukossa 2 eli muutosprosenttien mukainen.

4.1.2 Työttömyys

Tutkimusaineistoni osoitti, että suurin muutos pelkistettyjen ilmaisujen määrässä kahden eri punk-aikakauden välillä tapahtui työttömyyteen liittyvällä aihealueella. Vuosien 1977–1990 välisen ajanjakson mainintojen määrä oli 10 kappaletta ja vuosina 1991–2015 määrä oli 40 kappaletta. Työttömyyttä koskevat ilmaisut kasvoivat 300 prosenttia toisena punk-kautena ensimmäiseen kauteen verrattuna.

Sisällönanalyysini mukaan punkrocklyriikoiden pelkistettyjen ilmaisujen kautta oli löydettävissä kaksi työttömyyden pääluokkaan asettuvaa alaluokkaa, jotka ovat 1) suhtautuminen työhön ja 2) näkemykset työttömyydestä. Aikaprospektiivin vuoksi erottelin kahden eri punk-kauden ilmaisut toisistaan ja pääsääntöisesti raportoin kummankin aikakauden tulokset erikseen. Työttömyyteen liittyvien näkemysten lisäksi tarkastelin työelämään liittyviä ajatuksia, vaikka työelämä ei sinällään ole sosiaalinen ongelma. Halusin tuoda esiin aineistostani ilmenneet kannanotot työstä ja työvoimapolitiikasta, sillä laajemmin ajateltuna työelämään liittyvät ongelmat ja siitä mahdollisesti seuraava työttömyys nivoutuvat toisiinsa.

Ensimmäisen punk-kauden lyriikoista tein havainnon, jonka mukaan työhön ja työntekoon ei suhtauduttu kovin ryppyotsaisesti. Tavallista, säännöllistä työntekoa ei omalla kohdalla aina arvostettu. Eräässä tekstissä perinteistä työpaikkaa ei kaivattu ja tavoiteltu, koska mieluummin haluttiin käyttää aikaa taulujen maalaamiseen. Mainintojen vähäisyyden vuoksi erityisiä johtopäätöksiä työhön suhtautumisesta ei voi tehdä. Työhön ja sen tekemiseen liittyvän arvokeskustelun puutteen aineistossani tulkitsin siten, että 1977–1990 työelämään liittyvät epäkohdat eivät olleet punkpiireissä erityisen vakavia tai akuutteja aiheita.

Ensimmäisellä kaudella lyriikoissa näkyi huoli työttömyyden kasvusta. Työttömien suuren määrän vuoksi arveltiin, että jopa hallitus voi kaatua. Työttömyysavustuksen pienuutta kritisoitiin, koska se ei riitä elämiseen ja työttömät ovat usein rahattomia. Opiskelu koettiin turhauttavana, koska kaikki tutkinnon suorittaneet ja ammatin hankkineet henkilöt eivät saaneet työtä. Työttömyys koettiin elämäniloa vähentävänä seikkana ja työttömyyden aiheuttamaa ankeaa olotilaa helpotettiin alkoholin voimalla. Ensimmäisen kauden teksteistä kuvastui, että työttömyys ei ollut vuosina 1977–1990 pelkästään haudanvakavasti otettava ongelma. Työttömyys ei ollut ihmiselle lopullinen kuolinisku ja työttömyyteen yritettiin suhtautua positiivisesti esittämällä vaihtoehtoisia tapoja elää elämäänsä, joista näissä teksteissä esille tulivat erityisesti taiteen tekeminen ja alkoholin käyttö ”virka-aikana.”

*Istun päivän lehden kanssa aamulla
pöydän luona mun huoneessa
Päässä pyörii halpa humala
ollaanko me hereillä vai unessa?*

*Me ollaan vaan kännissä aamulla
ei meillä oo selityksiä
Kun ei oo mitään tekemistä
voi kai tehdä tätäkin*

*Kai me ollaan työttömiä
onko sillä nyt niin väliä?
Tässä on ihan hauskaa
olla kännissä aamulla*

(Kännissä aamulla/Kollaa kestää/1979)

Toisella punk-kaudella (1991–2015) työhön suhtautuminen ja näkemykset työttömyydestä olivat aiempaan kauteen verrattuna sävyltään kriittisempiä, vakavamielisempiä ja ahdistuneempia. Vallitsevan yhteiskunnallisen tilanteen kuvaaminen oli tarkkaavaista ja monipuolista. Neljäkymmenen maininnan joukossa ei ollut yhtäkään humoristiseksi ymmärrettävää tai romantisoivaa näkemystä työstä tai työttömyydestä.

Seuraavaksi avaan toisen punk-kauden sanoituksia työhön suhtautumisen näkökulmasta. Tekstien tekijät tarttuivat uudemmallalla kaudella hanakasti työhön ja työttömyyteen liittyviin epäkohtiin. Ankaraa kritiikkiä saivat osakseen erityisesti firmat ja työnantajat. Aineistostani kävi ilmi, että työntekijöiden etuja karsitaan ja työntekijöitä irtisanotaan, vaikka firmalla menisi taloudellisesti hyvin. Aineistossani oli näkemyksiä, joiden mukaan työnantajat ajattelevat ainoastaan omia tarpeitaan, eivätkä he välitä työntekijöistään ja heidän hyvinvoinnistaan.

Työvoimaa ei punkkareiden näkemysten mukaan kohdella ihmisinä, sillä työelämän vaatimukset kasvavat ja ihmiset uupuvat työtaakkansa vuoksi. Tehtaat ja työpaikat siirretään halvan työvoiman valtioihin ja samalla työlainsäädännön ulottumattomiin, jotta ahne, omistava taho voi kasvattaa omaisuuttaan yhä runsaammaksi. Lojaalisuus ja arvot ovat kadonneet työelämästä, vain bisneksellä ja rikkaiden rikastumisella on enää merkitystä. Autioituneita tehdasrakennuksia alkaa olla kaikkialla Suomessa ja lopputilin saaneita ihmisiä kukaan ei kiitä, vaikka työvuosia olisi paljon takana.

Toisen kauden lyriikoissa työhön suhtauduttiin monin tavoin. Lähes kaikki aihepiirin tekstit esittivät kritiikkiä työnteon kannattavuudesta, työntekijöiden huonosta kohtelusta ja työelämän nykyvaatimuksista. Yhdessä tekstissä todettiin, että työtään voi myös rakastaa. Aineistoni mukaan pienipalkkaista ja ikävältä tuntuvaan raskasta työtä on jaksettava tehdä, jotta selviäisi edes päivittäisistä perusmenoistaan. Kaikki eivät elä tässä maassa hyvin edes työtä tekemällä, koska ansaittu palkka ei aina riitä pakollisiin laskuihin ja ruokaan. Työtä on tehtävä paljon, virheitä ei saa tulla ja verotus ei kannusta työntekoon.

*Hei lähe mukaan vaan
tonne kylmään pohjolaan.
Mä näytän sulle pienen maan,
jossa oudolla tavalla irrotellaan.
Miltei nälkää näkevä,
työtä tekevä.
On pihdeissä siellä pieni ihmiseläjä.*
(Veroparatiisi/Klamydia/1993)

Punkrocklyyrikoiden näkemykset työttömyydestä olivat synkeitä. Lama ja työttömyys pahenivat ja sitä kautta köyhyyden katsottiin lisääntyvän. Hallitus ei kyennyt ratkaisemaan työttömyysongelmaa ja työ- tai opiskelupaikan puuttuessa ihmisten koettiin olevan laman uhreja. Työttömyyden kasvu ei kiinnostanut osakkeidenomistajia, mikäli pörssikurssit vain nousivat. TE-toimistojen järjestämiä työttömille suunnattuja kursseja ei koettu hyödyllisinä. Pätkätyöt olivat loppuneet ja edessä tuntui olevan umpikuja. Eräissä tekstissä tuotiin esiin, että osa ihmisistä pyrki työllistämään itsensä ulkonäön ja erotiikan avulla, mikäli muita vaihtoehtoja ei näköpiirissä ollut.

Tulevaisuuden näkymät koettiin toisella kaudella hyvin huolestuttavina, koska työtä ei saanut, vaikka omaisi pitkän työkokemuksen, hyvän ammattitaidon tai koulutuksen. Lyyrikoit totesivat, että työttömyys masentaa, työttömäksi jääminen on rankkaa ja työttömyys aiheuttaa toivottomuutta. Työttömät leimattiin yhteiskunnan parempiosaisten toimesta syrjäytyneiksi ja ihmisellä, joka ei tee työtä, ei lyyrikoiden mukaan ole muiden silmissä ihmisarvoa.

*on kallista olla köyhä tässä maassa
ihmisarvo mennyt jos et raada
osta rahattomana maata jotta voit rahapuuksi kasvattaa*
(Yhteiskunnan rikkaruohot/Ylivallan orjat/2012)

Työttömän toimeentulo todettiin pieneksi, mutta toisaalta Kela nähtiin pelastavana enkelinä, jolta oli pyydettyä apua silloin, kun ei enää muutoin tultu taloudellisesti toimeen. Ironisena ongelmanratkaisukeinona työttömyydestä johtuvaan vähävaraisuuteen esitettiin muuttamista 36-vuotiaana takaisin äidin luokse. Ensimmäisen ja toisen punk-kauden puhe työstä ja työttömyydestä olivat sävyiltään hyvin erilaisia. 1970- ja 1980-luvulla työttömyys ei puhuttanut paljoakaan. Tuolloin työttömyys nähtiin väliaikaisena ajanjaksona, jonka kestäessä saattoi pitää kavereiden kanssa hieman hauskaa. Toimeentulo ja työelämän vaatimukset eivät juuri punkrocklyyrikoita huolestuttaneet. Vuosien 1991 ja 2015 välisellä ajanjaksolla työttömyys oli ja on ajassa läsnä oleva ahdistava ongelma, jonka syitä ja seurauksia pohdittiin laajalla rintamalla. Uudemmissa teksteistä ei löytynyt sellaista sisältöä, jossa työtä vieroksuttaisiin tai työn tekemisen arvoa väheksyttäisiin. Toisella kaudella alkoholiin tai yleensä päihteisiin liittyviä mainintoja ei työn ja työttömyyden aihepiirissä ollut.

4.1.3 Eriarvoisuus

Olen sisällyttänyt eriarvoisuuden pääluokkaan alaluokat köyhyys, rikkaat ja asunnottomuus. Eriarvoisuudesta ilmaisia kertyi ensimmäisellä kaudella 30 kappaletta ja toisella kaudella 59. Yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen liittyvät ilmaiset lisääntyivät 96,67 prosenttia toiselle punk-kaudelle tultaessa. Asunnottomuutta käsiteltiin teksteissä melko suppeasti. Ensimmäisellä kaudella ilmaisia oli kaksitoista kappaletta ja toisella kaudella yhdeksän kappaletta. Punkrocklyyrikot käsitelivät teksteissään köyhyyttä ja rikkautta niin Suomen kuin myös jonkin verran globaalimmasta näkökulmasta

Kun asunnottomuuteen liittyvät ilmaiset jätetään pois laskuista ja huomioidaan ainoastaan köyhyyteen ja rikkauteen liittyvät ilmaiset, niiden määrä kasvoi toisella kaudella 177,78 prosenttia. Pelkistettyjä ilmaisia köyhyydestä ja rikkaudesta oli vanhemmalla kaudella 18 kappaletta ja 1991–2015 välisellä ajanjaksolla 50 kappaletta. Eriarvoisuuden aihepiirin kasvu kertoo tulkintani mukaan siitä, että punkkarit nostivat voimallisesti esiin taloudellisen köyden kiristymisen lamakansan kaulassa.

Molempien aikakausien näkemykset asunnottomuudesta ja kodittomuudesta olivat hyvin samankaltaisia. Esiin tuotiin kylmyys ja nälkä. Lämpöä etsittiin alkoholista ja ruokaa roskiksista. Poliisit häiritsivät asunnottomien yöunia ja kaduilla oli usein levottomuuksia.

Aineistoni mukaan asunnottomia olivat joko alkoholistit tai ne nuoret, jotka olivat lähteneet omasta halustaan tai vanhempiansa määräyksestä pois omasta lapsuudenkodistaan. Asunnottomista ihmisistä oltiin huolissaan ja lyriikoissa tiedostettiin kodittomien vaikea tilanne. Valtion rahojen käyttöä sotiin ja aseisiin kritisoihin, koska kaikilla ei ollut edes omaa kotia. Katunuorten tilanteesta lyirikot totesivat, että kaduilla nuoret ovat riippuvaisia toisistaan ja kodittomat ovat siellä toistensa armoilla. Mikäli nuori liittyi katujengiin, oli elettävä jengin yhteisillä säännöillä. Kaduilla elävät ihmiset jakoivat yhteisen ymmärryksen. Kaduilla elämisen sanottiin muuttavan ihmistä rikkoen tai tummentaa sielun ja kaduilla kasvettiin kovaksi. Kaduilta ei voinut löytää oikeaa kotia ja tekstien mukaan asunnottomuus oli yleensä pitkäkestoista eikä omaan elämään voinut aina vaikuttaa. Kaduilla tai roskiksissa asuvat ihmiset joutuivat selviytymään päivästä toiseen ilman minkäänlaista ulkopuolelta tulevaa apua.

Vanhemman punk-kauden teksteissä köyhyydestä ja rikkaudesta esitettiin kriittisiä kannanottoja. Lyriikoiden mukaan rikkaat alistavat köyhiä eivätkä rikkaat voi ymmärtää köyhien tilannetta. Virastoissa työskentelevät miellettiin rikkaiksi ihmisiksi, joilla ei ole halua auttaa köyhiä. Vähävaraiset kokivat turhautuneisuutta, koska heidän avunpyyntöihinsä ei vastattu. Hyvinvointivaltiossamme yhä nuoremmat voivat yhä huonommin ja kodeissa nähtiin jopa nälkää. Globalilla tasolla esiin tuotiin etenkin nälänhädästä kärsivät kansat. Köyhillä ei ollut realistisia mahdollisuuksia irrottautua köyhyydestään, sillä köyhyyden ja nälänhädän syyt olivat jossain muualla kuin ihmisissä itsessään. Tiukoissa tilanteissa elosapysymiseen oli käytettävä arveluttavia ja julmia keinoja, muun muassa oman lapsen silmien sokeuttaminen kerjäämisen tehostamiseksi mainittiin.

Toisella punk-kaudella eriarvoisuuden ongelmavyöhyteä pohdittiin huomattavasti enemmän ja laajemmasta näkökulmasta kuin ensimmäisellä kaudella. Lyriikoissa puhuttiin punk-genrelle ominaisesti ajankohtaisista ilmiöistä kuten leipäjonoista, Suomeen saapuneista kerjäläisistä sekä köyhien mahdollisuudesta osoittaa haluavansa huolehtia maapallostaan ja luonnonvaroista anti-kuluttamisen kautta.

Uudemmissa lyriikoissa tuotiin selkeästi esiin, että hyvinvointivaltio ei ole kaikille hyvinvointivaltio. Rikkaat ihmiset olivat välinpitämättömiä köyhien tilanteiden suhteen ja rikkaat halveksivat köyhiä. Rikkaat rikastuivat tavallisten ihmisten kustannuksella, hyväosaiset käyttivät hyväkseen huonompiosaisia ja parempiosaiset ihmiset sulki silmänsä köyhyydeltä ja sosiaalisilta ongelmilta.

Valtion toimintaa kritisoitiin erittäin suoralla puheella. Valtion nähtiin riistävän kansalaisensa elämän ja ihmisoikeudet pitämällä ihmiset tarkoituksellisesti köyhinä ja vähävaraisina. Koska valtion toiminta lisäsi yksilöiden kurjuutta, valtion nähtiin rajoittavan ihmisten vapautta. Päättäjillä ei ollut halua ratkaista köyhyysongelmaa ja heidän toimintansa katsottiin lisäävän eikä suinkaan poistavan köyhyyttä. Vähäosaiset voivat yhä huonommin samaan aikaan kuin rikkaat yhä rikastuivat ja poliitikkomme korottelivat omia palkkioitaan.

*taas saa palkankorotuksen
poliitikko paskiainen
mitä saa heikko-osainen?
vain paskaa kourallisen
yhä nuorempi alkaa narkkaamaan
juomaan, tekemään kuolemaa
tervetuloa hyvinvointivaltioon, tervetuloa suomeen*

(Hyvinvointivaltio/Ylivallan orjat/2012)

Eriarvoisuus oli toisen kauden punklyriikoiden mukaan Suomessa erittäin todellista. Eriarvoisuus näkyi leipäjonoissa, työttömyystilastoissa ja toimeentulotukihakemusten määrän kasvussa. Vähävaraisen oli maksettava ruokaostoksensa muutamalla kolikolla, asuttava vaatimattomassa asunnossa tai epäterveellisessä ja levottomassa ympäristössä eikä köyhällä ollut yllään kovin kummoisia vaatteita. Toimeentulotuen hakeminen ja leipäjonoissa seisoskelu tuntuivat hakijasta häpeälliseltä.

*lämmintä keittoa ex-johtajalle
lämmintä peittoa kodittomalle
vihannesvuokaa opiskelijalle
vauvanruokaa yksinhuoltajalle
punaista maitoa eläkeläiselle
sinistä aittoa lenkkiä työttömälle
sielun ravintoa juopuneelle
sanan paloo janoon uupuneelle*

*leipäjonossa on tunnelmaa
leipäjonossa et kuule montaa tarinaa
kohtaat sateessa suomalaisen unelman
kengänpohjat pitää hiljaista narinaa*

(Leipäjonossa on tunnelmaa/Pelle Miljoona/2007)

Edelleen toisen kauden aineistoni mukaan rikkaat mielsivät köyhät luusereiksi ja köyhät olivat alkaneet uskoa tähän määritelmään myös itse. Köyhyys ja eriarvoisuus työnsivät osan kansalaisista syrjään ja sijoittivat heidät ihmisen perustarpeiden toteutumattomuuden alueille. Jokaisen osa-alueen reunalta saattoi pudota alas milloin tahansa eikä ylös nouseminen ilman tukea olisi ollut enää mahdollista. Vähävaraisuus masentaa, lannistaa ja erottaa köyhät muiden ihmisten piiristä. Lyriikoissa pohdittiin, tulisiko vähävaraisten vain tyytyä osaansa vai noustako barrikadeille ja hankkia taistelemalla ihmisarvonsa takaisin.

Tekstien sävy ei ymmärrettävästi ollut erityisen positiivinen. Elämä voi kuitenkin olla hyvää ja ihmisarvoista vähävaraisuudesta ja yksinäisyydestä huolimatta, ainakin periaatteessa. Tarina köyhästä miehestä, jolle henkinen ravinto oli tärkeämpää kuin materialistiset asiat, oli koskettavaa luettavaa. Yksinäisyydessä eläminen ja elämästä selviytyminen kisasystävän, runokirjojen ja tarjousmaksalaatikoiden voimalla ei kuitenkaan kuulosta helpolta. Tämä teksti luo kaikesta huolimatta köyhyyden varjoihin valoa, jonka kirkkautta ei säätele lompakon paksuus vaan aito ihmisuus ja sydämen sivistys.

*Hellahuoneen hämärässä kynttilä palaa,
pöydässä makaroonia ja tonnikalaa.
Siwaan ja himaan käy yksinäisen tie,
tietää sen vain Rainbow-mies.*

*Syntynyt on hän downshiftaamaan,
elämän sivuteitä sateessa liftaamaan.
Kehittänyt köyhyydestä taidetta,
rakastaa henkeä enemmän kuin ainetta.*

*Hellahuoneen hämärässä kynttilä palaa,
illan menu hernekeittoa ja Katri Valaa.
Siwaan ja himaan käy yksinäisen tie,
tietää sen vain Rainbow-mies.
Rainbow-mies, on yksinäinen ties.*

*Ei välitä hän ohikulkijoiden katseista,
sama mitä ajattelevat vaatteista.
Ei unelmiaan tuhlaa hän turhanpäiväiseen,
on elämä juhlaa kun tyytyy vähäiseen.
Hellahuoneen hämärässä kynttilä palaa,
maksalaatikosta kissallekin iltapalaa.*

(Rainbow-mies/Pelle Miljoona/2013)

Varakkaamman väen kuluttamista ja luonnonvarojen tuhlaamista kritisoitiin toisen kauden aineistossa. Köyhyydessä nähtiin hyvänä puolena se, että vähävaraisena ei voinut kuluttaa määrättömästi vaan köyhä voi rahattomuudellaan suojella luontoa ja maapalloa. Vähävarainen ihminen voi ja sai olla ylpeä anti-kuluttamisestaan ja tavoitella tarkoituksellisesti kuluttamisen vähentämistä ja ekologisuutta omien valintojensa kautta. Vähävaraisten mahdollisuudet anti-kuluttamiseen nähtiin suppeana, mutta juuri keinojen rajallisuuden vuoksi nämä teot käsitettiin erityisen arvokkaina.

4.1.4 Pähhteet

Päihhteiden pääluokkaan sisällytin pelkistetyistä ilmaisuista muodostetut alaluokat alkoholi, huumeet ja lääkkeiden väärinkäyttö. Ensimmäisellä punk-kaudella selkeästi päihhteisiin liittyviä ilmaisuja kertyi 26 kappaletta ja toisella kaudella 41 kappaletta. Ilmaisujen määrä kasvoi 57,69 prosenttia. Olen jakanut päihhteisiin liittyvän aineistoni sisällön kahteen osaluueeseen:

1. Selitykset ja perustelut päihhteidenkäytölle
2. Näkemykset päihhteistä

Vanhemmalla kaudella lyriikoissa keskityttiin lähinnä selittämään päihhteidenkäytön, erityisesti alkoholin juomisen syitä. Päihhteisiin liittyvät näkemykset jäivät kaiken kaikkiaan melko vähäisiksi. Ainoastaan neljä ilmaisua liittyi huumeisiin tai lääkkeiden väärinkäyttöön ja loput 22 ilmaisua liittyivät alkoholiin. Huumeiden ja lääkkeiden väärinkäytölle mainittiin vain yksi selitys: todellisuudesta pakeneminen. Alkoholin käyttöä perusteltiin laveammin, mutta yleisin perustelu oli sama kuin edellä eli alkoholi nähtiin keinona paeta todellisuutta. Alkoholin kerrottiin auttavan unohtamaan hetkeksi arjen ja sen asettamat rajat, unohtamaan työkuviot, murheet ja yksinäisyyden. Alkoholista etsittiin lämpöä, työtömät helpottivat oloaan alkoholilla ja olutta juomalla kaikki ajatukset saatiin kaikkoamaan päästä.

Nuoret päätyivät kaduille käyttämään päihhteitä, mikäli he eivät saaneet vanhemmiltaan lämpöä ja hyvää kohtelua tai jos omalla isällä ja äidillä ei ollut vanhemmuuden taitoja. Alkoholia juotiin pahaan oloon ja rakkaudettomuuteen. Alkoholia nauttimalla tultiin rohkeammiksi. Alkoholia juotiin lyriikoiden mukaan ajan kuluksi ja myös siksi, koska humalassa oleminen on hauskaa. Eräessä tekstissä todettiin, että alkoholin juomiseen ei ollut olemassa mitään selityksiä.

Ensimmäisellä kaudella näkemykset päihteistä jäivät melko niukoiksi. Esiin tuotiin, että pilven polton aloitettuaan nuori etenee helposti kovempien huumeiden käyttöön. Nuoret tytöt saattoivat ryhtyä myymään itseään rahoittaakseen huumeiden käyttönsä. Muutamat ilmaisut ruotivat isien alkoholin käyttöä. Punkkarit mainitsivat oman isän alkoholismin ja että osa nuorista joutui harkitsemaan kodistaan pois lähtemistä, koska isä vain juo. Monen kaverin tai tutun isä oli kuollut alkoholin käytön vuoksi. Laajempaa yhteiskunnallista ja alkoholipoliittista näkemystä edustivat ilmaisut, joissa todettiin, ettei kukaan voi kieltää ihmisiä käyttämästä alkoholia eikä alkoholin hinnan nostaminen estä ihmisiä juomasta. Ainoastaan yksi päihteisiin luokittelemani ilmaisu osoitettiin poliiseille: oluen juominen kaduilla koettiin hankalaksi, jopa mahdottomaksi poliisien valvonnan vuoksi.

Toisella punk-kaudella päihteiden käytölle löytyi jonkin verran selityksiä. Pillereitä käytettiin lähinnä piristyskeinona. Aineistoni mukaan alkoholia juotiin, koska yhteiskunnallinen tilanne masentaa ja koska yhteiskunta ei ole inhimillinen. Maailma tuntui mustalta eikä sitä kestitty ilman päihteitä. Joku koki, ettei osannut tehdä mitään muuta kuin käyttää päihteitä. Joissakin teksteissä todettiin, että ihmiset jotka käyttävät päihteitä, eivät ajattele tai että päihteidenkäyttäjät eivät osaa rakastaa. Alkoholia käytettiin surun käsittelemiseen, murheiden unohtamiseen ja seuran etsimiseen. Kelan työmarkkinatuen maksupäivää juhlistettiin lähtemällä arkipäivänä anniskeluravintolaan.

*Kampaan viikset ja tuunaan tukan
Heitän jalkaan paremman tennissukan
Tilillä iskemätön Kelan potti
Heti kärkeen kossuvissy ja hotshotti*

*Hei, kai sä vedät onhan tiistai
Ei selityksiä
Mä ainakin vedän nyt on tiistai
kaksin käsin täysiä*

*Telineeseen jää fillari
kun pihaan kaartaa ihan oikee taksi
Heitän 20 senttiä tippiä
Ei meil oo köyhää eikä sippiä*

*Hei, kai sä vedät onhan tiistai
kaksin käsin täysiä
Mä ainakin kiskon koskon tiistai
Ei mua mikään estä*

(Kai sä vedät onhan tiistai/HeviKorolla/2008)

Eräessä tekstissä pohdittiin, pitäisikö juoda itsensä hengiltä, koska kyseinen henkilö ei halunnut tulevaisuudessa joutua vanhainkotiin.

*Minä en tahdo tulevaisuutta
Jossa makaan vanhainkodissa
Ehkä ryyppään itseni hengiltä
Säästyn kaikilta säveliltä selviltä*

(Kultainen noutaja/Saastuneet/2011)

Uudemmissa punkrocklyriikoissa näkemykset päihteistä olivat monitahoisia. Päihteiden käyttö aloitettiin aineiston mukaan yhä nuorempana ja lapset oleskelivat kaduilla, koska vanhemmat ryyppäsivät ja olivat väkivaltaisia. Tuoreemmissa lyriikoissa isien lisäksi myös äidit käyttivät runsaasti alkoholia. Perheiden toimeentuloon tarkoitetut rahat käytettiin mieluummin päihteisiin kuin esimerkiksi ruoka- ja vaateostoksiin tai lasten joululahjoihin. Huumeita käyttävän äidin kerrottiin myyvän omaa lastaan voidakseen ostaa itselleen aineita.

Tuoreemmasta aineistosta oli havaittavissa, että alkoholin ja huumeiden moninaiset vaarat tiedostettiin, sillä ne tuotiin lauluteksteissä useasti esiin. Päihteiden ajateltiin tappavan enenaikaisesti ja omien ystävien kuolemaa osattiin odottaa. Omat sukulaiset hylkäsivät läheisensä, jotka olivat päihdeongelmaisia. Päihteidenkäyttäjillä oli ulkopuolisuuden tunteita, koska kukaan ei halunnut olla heidän kanssaan tekemisissä. Yhteisöistä ja yhteiskunnasta syrjäyttäminen aiheutti suurta surua päihteidenkäyttäjissä ja tämä taas lisäsi heidän päihteiden käyttöönsä.

*mä muistan sen talvisen aamupäivän aina
sun sukulaiset sano, että "siinä nyt ne nistit on"
eivät kätelleet eivätkä sanoneet päivää,
ja kun katsoin kohti, he käänivät katseensa pois.*

*enkä mä osannu ku suruuni juoda
enhän mä osannu ku narkata ja juoda
eikä ollu rahaa edes kukkii tuoda ku nekin taisin juoda
narkata ja kuolla enkä mä osannu ku suruuni juoda*

*enhän mä osannu ku narkata ja juoda
pateettisen elämäni sokeri ja suola,
narkata ja juoda – narkata ja kuolla.*

(Narkata ja kuolla/Kakka-hätä 77/2007)

Päihteidenkäyttäjät eivät suunnitelleet etukäteen tulevansa alkoholisteiksi tai narkomaaneiksi vaan elämästä piti tulla toisenlainen. Aineistoni mukaan päihteidenkäyttäjät syrjäytettiin yhteiskunnastamme ja päihdeongelmaiset suljettiin kaiken ulkopuolelle. Päihteidenkäyttäjää hyljeksittiin, he olivat muiden silmissä mitättömiä rikkaruohoja joiden tulisi pysyä poissa hyväosaisten silmistä.

*yhteiskunnan rikkaruohot viinan ja huumeet kitkee
osta multaa ja kivi jotta pääset
lapsesi haudalle itkeen*

tätä sairasta maailmaa on vaikee hahmottaa

*maksa vinkuen kalliossa painelet kuisilla kaduilla
susta piti tulla jotain suurta
sun piti olla taitava
yhteiskunnan paskalapiot kaivavat omaa hautaansa
jotta te voitte astella puhtailla kaduilla*

*tätä sairasta maailmaa on vaikee hahmottaa
puukkoa rintaan, sä et pääse pakenemaan*

(Yhteiskunnan rikkaruohot/Ylivallan orjat/2012)

4.1.5 Rikollisuus ja väkivalta

Punkrocklyriikoissa oli melko vähän mainintoja rikollisuudesta ja rikoksista. Ensimmäisellä punk-kaudella pelkistettyjä ilmaisuja kertyi neljätoista kappaletta ja toisella kaudella yhdeksän. Ilmaisujen määrä väheni toisella kaudella 35,71 prosenttia.

Rikollisuus

Vanhemman kauden teksteissä pohdittiin sekä rikosta että rangaistusta. Eri rikostyypeistä mainittiin varkaudet, tuhopoltto, huumeidenkäyttö sekä prostituutio ja ihmiskauppa. Nuorten tekemistä pikkurikoksista todettiin, että tehdyt rikokset painoivat tekijän omaatuntoa. Katumuksestaan huolimatta nuori ei uskaltanut mennä kotiinsa rikoksen tehtyään, koska hän pelkäsi vanhempiansa hylkäävän hänet heidän saatuaan tietää rikoksen tekemisestä. Vankilaan tuomittujen rikollisten kuntoutumiseen suhtauduttiin epäillen ja vankilarangastuksen ajateltiin pahentavan rikosentekijän tilannetta. Rangaistukset eivät lyriikoiden mukaan poistaneet rikollisuutta ja vankiloissa sekä vankien että heidän vartijoidensa arveltiin tekevän rikoksiksi luokiteltuja tekoja.

Toisen punk-kauden sisältö rikoksiin liittyen oli suppea. Rikoksista mainittiin lapsiin kohdistuva seksuaalinen hyväksikäyttö, väkivalta, huumerikokset, raiskaus ja rattijuoppous. Teksteissä kuvattiin seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksia lapseen: lapsi häpeää, tuntee itsensä saastaiseksi ja hänen minuutensa särkyä. Teksteissä todettiin, että oikeuslaitoksen antamat tuomiot eivät ole aina oikeudenmukaisia, koska ihmisiin kohdistuvista väkivaltaisista rikoksista annetaan hyvin lieviä tuomioita.

Väkivalta

Olen tarkastellut väkivaltaa ja siihen suhtautumista omana kokonaisuutenaan. Väkivallan pääluokan sisältämät väkivaltarikokset olisi voinut ja kenties myös pitänyt sisällyttää rikollisuuden pääluokkaan, mutta olen silti käsitellyt väkivaltaa omana pääluokkana. Tämä raportointitapa juontuu lyriikoiden väkivaltaan liittyvän sisällön moninaisuudesta: väkivaltaiset ajatukset, väkivallan kuvaaminen tai väkivaltaan suhtautumisen luonne eivät ole rikoksia. Pelkistettyjä ilmaisuja löytyi vuosilta 1977–1990 yhteensä 29 kappaletta ja toisella kaudella 37 kappaletta. Ilmaisujen määrä kasvoi toisella kaudella 27,59 prosenttia.

Ensimmäisen punk-kauden lyriikoissa puhuttiin eniten katuväkivallasta ja sen uhriksi joutumisesta. Esiin tuotiin myös punkkareihin kohdistuva väkivalta sekä nuorison kokoontumistilojen puute, joka taas aiheutti tappeluita kylien raiteilla ja kaupunkien kaduilla.

*Sillä ei oo väliä
Jos mut kadulla hakataan
Mulla on oma elämäni
Josta en luovu koskaan*

(Kadut on meidän/Riistetyt/1983)

Teksteissä oli kuvauksia kaduilla tapahtuvista pahoinpitelyistä, joissa useampi henkilö pahoinpiteli yhdessä yhtä ihmistä. Potkijat kohtelivat uhria kuin eläintä ja uhria saatettiin potkia, kunnes hän oli tajuton.

*Sut lyötiin maahan
Ne potki sua päähän, tunsit kun
sun veres valui punaisena katuun.
Ja ne jatko potkimista
Et enää tuntenu kipua
Sä menetit tajuntas
Ei enää kipua
Ei enää tuskaa*

(Ei enää kipua/Kaaos/1984)

Väkivaltaa kuvattiin raadollisesti ja samaan aikaan väkivalta tuomittiin ja kyseenalaistettiin. Katuväkivallan tekijöitä ei pidetty järjellisinä ja ainoa asia mihin potkijoiden arveltiin yleensäkin kykenevän, oli potkiminen. Vanhemmissa teksteissä mainittiin myös perheväkivalta, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, väkivaltaviihde, sota ja massamurhat. Henkistä väkivaltaa kuvattiin kiusattujen nuorten kautta. Yhdessä tekstissä poliisien toimintaa kuvattiin väkivaltaiseksi.

*Miks poliisit hakkais?
Miks poliisit tappais?
Koska niillä on valta
Koska niillä on oikeus*

*Kytät suojelee rikkaita
Kytät suojelee hallitusta
Niillä ei oo oikeutta
Hakata ihmisii*

(Kytät on natsisikoja/Kaaos/1981)

Lyyrikoiden näkemykset olivat selkeästi väkivallan vastaisia. Aineistosta kävi ilmi, että tekstien kirjoittajat olivat huolissaan väkivallan lisääntymisestä. Ihmiset joutuivat pelkäämään kaduilla ja väkivallan tekijöille osoitettiin suoria käskyjä lopettaa väkivaltaiset teot. Väkivallan nähtiin kasvavan väkivallasta. Aineistosta oli havaittavissa moraalisia kannanottoja, joiden mukaan niin fyysisen kuin psyykkisen väkivallan on loputtava maailmasta kokonaan.

*Turhaa teurastusta
Turhaa tappamista
Mieletöntä kidutusta
Mieletöntä murhaamista*

*Maaailma täynnä sotaa
Maaailma täynnä vihaa
Maaailma täynnä murhia
Maaailma täynnä hätää*

*Lopettakaa teurastus
Lopettakaa kidutus
Lopettakaa tappaminen
Lopettakaa murhaaminen*

(Maaailma täynnä vihaa/Pohjasakka/1985)

Toisella punk-kaudella mainittuja väkivallan muotoja olivat perhe- ja parisuhdeväkivalta, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö sekä sodat ja terrorismi. Aikaisemman punk-kauden yleisin teema, katuväkivalta, loisti poissaolollaan. Lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa pohdittiin erityisesti lapsen näkökulmasta. Aineistossa ajateltiin, että väkivaltaa kokevasta tai väkivaltaa näkevästä lapsesta saattaa tulla väkivaltainen. Vihan nähtiin kasvattavan vihaa ja väkivallan kohteeksi joutumisen aiheuttavan ahdistuneisuutta ja näitä paineita olisi jossain elämän vaiheessa pakko purkaa. Lapsen tunteiden ajateltiin vähitellen turtuvan, jolloin lapsi traumatisoituu. Mikäli kukaan ei välittänyt lapseen kohdistuneesta väkivallasta eikä siihen puuttunut kukaan, lapsen sydän murtui. Lapsi saattoi myös syyllistää itseään vanhempiensa tekemästä väkivallasta. Eräässä tekstissä todettiin hyvin koskettavasti ja ajatuksia herättävästi, että perheväkivallan keskellä elävät lapset ovat nykyajan sotalapsia.

Terrorismia ruodittiin toisen kauden teksteissä hyvin kriittisesti. Terroristien olemassaolo koettiin pelottavana ja terrori-iskuja tekeviä ei pidetty mieleltään terveinä. Lyriikoissa todettiin, että maailmanhistoria on ollut sotaisia ja verinen ja historian todettiin toistavan itseään aina uudelleen ja uudelleen.

Uskonnon, ismien ja politiikan kieltäminen maailmassa nähtiin tarpeellisena, koska niiden vuoksi on tehty paljon väkivaltaisia tekoja, aiheutettu tuhoa ja surua ja lisäksi ne ovat antaneet oikeutuksen tappamiselle. Aineistosta kävi ilmi, että väkivaltaa ja sen tekijöitä oli vaikea ymmärtää. Ihmisten tekemiä väkivaltaisia syntejä pidettiin niin suurina, että heräsi epäily, onko ihmiskunnalla edes oikeutta elää. Ihmishengen arvottomuus painoi mieltä ja rauhan saavuttaminen maailmassa ei tuntunut realistiselta. Kansakuntien välillä on jatkuvasti sotaa, väkivaltaa tai niiden uhkaa, jonka vuoksi maailma nähtiin sairaana, vihaisena, julmana ja levottomana. Lyyrikot kehottivat tekijöitä lopettamaan väkivaltaiset teot ja katkaisemaan koston kierteen. Aineistossa korostettiin jokaisen väkivaltaisia tekoja tekevän olevan itse vastuussa teoistaan.

4.2 Punkrocklyriikoiden aikalaisajatukset kahdella punk-aikakaudella

Bruun, Lindfors, Luoto ja Salo (1998, 251, 293) ovat määritelleet punkrockin kaudeksi vuodet 1977–1980. Lyhyen punk-kauden lomassa ja sen jatkumona uuden aallon musiikki nousi melko voimallisesti esiin 1970- ja 1980-lukujen taitteessa. Uuspunkin alkuvaihe sijoittuu 1990-luvun alkupuolelle, jolloin taloudellinen lama yhteiskunnassamme voimistui.

Kemppinen (1997,95) mainitsee, että punkkarit itse puhuvat ensimmäisestä ja toisesta punk-kaudesta. Olen ottanut käyttöön nämä samat termit omassa tutkimuksessani. Olen määritellyt punk-aikakaudet edellä mainittujen tietojen mukaan siten, että ensimmäinen punk-aikakausi sijoittuu tässä tutkimuksessa aikavälille 1977–1990 ja toinen punk-kausi aikavälille 1991–2015.

Tutkimusaineistoni sanoitukset on julkaistu vuosina 1977–2015. Lähes neljän vuosikymmenen aikana kirjoitetut sanat innoittivat minua tutkimaan, millaisia ajatuksia, näkemyksiä ja laulujen aiheita punkkareilla on, kun niitä tarkastellaan kahdella eri aikakaudella. Ensimmäisen punk-kauden kesto oli noin 14 vuotta (1977–1990) ja toinen punk-kausi on kestänyt tätä kirjoittaessa noin 24 vuotta (1991–2015). Aineistoni sisältää tekstejä 38 vuoden ajalta. Seuraavissa alaluvuissa raportoin aikalaisajatusten yhdistävän luokan tulokset.

4.2.1 Aikalaisajatusten määrällistä tarkastelua

Taulukossa 3 on koottuna tutkimusaineistoni pelkistettyjen ilmaisujen määrät ensimmäiseltä (1977–1990) ja toiselta punk-kaudelta (1991–2015). Taulukkoon on laskettu myös pelkistettyjen ilmaisujen lukumäärien muutokset ensimmäisen ja toisen kauden välillä sekä muutosten suuruus prosentteina ilmaistuna.

TAULUKKO 3. Aikalaisajatukset. Pelkistettyjen ilmaisujen lukumäärät tutkimusaineistossa. Toisen kauden (1991–2015) muutosprosentit ensimmäiseen punk-kauteen (1977–1990) verrattuna.

Päälouokka	1977-1990	1991-2015	Yhteensä	Muutos/kpl	Muutos/ %
Julkisuus ja media	3	29	32	+26	866,67
Ajatukset elämästä	52	29	81	-23	-79,30
Valta ja valvonta	71	25	96	-46	-64,79
Punk-kulttuuri	44	23	67	-21	-47,73
Tulevaisuus ja selviytyminen	97	61	158	-36	-37,11
Suhtautuminen yhteiskunnallisiin asioihin	97	88	185	-9	-9,28
Eettinen ilmapiiri	96	96	192	0	0,00
YHTEENSÄ:	460	351	811		

Päälouokkiin liittämiäni ilmaisujen yhteenlaskettu lukumäärä väheni yli sadalla maininnalla toiselle kaudelle tultaessa. Huima lisäys tapahtui julkisuuden ja median päälouokassa. Eniten ilmaisuja kertyi eettisen ilmapiirin päälouokkaan. Yhteiskunnallisiin asioihin suhtautuminen sekä tulevaisuuteen ja selviytymisen liittyvät aihepiirit puhuttivat punkkareita.

4.2.2 Julkisuus ja media

Punkrockin ajankohtaisuus tuli hyvin selkeästi esiin julkisuuteen ja mediaan liittyvissä ilmaisuissa. Vuosien 1977–1990 välisen ajanjakson aineistossa oli ainoastaan kolme aihepiiriin sopivaa ilmaisua, kun taas vuosien 1991–2015 aineistossa ilmaisuja kertyi 29 kappaletta. Tuoreemmissa punkrocklyriikoissa puhuttiin muun muassa sosiaalisesta mediasta, kuvamanipulaatioista, tosi-tv-ohjelmista ja tietoyhteiskunnasta. Näitä termejä ei ollut käytössä vanhemmissa teksteissä, koska ne eivät vielä silloin olleet yleisesti tiedossa, jokaisen ulottuvilla tai niitä ei ollut vielä edes olemassa.

Ensimmäisen kauden ilmaisuissa todettiin, että medially oli suuri valta leimata punkkareita ja vaikuttaa ihmisten käsityksiin punk-kulttuurista. Median katsottiin vääristelevän totuutta saadakseen lehtien levikin nousemaan vetävillä uutisotsikoilla ja tällainen lehtikirjoittelu sai ihmiset pelkäämään nuorisoa ja punkkareita.

*Lehdet väärästi kaiken
ja saivat ihmiset pelkään
tekemällä muotiväkivaltaa
meidän elämästä*

*Sit ne unohti meidät
ja luuli et me luovuttais
mut enää ne ei voi teeskennellä
et meitä ei oo*

*Me tultiin koloistamme
ja päästiin peloistamme
me noustiin kellareistamme
maan pinnalle elämään*

(Me noustiin kellareistamme/Ratsia/1979)

Toisella kaudella julkisuutta ja mediaa kritisoitiin useammasta näkökulmasta. Julkisuuden tavoittelun nähtiin yleistyneen tosi-tv-ohjelmien ja viihteellisten viikkolehtien innostamina, eivätkä kaikki halunneet elää tavallisen taviksen elämää. Aineistossa suhtauduttiin nihkeästi siihen, että julkisuudentavoittelijat olivat valmiit myymään itsensä ja yksityisyytensä rahasta turhanpäiväisen julkisuuden hinnalla. Lyriikoiden mukaan julkkiksena oleminen saatettiin mieltää ammatiksi. Julkisuutta tavoiteltiin pyrkimällä jo julkisuudessa olevien, mahdollisimman tunnettujen henkilöiden seuraan ja käyttämällä hyväksi heidän imuaan.

Julkisuutta ei nähty pysyvänä tilana tai tilanteena ja sen vuoksi myös toimeentulon turvaaminen ja tulevaisuuden rakentaminen julkisuuden varaan nähtiin erittäin epävarmana. Julkisuus saattoi olla hyvin lyhyt ajanjakso, jonka jälkeen kukaan ei enää muistanut tai tunnistanut entistä julkkista. Julkisuus saattoi päättyä vieläkin ikävämmin, esimerkiksi itsemurhan tekemiseen. Julkkisia kuvattiin tekopyhiksi, moraalittomiksi, itsekkäiksi ja valheelliseksi ihmisiksi, jotka nostivat omaa imagoaan hyväntekeväisyyden nimissä.

Toisen kauden lyriikoissa tuotiin esiin ulkonäköpaineiden yleistyminen ja ulkonäön parantaminen plastiikkakirurgian tai valokuvamanipulaatioiden avulla. Sekä media että myös tavalliset lapset, nuoret ja aikuiset käsitelivät valokuvia tietokoneohjelmilla. Median luomat kauneusihanteet asettivat ulkonäölle vaatimuksia, joita ihmisten oli mahdotonta täyttää ilman vilppiä. Ulkonäköön liittyvät vaatimukset saattoivat aiheuttaa mielenterveysongelmia ja esimerkiksi syömishäiriöitä. Mainostaminen nähtiin valtaisanä bisneksenä, jolla mainostaja rikastui muiden ihmisten kustannuksella.

Punkrocklyriikoissa mainittiin median valtava tietotulva ja uutisoinnin todettiin olevan usein kapea-alaista. Teksteissä varoitettiin median epäluotettavuudesta ja kehoitettiin olemaan kriittinen uutisointia ja mediaa kohtaan. Punkkarit kannustivat ihmisiä käyttämään omia aivojaan ja kehottivat miettimään, mihin kaikkeen median suoltamaan tietoon kannattaa oikeasti uskoa.

*Päin naamaa valehdellaan
Yksipuolisesti uutisoidaan
Epärehellisesti toimitaan
Ei oteta palautetta vastaan*

*Väitteitä kyllä mahtuu maailmaan
Milloin mistäkin jauhetaan
Ellei koskaan nouse kritisoimaan
Pian sitä voi uskoa mitä vaan*

*Havaitse! Harkitse!
Mieti! Tutki!
Ajattele! Perustelee!
Kritisoi! Reagoi!*

(Kukaan ei vältty kritiikiltämme/Ohjelmansiirtohäiriö/2007)

Internetin leviäminen kaikkialle ja kaikkien käytettäväksi otettiin esille toisen kauden aineistossani. Sosiaalinen media nähtiin nykysukupolven keinona rakentaa itselleen imagoa ja identiteettiä. Sosiaalisen median käyttäjiä kuvattiin julkisiksi eläimiksi.

Todellinen elämä on punkkareiden mukaan ulkona, ei teeveessä tai tietokoneessa. Televisio ja media tarjoavat vääristyneen kuvan elämästä ja maailmasta. Punkkarit esittivät kritiikkiä ihmisille, joita kiinnostivat erilaiset fiktiiviset ja tosi-tv-sarjat enemmän kuin lähellä elävien ihmisten ongelmat. Tällaisille ihmisille TV-sarjojen henkilöt ja heidän käsikirjoitetut elämänsä saattoivat tuntua läheisemmiltä kuin todellisen elämän ihmiset ja asiat.

4.2.3 Ajatukset elämästä

Ajatukset elämästä kirvoittivat punkrocklyyrikoiden kyniä ahkerasti etenkin ensimmäisellä punk-kaudella. Vuosina 1977–1990 ilmaisuja oli 52 kappaletta ja jälkimmäisellä kaudella 29 kappaletta. Ilmaisujen määrä väheni uudemmalla aikakaudella 79,30 prosenttia. Tulosten selkiyttämiseksi olen laatinut taulukot 4 ja 5, joihin olen kirjannut molemmilta aikakausilta negatiiviset ja positiiviset ajatukset elämästä. Taulukossa 6 ovat punkkareiden antamat elämänohjeet itselle ja toisille niin ikään molemmilta kausilta erikseen esitettyinä.

TAULUKKO 4. Negatiiviset elämäajatukset molemmilta punk-kausilta.

Negatiiviset ajatukset 1977–1990	Negatiiviset ajatukset 1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • Elämä valuu hukkaan • Elämällä ei ole tarkoitusta • Elämä on pelottavaa • Elämä on pelkkää kärsimystä • Ei toivoa paremmasta elämästä • Syntynyt häviämään • Elämässä ei ole vaihtoehtoja • Kyllästynyt elämään • Elämä on vaikeaa • Ihmiset väsyneitä elämäänsä • Arkielämä monille pakkoelämää • Työ- ja perhe-elämä on ansa, josta ei ole ulospääsyä • Elämä on alistumista • Elämä on aiemmin ollut helvettiä • Elämä on valmiiksi käsikirjoitettu näytelmä • Keskiluokkainen elämä on sairasta • Elämä on noidankehä • Kaikki eivät kestä elämää 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei luoteta ihmisten kykyyn elää sovussa keskenään • Omasta elämästä puuttuu ihmisarvo • Ihmisten elämä ei ole onnellista huolimatta alkoholista, huumeista tai uskonnosta • Ihmiskunta tekee joukkoitsemurhaa • Elämä on kilpailua ja kuolema on armahdus • Ihmisten elämä on tyhjää • Elämä on joskus suolla tai mäkisessä maastossa patikoimista • Elämä junnaa paikoillaan • Silmien sulkeminen omalta elämältä, oman elämäntilanteen kieltäminen • Elämäkoulussa voi eksyä

Taulukossa 4 nähdään, että punkrocklyyriikoiden kahden eri aikakauden negatiiviset elämäajatukset erosivat jonkin verran toisistaan. Ensimmäisellä kaudella toivottomuutta ja elämän tarkoituksettomuutta oli havaittavissa melko paljon.

Aineistoa lukiessani huomasin, että negatiiviset ajatukset elämästä liittyivät paljolti elämään yleensä, ei niinkään omaan, yksilölliseen elämään. Taulukon 4 negatiiviset ilmaisut liittyivät toteutumattomiin unelmiin ja näkemyksiin siitä, millaista elämän pitäisi olla. Yhteiskunnalliset velvoitteet aiheuttivat takkuilua omassa elämässä. Aina ei ollut mahdollisuutta keksiä keinoja, joiden avulla olisi voitu pyristellä systeemistä ja arjen oravanpyörästä pois. Ympäristökysymykset ja maapallon tuhoutumisen pelko aiheuttivat ajatuksia siitä, että elämä maapallolla ei voi jatkua enää kovin kauan.

Toisella kaudella negatiivisia ilmaisuja (taulukko 4) oli lähes puolet vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella johtuen etenkin siitä, että ajatuksia elämästä oli muutoinkin vähemmän. Omassa elämässä nähtiin solmukohtia eikä elämän toteutuminen haluamallaan tavalla ollut helppoa ja mutkatonta. Omasta elämästä saattoi puuttua ihmisarvo. Omaa elämää paettiin tai omassa elämässä oltiin eksyksissä. Ihmiset etsivät onnea päihteistä tai uskonnosta siinä onnistumatta. Yleismaailmallisempaa ajattelua edustivat pessimistiset näkemykset ihmiskunnan käynnissä olevasta joukkoitsemurhasta ja ihmisten kykenemättömyydestä elää sovussa keskenään.

Punkrocklyriikoissa esiintyneitä positiivisia ajatuksia elämästä olen koonnut seuraavaan taulukkoon 5.

TAULUKKO 5. Positiiviset elämäajatukset molemmilta punk-kausilta.

Positiiviset ajatukset 1977–1990	Positiiviset ajatukset 1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • Oma elämä on tärkeä • Elämä on arvokas • Elämässä on sykettä • Elämänhalun olemassaolo • Elämä on todellista • Uteliaisuus elämää kohtaan • Elämä on lahja • Elämä antaa uskoa tulevaisuuteen • Elämästä ei haluta päästää irti • Elämä voi muuttua paremmaksi • Elämä voittaa aina • Elämä voi olla hyvää, vaikka rahaa ei olisi paljon käytettävissä 	<ul style="list-style-type: none"> • Haluaa elää täysillä ja etsiä itse omat polkunsa, ei arvosta sovinnaisuutta • Elämä on kaunis retki • Elämään saa kosketuksen rakkauden kautta • Musiikin avulla pysyy elämässä kiinni

Ensimmäisen kauden positiiviset elämäajatukset (taulukko 5) kertoivat oman elämän arvostamisesta ja elämän arvokkuudesta myös yleisellä tasolla. Ilmaisuihin näkyi selvästi elämänhalu, toiveikkuus, elämänilo ja kiitollisuus elämää kohtaan.

Toisella kaudella ilmaisia oli vain neljä kappaletta, joten elämän hyviä puolia käsiteltiin uudemmissa teksteissä perin niukasti. Musiikki ja rakkaus antoivat elämälle tarkoitusta ja punkkareiden halu kulkea omia elämänpolkujaan nousi myös esiin (taulukko 5). Elämää kuvattiin kauniina retkenä ja tämä ilmaisu kuvastaa näkemykseni mukaan oivasti punkkareiden elämään suhtautumista.

Punkrocklyriikoissa oli selkeitä itselle ja toisille kohdistettuja elämänohjeita, jotka olen koonnut taulukkoon 6.

TAULUKKO 6. Elämänohjeet molemmilta punk-kausilta.

Elämänohjeet 1977–1990	Elämänohjeet 1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • Ota elämä omiin käsiisi • Älä tuhlaa elämää, sillä sinulla on vain yksi elämä, elä sitä! • Entiset rutiinit on mahdollista jättää ja aloittaa uusi elämä • Elä omaa elämääsi, älä mielistele muita • Ota oma elämä haltuusi, se vapauttaa • Elämään voi saada onnea, kun yhdistää voimat muiden kanssa • Elä rohkeasti omaa elämää • Kuuntele omaa sydäntäsi • Toimi omien ihanteidesi mukaisesti • Älä elä muiden sätkynukkena • Elämä pitää elää itse • Elämässä voi pärjätä, vaikka ei toimisi normien ja odotusten mukaan • Omat valinnat elämässä on tehtävä itse • Kulje omaa tietäsi äläkä välitä muiden arvostelusta • Elämää ei kannata tuhota alkoholia juomalla • On itsestäsi kiinni, onko elämä elämisen arvoista • Älä jää elämään menneeseen, menneet voi jättää taakseen • Kaikki elämässä on mahdollista, kun uskot itseesi • Jaloilleen on noustava, vaikka elämä tuntuisi vaikealta • Etsi elämässä rakkautta, viha ajaa sinut umpikujaan josta ei pääse pois • Elämään mukaan hyppääminen on mahdollista • Elämää on katseltava rehellisesti ja rohkeasti 	<ul style="list-style-type: none"> • Kun elämä on vaikeaa, muista pysyä realiteetissa • On mahdollista muuttaa elämä toisenlaiseksi • Älä luovuta • Älä pelkää elämää • Vaikka elämä koettelee, on jatkettava eteenpäin • Vaikka elämä ottaa, se myös antaa

Ensimmäisen kauden elämänohjeita (taulukko 6) sävyttivät elämänfilosofiset ajatukset, joissa oli havaittavissa unelmia, ihanteellisuutta ja elämää romantisoivia ajatuksia.

Antti Juvonen (2000, 263–264) toi esiin punkkareiden vahvan uskon siihen, että ihminen päättää itse omasta elämästään eikä muilta ihmisiltä tavoitella kunnioitusta. Vanhemman kauden elämänohjeiden (taulukko 6) perusnäkömyksenä oli se, että ihminen voi hallita ja rakentaa omaa elämäänsä itse. Omanlaisen elämän eläminen edellyttää, että kuuntelee itseään ja uskoo itseensä. Juvosen (2000, 105) mukaan punkkareiden elämänasenteella pyritään totaaliseen itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen erilaisista velvoitteista.

Punkrocklyriikoiden elämänohjeissa (taulukko 6) korostuivat omien ihanteiden mukaan eläminen. Elämänohjeissa rohkaistiin toimimaan ulkopuolelta tulevien odotusten vastaisesti ja kulkemaan omaa tietään. Punkkareiden antamat elämänohjeet velvoittivat ottamaan vastuun omasta elämästään. Punkkarit valoivat itseensä ja kuuntelijoihinsa elämänuskoa ja luottamusta siihen, että elämä kantaa, kun johdat itse itsesi läpi elämänpolkujen.

*Ja vaikkei ne usko meihin, riittää jos me itse uskotaan
ei meitä silloin saa mikään lannistumaan
meidän nenässä on vapauden tuoksu
eikä ne saa sitä haihtumaan*

Meidän sormet tuntee elämän sykkeen

*-77 ja me herättiin elämään
ja me nähtiin paljon uutta ja jännittävää
se oli meille alku jonkun tärkeän
mutta nyt meidän täytyy katsoo eteenpäin*

*Kai me oltiin naiveja silloin,
jotkut sanoo ollaan vieläkin
mutt se on parempi kuin antaa periksi
meidän sydämissä palaa tuli
eikä ne saa sitä sammumaan
eikä ne saa meitä luovuttamaan*

(Elämän syke/Ratsia/1980)

Toisen kauden aineistosta löytyi vain muutama ilmaisu, jotka saatoin luokitella elämänohjeiksi. Elämänohjeiden (taulukko 6) vähäinen määrä saattoi kertoa esimerkiksi hardcoren yleistymisestä Suomessa. Arto Hietikon (2009, 34) mukaan hardcore on aggressiivisempaa, pelkistetympää, raaempaa ja vihaisempaa kuin vanha punk. Ensimmäisen kauden aineistossa oli myös uuden aallon sanoituksia. Uusi aalto on ikään kuin siistimpi versio punkista, jonka vuoksi lyriikoiden ilmaisu oli herkempää.

Taulukossa 6 nähdään, että toisella kaudella elämänfilosofisuus ja avarampi elämäajattelu olivat karisseet. Elämänohjeet kertoivat realistisemmasta elämänäkemyksestä kuin ensimmäisellä kaudella. Elämänmuutokset koettiin mahdollisina ja vaikeudet voi voittaa, kun ihminen ei luovuta eikä lannistu.

*Parempi pudota jaloilleen kuin jäädä murehtimaan
vaikka silloin tällöin henkisesti päähän potkitaan
ja kun rankempikin tälli saattaa matkaa värittää
mutta kolhut arvet haalistuu, häviää
joku pallopää selän takana paskaa länkyttää
tarinoita, joissa ei oo sitten toden häivääkään
se on syntynyt vääränä päivänä, väärästä reiästä
sen kateus kuultaa läpi tämän tästä*

*älä ystävä pelkää pelkää
älä pelkää pelkää
säiky käärmeitä, jänistä, mörköjä
arkaile pimeää, älä pelkää elämää*

*kilju rottia, kammoa sotia
vaikka välillä jännittää, niin älä pelkää elämää
toki se paljon ottaakin, mutta maksaa takaisin
kun se koettelee, vanhat haavat aukaisee
ja uusia kaupan päälle riipaisee
jos ei eteenpäin jatka vaan pysähtyy murehtimaan
on silloin valmis itsensä vaikka kuoppaamaan*

(Älä pelkää/Klamydia/2013)

Punkkarit kuvasivat elämää kauniina retkenä ja toivat selkeästi esiin, että elämässä pitää kulkea omaa tietään. Jäsentelin mielessäni, millainen retki punkkariretki voisi olla. Elämän pituisella retkellä punkkarin sielulla varustettu voi suunnata juuri sinne, minne itse haluaa, eikä eväslaukussa tarvitse olla kallista gourmet-ruokaa, sillä vaatimattomilla eväillä pärjää aivan hyvin. Aikatauluja ei retkellä tarvita eikä kukaan kulje perässä kertomassa, mitä sinun tulisi milloinkin tehdä. Mikäli matkan varrella kohdataan pulassa olevia retkeilijöitä, heitä autetaan ja näistä kokemuksista saatetaan kirjoittaa laulu. Levätä voi ihan milloin huvittaa ja halutessaan voi näppäillä kitaraa, sillä kitara pidetään aina retkellä mukana. Retkelle mennään juuri heidän kanssaan, joiden seurassa parhaiten viihtyy. Retkeillessä elämästä voi nauttia aidosti ja jos hyttysiä ilmaantuu liikaa, retkipaikan voi vaihtaa ja haakeutua kohti uusia ympyröitä.

4.2.4 Valta ja valvonta

Vallan ja valvonnan pääluokkaan sisältyvät päättäjiin, poliitikkoihin, poliiseihin ja muihin virkamiehiin sekä ihmisten kontrollointiin liittyvät näkemykset. Lyriikoissa käsiteltiin yksilöihin ja koko kansaan kohdistuvia menettelytapoja ja kohtelua. Vallankäyttöön ja valvontaan suunnattiin runsaasti kritiikkiä ja kannanotot olivat enimmäkseen negatiivisia. Vanhemmalla kaudella ilmaisujen määrä oli 71 kappaletta ja uudemmalla 25 kappaletta. Ilmaisujen määrä väheni toisella kaudella noin 65 prosenttia.

Ensimmäisen kauden aineistossa suurimman osan kritiikistä saivat osakseen päättäjät ja poliitikot. Päättäjät eivät kyenneet ratkaisemaan ongelmia, he pakoilivat vastuuta ja päättäjien lupauksiin ei voitu luottaa. Kansanedustajiksi saatettiin äänestää epärehellisiä ihmisiä. Päättäjien toiminnan katsottiin lisäävän köyhyyttä ja valtion ajateltiin rajoittavan yksilöiden vapautta pitämällä ihmiset tarkoituksellisesti huono-osaisina. Ihmiset nähtiin pelinappuloina päättäjien valtapelissä, eivätkä he olleet kiinnostuneita kansalaisten tukalasta tilanteesta. Päättäjät kiistelivät keskenään vallasta ja pyrkivät hankkimaan valtaa mahdollisimman paljon itselleen. Päättäjien ja valtakoneiston nähtiin vieraantuneen ihmisistä ja poliitikkojen arveltiin halveksivan ja riistävän tavallista kansaa. Lainsäädäntö ja yhteisten verorahojen käyttö koettiin epäoikeudenmukaisena. Verorahojen käyttämistä asevarusteluun arvosteltiin.

Vanhemmassa aineistossani ihmeteltiin, miksi rahaa ei riitä nuorisotilojen perustamiseen ja ylläpitämiseen tai yleisemmin nuorten ja vanhusten erilaisiin tarpeisiin. Hallituksella oli lyriikoiden mukaan aina samat puheenaiheet ja sen vuoksi hallitusta ei jaksaa kuunnella, eivätkä heidän päätöksensä enää kiinnostaneet. Päättäjiin oli turhauduttu ja heihin saatettiin suhtautua vihamielisesti tai valta haluttiin saada omiin käsiin. Lyriikoiden mukaan ulkopuoliset tahot määrittivät ihmisten elämää ja heitä hallittiin byrokratian keinoin. Ihmisiä kuvattiin suurena lammaslaumana ja yhteiskunnan orjina.

*Kun synnyt sinut merkitään
Suureen lammaslaumaan
Saat oman järjestysnumeron
Siihen loppuu vapaus
Isoveli valvoo
Siltä et saa rauhaa
Isoveli valvoo
Se seuraa sua hautaan*

*Papereita, lomakkeita
Sun täytyy aina täyttää
Niillä sut hallitaan
Kaappiin asti lokeroidaan*

(Isoveli valvoo/Pyhäkoulu/1988)

Teksteissä mainittiin useaan otteeseen, että vallankäyttäjät pyrkivät aivopesemään ihmisiä ja säätelemään kaikin tavoin muiden elämää. Systeemiä vastaan ei voinut kapinoida, kansalaisia pidettiin valtion talutusnuorassa ja muiden luomia sääntöjä oli noudatettava rangaistuksen uhalla. Lait koettiin alistavina ja rajoittavina. Itseään ei voinut puolustaa, koska laki on viranomaisten puolella. Eräässä tekstissä todettiin, että ”vapaa maa ei ole vapaa maa.”

*Kun synnyin mut systeemin
happiteltaan pantiin
sisustettiin pää
ja kaikki jäi niin laihaan antiin*

*Ei naurata, vaikka tän
piti olla farssi,
hallitus istu,
sotilaat marssi
Enkä kenenkään joukoissa
seiso, haluan liikuntaa*

(Mä haluan elää/Se/1978)

Poliisivoimia kritisoitiin melko vähän. Aineistossa kuitenkin todettiin, että poliisit ovat väkivaltaisia ja epäoikeudenmukaisia, eivätkä he suojele muita kuin valtaapitäviä ja varakkaita ihmisiä. Poliisit käyttivät valtaansa väärin hakkaamalla ja syyttämällä syyttömiä ihmisiä. Poliisin harjoittamaa yksilöiden valvontaa kritisoitiin. Nuorison sääntörikkomuksia ei pidetty erityisen tuomittavina, koska nuorilla on asioista omat mielipiteet ja koska yhteiskunnan kahleista sekä aivopesu yrityksistä haluttiin pyrkiä pääsemään irti.

Toisella punk-kaudella todettiin, että valtio pitää ihmisiä tiukasti pihdeissään. Eduskuntaan suhtauduttiin vihamielisesti ja päättäjiä kritisoitiin omien palkkojensa korottelemisesta samaan aikaan kuin huono-osaiset voivat yhä huonommin. Valtio lisäsi yhteisen velan määrää ja köyhimmiltä leikattiin niin toimeentulon kuin palveluidenkin osalta. Päättäjät kaunistelivat hyvinvointivaltion tilaa ja yhteiskunnan epäkohtia ei haluttu tai pystytty korjaamaan.

Päätäjillä ei ollut halua ratkaista köyhyyttä tai työttömyysongelmaa. Yhteiskunnan perustusten kuvattiin murenevan eikä tilannetta voi silloin pelastaa ”kattoa korjaamalla.” Päätäjät nähtiin pettäjinä, sillä he eivät välittäneet köyhistä, kehitysvammaisista eivätkä ylipääntään yksilöistä. Verotus koettiin epäoikeudenmukaisena ja verotusjärjestelmä kuristavana. Verovarojen käyttämistä aseisiin ja sotakoneistoon moitittiin, kuten tehtiin myös ensimmäisellä kaudella.

Uutena aihealueena esiin tuotiin tietoyhteiskunnan harjoittama kontrolli ja valvonta. Kaikki yksilöä koskeva tieto talletetaan tietokantoihin, joiden kautta ihmisen kaikki tekemiset voidaan selvittää. Lukemattomat eri rekisterit estävät yksityisyyden. Aineistossa todettiin, että ihmisiä valvotaan ja kontrolloidaan kameroiden avulla, joita on asennettu kaikkialle.

*Kamerat kuvaa sun joka liikettä – kontrolli
Tietokantaan tekemiset kerätään – kontrolli
Elämä nykyään on yks iso kontrolli*

(Kontrolli/Sotatila/2005)

Toisen kauden punk-sanoituksissa todettiin, että viranomaisille on annettu valta valvoa ihmisiä ja yksilöt ovat voimattomia valtarakenteiden suhteen. Poliisien toimintaa ei kritisoitu tai kyseenalaistettu. Sosiaaliviranomaisten menettelyä arvosteltiin byrokraattiseksi, koska toimeentulotukihakemusten käsittelemiseksi tarvitaan valtava määrä liitteitä ja ennen toimeentulotuen myöntämistä ihmisen tulisi realisoida omaisuutensa.

4.2.5 Punk-ilmio

Aineistosta löytyi ikään kuin sisäpiirin tietoa eli punkkareiden ajatuksia ja näkemyksiä omasta musiikistaan ja kulttuuristaan. Oli kiinnostavaa nähdä, mitä punkrocklyyrikot kirjoittivat omaan kulttuuriinsa liittyen. Ensimmäisellä kaudella punk puhutti huomattavasti enemmän kuin toisella kaudella. Vanhemman kauden ilmaisia kappaleita kertyi 44 kappaletta, kun uudemman aikakauden ilmaisia oli 23 kappaletta. Oletan, että toiselle kaudelle tullessa punk oli jo yleisesti tunnettua, eikä se herättänyt ihmisissä, mediassa tai punkkareissa itsessään niin suuria reaktioita kuin aivan alkuaikoina. Kun punk saapui Suomeen 1970- ja 1980-lukujen taitteessa, punkmusiikkia ja punkkariutta jäsenneltiin myös laulujen aiheissa. Olihan punk uusi asia myös punkkareille. Arvelen, että tuolloin punkkareille oli tärkeää miettiä, keitä me olemme ja miten asetumme tähän yhteiskuntaan suhteessa muihin ihmisiin ja toisiin yhteisöihin.

Aineistossa pohdittiin musiikin tehtäviä ja musiikin vaikutuksia itsen tai muihin. Ensimmäisellä punk-kaudella punkmusiikille ja punkrocklyriikoille annettiin monia tehtäviä ja merkityksiä. Laulujen teksteillä haluttiin tavoitella yhteyttä toisiin ihmisiin ja saada heidät ajattelemaan omilla aivoillaan sekä huomaamaan maailmassa tapahtuvat vääryydet. Teksteillä haluttiin koskettaa toisia ja saada ihmiset välittämään ympärillään olevista ihmisistä ja erilaisista epäkohdista.

Maailmantila, elämäntapa?

Tiedätkö ees ongelmista?

Välitätkö vääryyksistä?

Kaikki on ok sun mielestä?

Tää laulu on tehty koskettamaan sinua

Ei pystytä muuttamaan sun ajatuksia

Mutta me istutetaan kysymys sun tajuntaan

Voidaan saada sutkin ehkä ajattelemaan

Tajuutko, välitätkö?

Kuuletko, kuunteletko?

Tiedätkö, mietitkö?

Tyydytkö, toimitko?

Voiko kukaan meistä väittää olevansa oikeessa?

Voiko kukaan heistä väittää meidän olevan väärässä

Sä löydät oikeen vastauksen kun alat ymmärtään

Voi kun kaikki voisivat katsoa näin omaan sisimpään

(Tietämätön II/Treblinka/1988)

Lyyrikoiden mukaan musiikki vapauttaa, se voi muuttaa ihmistä ja hänen tunteitaan. Musiikki voi saada ihmiset rakastamaan koko maailmaa. Musiikki antaa ja kuvastaa elämähallua, yhdistää ihmisiä toisiinsa, luo yhteenkuuluvaisuuden tunteita sekä yhdistää ruumiin ja sielun.

*Ja mä näen kuinka kitarat välkkyy yössä
ja mä tunnen kuinka mun sisälläni räjähtää
ja mä tiedän, mä en tartte tekosyitä
ei tekosyitä mun halulleni elää*

*Mä haluan tanssii - mun ruumis ja sielu
tanssii ruumis ja sielu
tanssii ruumis ja sielu*

*Kaikki me ollaan yhtä, puhdasta energiaa
meidän sydämet sykkii samaan tahtiin
nuoruus huumaa meidät aina uudestaan
ja täyttää meidät voimallaan*

(Ruumis ja sielu/Ratsia/1980)

Musiikista syntyvää energiaa pidettiin tärkeämpänä kuin soittotaitoa. Itse soitettua musiikkia ei pidetty niinkään kuuntelijaystävällisenä, mutta musiikin synnyttämä puhdas energia antoi elämänvoimaa ja onnistumisen tunteita, joita kukaan ei voi ottaa toiselta pois. Tanssimisen ja pogoamisen kuvattiin yhdistävän ihmisjoukon toisiinsa. Punkmusiikin tuleminen nähtiin alkuna jollekin tärkeälle ja punkmusiikki herätti nuoret elämään.

Edelleen ensimmäisellä kaudella todettiin, että punkkareita syrjitään heidän valitsemaansa musiikkityylin ja punk-kulttuurin vuoksi. Punkkareita kohtaan käytettiin väkivaltaa ja heidät leimattiin ulkonäön, vaatteiden ja mielipiteiden vuoksi. Ulkopuoliset tahot arvostelivat punkkareita, mustamaalasivat heitä ja suhtautuivat heihin negatiivisesti. Lehtikirjoittelulla ihmiset saatiin uskomaan, että punkkarit ovat rikollisia ja väkivaltaisia ja sen vuoksi valtakulttuurissa pelättiin nuorisokulttuureihin kuuluvia.

*Vastaantulijat katsoo meitä pitkään,
lisää vauhtia, lehdestä ne luki
me ollaan rikollista porukkaa
Me ei olla niille muuta
kuin sensaatiolehtiotsikko
Silloin täytyy huutaa
kun liian kauan hiljaa ollut on*

*Ne ei halua kuunnella,
ne ei halua kuunnella,
ne ei halua kuunnella,
joo ne kuulee mut ne ei kuuntele*

(Ne ei halua kuunnella/Ratsia/1979)

Lyriikoissa todettiin, että valtakulttuurin mielestä punkkarit eivät saisi tuoda omia mielipiteitään esiin tai olla asioista eri mieltä kuin valtakulttuurin edustajat. Punkkarit kuitenkin kuuntelivat itseään ja omaa sydäntään eikä heillä ollut sellaisia idoleita tai auktoriteetteja, joiden pillin mukaan olisi pitänyt tanssia. Punkkarit korostivat omaa suvaitsevaisuuttaan. He antoivat muiden olla sitä mieltä kuin ovat. He halusivat tuoda omat käsityksensä julki, mutta odottivat vastavuoroisesti suvaitsevaisuutta muiden taholta. Punkkareiden mukaan eri nuorisoryhmien viha toisiaan kohtaan tuhoaa hyvän tulevaisuuden.

*Ei kellään saa olla lyhyt tukka
Ei kellään saa olla merkkejä takissa
Ei kukaan saa asioista tietää
Ei kukaan saa olla eri mieltä*

*Ei kukaan saa olla elävä
Ei kukaan saa puhetta ymmärtää
Ei meillä ole idoleita vaan me itse elämme
Ei me haluta ketään käännyttää nyrkeillämme*

(Punk punk punk/Maho-Neitsyt/1986)

Toisella kaudella näkökulma punk-kulttuuriin ja -musiikkiin oli nykyaikaistunut ja punk-sukupolvien jatkumo oli havaittavissa. Punkkarit kuvataan seuraavassa tekstissä sielultaan sankareina, mutta ei silti toisia viisaampina. Punkin sanottiin olevan ikuista, punk ottaa edelleen kantaa ja punk on sanomaltaan jaloa. Tekstin kirjoittaja pitää erittäin tärkeänä, että punkkareita kuunnellaan ja että nykypäivänäkin kuunneltaisiin punk-musiikkia.

*En ole elänyt 70-lukua,
pidän päälläni mustaa pukua,
kantaottavaa persoonaa,
yllään jalo sanoma.*

*Olen mielestäni punkkari,
minussa heiluu irokeesi,
ei se menoo haitannu ennenkään,
on elämä solmussa ennestään.*

*En ole elänyt 70-lukua,
enkä ole Kekkosen sukua,
on jalot aatteet asialla,
vaikka käynkin paskalla.*

EI! EI! EI! EI!

*En ole viisaampi sua,
en tahdo enää alistua,
olen sielultani sankari,
eli siis saletisti punkkari.*

*Minä elän tätä hetkeä,
en suunnittele sen enempää,
olen ainoastaan rääväsuu,
älä eteeni räöpimään sä tuu.*

*Älä suutani yritä tukkia,
vaan kuuntele meidän punkkia,
tää soi lujaa sun korvissa,
älä pidä korvissa sormia.*

*Minä elän tätä hetkeä,
on elämäni kaunista retkeä,
punk elää ikuista elämää,
eli soitetaan jotain siihen liittyvää.*

(Olen sielultani sankari/Pakkohoitolähete/2014)

Ensimmäisen punk-sukupolven aikuiseksi ja keski-ikäiseksi kasvaminen on vuonna 2015 todellisuutta. Lyriikoissakin tähän asiaan tartuttiin. Monella aikuistuneella punkkarilla rock ja kapina olivat jääneet kokonaan pois ja elämäntapa oli muuttunut keskiluokkaiseksi. Rocklyyrikko Tumpi Varonen tivaa, mihin entiset punkkarit jättivät punkin ja sen aatteet. Hänen tekstissään todetaan, että tilalle on tullut turvallisen keskittien kulkeminen ja itsekyky, kun samaan aikaan toisista välittäminen ja ajatteleminen ovat unohtuneet. Tumpi Varosella on asiasta varmaankin vahva, omakohtainen näkemys, sillä hän oli punkkrokkari jo 1970-luvulla. Mikrofoni, kitara ja rumpukapulat ovat monelle muullekin 1970-luvun punkkarille edelleen ajankohtaisia. Yhä tänä päivänä rokkaavat 1970-luvun punkkarit ovat osoitus siitä, että punk voi pysyä ihmisen ytimessä myös aikuisena ja ehkä läpi koko elämän. Klamydia-yhtyeen kappaleessa Neljä ystävää (2013) vakuutetaan: ”Kun on tälle tielle lähtenyt, tää täytyy hamaan loppuun asti katsastaa.”

Toisilta punk voi unohtua kokonaan, kun elämä vie mennessään kenet mihinkin suuntaan. Seuraava teksti on kriittinen ja uskottava kannanotto punk-ateen ja aatteettomuuden aikamatkasta, joka on tehty ihmisen sisimmässä:

*Puhelin käteen ja baanalle,
palaverin jälkeen möksälle,
DVD auki ja sohvalle,
aivotyöt jätät vaimolle.*

*Olit joskus rock ja kapinallinen
enää se ei sovi aikuiselle,
puhut itsellesi vierasta kieltä,
uutta tai vanhaa et ympärillä siedä.*

*Mihin jäi punk
ja mihin rock-ateet
sulla on golf-osakkeet, vaatteet,
kuljet turvallista keskittietä
lopun elämäsi näinkö vietät.*

*Tiedät kaiken mikä vaan irtoaa,
et veljelles jätä varjoakaan,
Oma perse on lähinnä tärkeä
et käytä omaa, et lainajärkeä.*

*Nyt oot ylpee ja pikkumainen
hurja uraputki teki sulle sen,
sitä ennen vastaan kapinoit,
nyt joka muotipelleä apinoit.*

*Mihin jäi punk
ja mihin rock-aatteet
sulla on golf-osakkeet, vaatteet,
kuljet turvallista keskitietä
lopun elämäsi näinkö vietät.*

*Joskus unelmissas bailaat
tanssit itses unelmiin,
aamulla et maindaa,
menet jonon jatkoksi.*

(Mihin jäi punk/Tumppi Varonen/2006)

Toisen kauden aineistossani todettiin, että punk on vapautta, punk on voimavara ja että musiikki pitää kiinni elämässä. Teksteissä todettiin, että nykypunk ei enää riko rajoja tai kyseenalaista, kuten alkuperäinen punk. Punkkareiden mukaan nähtävissä oli eräänlaista punkkareiden keskuudessa tapahtunutta tasapäistymistä. Tasapäistymisellä tarkoitettiin, että nykypunkkareiden pitäisi olla keskenään samaa mieltä, vaikka punk-aate edustaa näkemystä, jonka mukaan jokaisen pitäisi ajatella itse omilla aivoillaan.

4.2.6 Tulevaisuus ja selviytyminen

Ensimmäisen punk-kauden aineistossa tulevaisuutta pohdittiin melko globaalisti, joskin myös yksilötasolla. Lyriikoissa mainittiin erilaisia toiveita ja huolia tulevaisuuden suhteen. Vanhemmasta aineistosta oli havaittavissa ennen kaikkea maailmanparantajuuteen mieltämiäni elementtejä. Uudemmissa teksteissä pysyttiin tiukemmin oman elämän realiteeteissa ja tulevaisuus ei myöskään tuntunut järin tärkeältä tai punkkareita erityisesti puhuttavalta aihepiiriltä. Ensimmäisellä kaudella punkkarit esittivät toiveita vihan, kateuden ja pelon loppumisesta maailmasta sekä tasa-arvoisuudesta ihmisten kesken. Myös eläinten hyvinvoinnista kannettiin huolta.

*Ihmiset kulkee kaduilla
Vapaina ja tasa-arvoisina
Kulkevat ilman pelkoa
Eivät vihaa toisiaan*

*Maaailma ilman vihaa
Maaailma ilman kateutta
Utopiaa, pelkkää haavetta*

*Ei rotujen välistä vihaa
Ei kansojen välistä kateutta
Ei sukupolvien välistä kuilua*

*Vapaus ja tasa-arvoisuus
Kaikkien ihmisten oikeuksina
Jokaisen eläimen turvana*

(Ei vihaa, ei kateutta/Rattus/1984)

Hyvinvointia ja parempaa elämää toivottiin jokaiselle, mutta erityisesti maailman lapsille. Aineistossa unelmoitiin maailmanrauhasta, vapaudesta ja sellaisesta maailmasta, jossa kenenkään ei tarvitse pelätä. Teksteissä mainittiin myös toive sukupolvien välisen kuilun katoamisesta. Luonnonvarojen riittävydestä ja luonnon säilymisestä tuleville sukupolville oltiin huolissaan. Ympäristökysymyksiin liittyen toivottiin, että ihmiset kuluttaisivat vähemmän ja suojelisivat siten omalta osaltaan luontoa ja maapalloa. Tulevaisuus koettiin epävarmana mahdollisen luonnon tuhoutumisen ja sotien vuoksi. Ihmisten ajateltiin tuhoavan elinympäristönsä, itsensä ja toisensa. Ihmiskunnan kohtalo askarrutti ja ihmisten toimintaan toivottiin sellaisia muutoksia, jotka pelastavat ihmiskunnan ja maapallon.

*Ehkä tulevaisuutes ei oo ruusuilla tanssimista
Ottaen huomioon millaista täällä on jo nyt
Voit joutua hylkäämään kaiken tarpeettoman
Mikä kuuluu nykyiseen elintasoon*

*TV:t ja videot ei tuo ystävyyttä
Entäs sitten kun tuo on menneisyyttä*

*Täytyy olla valmiina elään "kurjuudessakin"
Ei saa sitoutua riippuvaiseksi
Ei tääkään voi jatkua loputtomasti
Saammeko vastaamme kulutuksen hinnan*

*Pian me vihdoinkin huomataan
Että kaikki ei oo loppumatonta
Huomaamme että täytyy säästää
Ettei raja tipahda niskaamme*

(Kulutuksen raja/Treblinka/1988)

Ihmiskunnan pelastamista lähdettiin ratkomaan omaa toimintaa koskevien muutosten kautta. Ihmisten vahva halu muuttua, eteenpäin katsominen ja periksiantamattomuus nähtiin tulevaisuuden pelastavina avaintekijöinä ja nuorten koettiin olevan lupaus tulevaisuudesta.

Lyyrikoilla oli voimakas tahto vaikuttaa tulevaisuuteen ja tehdä siitä mahdollisimman hyvä koko ihmiskunnalle.

*Uskot säkin taikaan
nuoriin sydämiin
kuinka pimeys alkaa jo väistymään
Se on taikaa kun elää saa eikä mikään voi enää masentaa
mä uskon taikaan joka vapauttaa, mä uskon tulevaisuus meidän on*
(Uskot säkin taikaan/Woude/1980)

Osa lyriikoiden kirjoittajista ei nähnyt tulevaisuutta kovinkaan valoisana vaan jonkun tulevaisuus saattoi näyttää harmaalta ja toivottomalta. Maailma saattoi näyttää niin sairaalta, että sen tuhoutumista toivottiin.

*Mä ootan tän maailman loppuu
En haluu nähdä tulevaisuutta
Mä haluan tän maailman tuhon
Tuomiopäivä tulee*

*Sairas maailma
Haluan sen tuhon*

*Ehkä joskus tulee aika jolloin
Ei oo yhtään
Ehkä joskus tulee aika jolloin
Ei oo väkivaltaa eikä sotaa*

(Odotan maailmanloppua/Kaaos/1984)

Toisella kaudella tulevaisuutta pohdittiin lähinnä yksilönä ja oman elämän kautta. Yhteiskunnan tulevaisuudesta koettiin vastuuta, mutta asioihin vaikuttamiseen laajemmalla tasolla ei kuitenkaan oikein uskottu. Yhtenä toiveena mainittiin halu elää uudessa, paremmassa maailmassa, jossa ihmiset auttavat toisiaan. Tulevaisuudesta oltiin huolissaan, koska niin monella ihmisellä ei ole työtä. Huolenaiheita olivat jatkuva kilpaileminen, oravanpyörässä juokseminen ja työelämän kovat vaatimukset. Oman elämän muuttaminen toisenlaiseksi nähtiin mahdollisena. Omista unelmista kiinni pitäminen ja tulevaisuudenuskon säilyttäminen koettiin tärkeinä seikkoina. Uudemmissa teksteissä mainittiin myös toivottomuus ja keinottomuus omien asioiden suhteen.

Lyriikoissa käsiteltiin jonkin verran selviytymisen teemaa. Ensimmäisellä kaudella enimmäkseen selviydyttiin, mutta myös seinät saattoivat olla kaikkialla vastassa. Teksteissä kannustettiin masentuneita ja kiusattuja nuoria tai koviksen roolin ottaneita nahkatakki-kundeja ottamaan oma elämä haltuun. Selviytymiseen kerrottiin tarvittavan itsetunnon kohentumista, itsevarmuuden löytymistä, ystävyyttä, yhteisvoimaa ja rakkautta. Omasta elämästä luopumista eli toisin sanoen itsemurhaa ei pidetty varteenotettavana ratkaisuna.

Vanhemmissa lyriikoissa punkkarit julistivat, että masennuksesta on mahdollista parantua ja että elämästä kykenee jälleen nauttimaan, vaikka juuri nyt elämä tuntuisi pelkältä helvetiltä. Kun maailma näyttää mustalta, itsesääliin vaipuminen ei auta. Punkkareiden mukaan silloin on jaksettava pyrkiä eteenpäin, kuunneltava omaa sydäntään ja otettava toisilta tukea vastaan. Kun uskoo itseensä ja parempaan tulevaisuuteen, elämänhalu voi palata takaisin ja silloin ihmisestä tulee oman selviytymistarinsa sankari.

*Kun oot yksin kaiken keskellä
etkä saa mistään kiinni
ja kun tuntuu ettei enää
jaksa edes yrittää*

*Ja kun on pimeetä ja kylmää
sun sisällä ja ympärillä
niin silloin tajuut ett sun on pakko
nousta jaloilles*

*Mä en aio päästää irti
oonhan täynnä elämää*

(Täynnä elämää/Ratsia/1980)

Toisella punk-kaudella lyyrikot totesivat, että ihmiset hakevat tukea uskonnosta tai alkoholista. Hengen ravinnosta, kuten esimerkiksi musiikista, kirjallisuudesta ja runoudesta arveltiin olevan apua köyhille tai yksinäisille ihmisille. Kiusattuja opastettiin tarrautumaan sitkeästi elämään, koska syrjäytymistä vastaan pitää rimpuilla. Henkiset haavat paranevat paremmin, kun ei jää murehtimaan, vaan kulkee sisukkaasti eteenpäin. Elämä koettelee jokaista joskus. Rohkeus, avoimuus ja luovuus toimivat voimavaroina ja myös rock and roll auttaa jaksamaan ja jatkamaan kulkua elämänpoluilla. Muun maailman pystyy kohtaamaan paremmin, kun antaa aikaa itselleen ja vahvistaa omia voimiaan nauttimalla joskus hiljaisuudesta. Itsemurhaa harkitsevia haluttiin muistuttaa siitä että jokainen ihminen on tärkeä. Vaikeudet voi voittaa ja elämänhalu auttaa meitä jokaista löytämään oman paikkansa maailmasta.

*Sä et ollut yhtään niin kuin muut
Sä et joukkoon kuulunut
Sä et saanut värittää
Massaa harmaata
Sun nimelles vain naurettiin
Ja sun naamallesi syljettiin
Ja ovet kaikki edestäsi kiinni paiskattiin

Ei auttanut rukous hiljainen
Pakko nousta pystyyn taistellen
Tiesi omin voimin johtaa suuntaan parempaan

Se pieni lapsi eksynyt
On jo menneisyyttä
Kun silmin hehkuvin sä tarraat kiinni tähän elämään

Ruma on kaunis
Kauniimpi oot kuin kaikki muut
Sitkeys elää meissä elämästä syrjäytyneissä
Ruma on kaunis
Sun tarinas mieliimme jää
Sun rakkautes on kosketus elämään

Et periksi koskaan antanut
Oot unelmaasi kantanut
Säkin löysit paikkasi
Oman maailman
On vuodet uusiin vaihtuneet
Ja haavasi arpeutuneet
Ja nyt on tullut aika maksaa se kaikki takaisin*

(Ruma on kaunis/Klamydia/2013)

4.2.7 Suhtautuminen yhteiskunnallisiin asioihin

Tutkimusaineistostani löytyi runsaasti ilmauksia, joista kävi ilmi yhteiskunnallisiin asioihin suhtautuminen. Vanhemmalla kaudella tähän pääluokkaan kertyi 97 ja uudemmalla kaudella 88 ilmaisua. Yhteiskuntaan liittyviä ilmauksia on myös muissa pääluokissani, mutta tähän osioon olen koonnut ne ajatukset, joissa mainittiin nimenomaan yhteiskunta tai siihen läheisesti liittyvät muut asiat kuten päätöksenteko. Tässä osiossa on asiaa myös yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttamisesta.

Alkuaikojen punkrocklyriikoissa suosituimpia osion aihealueita olivat työ, opiskelu, isänmaa ja puolustusvoimat. Uudemmissa teksteissä ajattelu oli monitahoisempaa kuin aiemmin ja aiheiden kirjo kasvoi huomattavasti.

Punkrockin yhteiskunnallinen kantaaottavuus on aineistoni perusteella selkeä tosiasia. Tekstien sisältöä analysoidessani sain huomata, että lähes kaikista punkkareiden ajatuksista kuultaa eettisyyden kajastuksia. Sen vuoksi myös tässä yhteiskunnallisessa osiossani on mukana tuloksia, joiden yhtenä mahdollisena pääluokkana olisi voinut olla eettisen ilma-
piirin pääluokka.

Vuosien 1977–1990 aineistossa yhteiskunnallisiin asioihin suhtautuminen oli melko sup-
peaa. Työelämään suhtauduttiin kriittisesti, koska työn katsottiin näännyttävän ihmiset ja
työ myös kahlitsee. Ihmisiä haluttiin herätellä pohtimaan, voisiko elämässä olla jotain
muuta, kenties parempaa sisältöä kuin työ. Opiskelu koettiin turhauttavana, koska työllis-
tyminen oli epävarmaa ja opiskeluun painostettiin ulkopuolisilta, virallisilta tahoilta. Edellä
mainitussa asiayhteydessä todettiin, että normien noudattamatta jättäminen haittaa muita,
ei itseä.

Yhteiskuntaan ja uskontoihin oltiin turhautuneita. Valtiota kohtaan tunnettiin epäluotta-
musta ja valtio nähtiin tuhoajana, ei rakentajana. Poliisi, hallitus ja armeija nähtiin orjuutta-
jina, nöyryyttäjinä ja elämästä vieroittajina. Yhteiskunnan toimivuus kyseenalaistettiin,
koska ihmiset riistävät toinen toisiaan. Yhteiskuntaa ei nähty kaikkien ihmisten kotina ja
siksi yhteiskunnan tulisi jatkossa mukautua enemmän ihmisiin eikä ihmisen niinkään yh-
teiskuntaan. Teksteissä oltiin kuitenkin kiitollisia itsenäisestä Suomesta ja vapaasta maasta.

Kotimaata arvostettiin, mutta puolustusvoimia kritisoiitiin. Maanpuolustus nähtiin henkilö-
kohtaisena valintana, ei velvollisuutena. Isänmaan olemassaoloa kyseenalaistettiin ja ihmi-
siä haastettiin pohtimaan, onko isänmaa vain sotaa haluavien tahojen keksintöä.

*Ne jaksaa lataa samaa tarinaa
että isänmaata täytyy puolustaa
ja kotia ja kirkkoa ja suomen kansaa
ja perkeleet täytyy pitää aloillaan
mä päätin ottaa asioista selvää
katsoin itään, länteen ja etelään
enkä mä nähnyt isänmaata missään
isänmaa on vain sotahullujen keksintö*

(Pelle Miljoona/Ei oo järkee mennä armeijaan/1978)

*Onko järkee kuolla sankarina
Minkään valtion puolesta
Ja mitä järkee on kuolla
Vain suojellakseen elämää*

(Kuolleet sankarit/Kaaos/1984)

Ensimmäisellä kaudella yhteiskuntaan ja yhteiskunnallisiin asioihin haluttiin vaikuttaa itse tehdyn musiikin kautta ja ravistella ihmisiä huomaamaan vallitseva todellisuus. Asioihin, ihmisiin ja yhteiskuntaan vaikuttaminen koettiin vaikeana tehtävänä. Rauhanmarsseilla käytiin, mutta ne koettiin toisaalta tuloksettomiksi. Aikuiset eivät uskoneet nuoriin eivätkä heidän ymmärryskykyynsä. Aikuiset eivät halunneet ottaa nuorten ajatuksia tosissaan eivätkä nuoret kokeneet tulevansa kuulluiksi. Päätäjien kauniisiin sanoihin ei uskottu ja sen vuoksi koettiin viisaampana lähteä itse toimimaan. Teksteissä toivottiin myös muiden kuin punk-nuorten puuttuvan epäkohtiin. Hiljaa ei haluttu olla, vaan tuoda esiin omat havainnot ympäröivästä maailmasta. Eräässä tekstissä kuvattiin yksilön pienoiskapinaa, joka toteutettiin kirjoittamalla mielipiteitä seiniin. Halu vaikuttaa omaan elämään ja yhteiskunnallisiin asioihin näkyi aineistossani selkeästi.

*Kaupungin nuoret seisoo kadulla ja huutaa apua
ne vaatii kerhotiloja ja kokoontumispaikkoja
"Ei voi mitään, ei oo rahaa" - meille vastataan*

*Kerätään nimii paperille et saatais asiat muuttumaan
ei kaupungin herrat niitä tutki, ne menee ravintolaan
"Ei voi mitään, ei oo rahaa" meille vastataan*

*Kyllä kaupunki nuoria muistaa
kun kaduilla tapellaan
Kyllä kaupunki nuoria muistaa,
palkkaa poliiseja meitä valvomaan*

(Kaupunki muistaa nuoria/Ypö-Viis/1979)

Toisella punk-kaudella kritisoitiin yhteiskuntaa laajalla rintamalla. Valtiomme talouspolitiikkaa arvosteltiin pysähtymättömän velkaantumisen vuoksi. Rahan voimaa kuvattiin murskaavaksi, koska raha hallitsee koko maailmaa. Yhteiskunta ei tarjoa köyhille min-käänlaisia mahdollisuuksia irrottautua köyhyydestään. Poliitiikkaa kohtaan oltiin yleisellä tasolla pettyneitä. Uutena aihealueena lyriikoissa näyttäytyi Perussuomalaisten puolueeseen liittyvät kommentit. Perussuomalaisten arvoja kritisoitiin ja esiin tuotiin puolueen jäsenten suvaitsemattomuus heitä kohtaan, jotka ovat erilaisia kuin Perussuomalaiset itse.

Toisen kauden tutkimusaineistossani todettiin, että Suomen kansa ei ole enää yhtenäinen ja kansallismieli on kadonnut. Suomalaisia yhdistää ainoastaan yhteinen kieli ja muutoin elämme kuin eri planeetoilla. Pääkaupunkiseutua kuvattiin omaksi valtiokseen ja muun Suomen olevan ”muuta maailmaa.” Euroopan Unionia kritisoitiin ja eri kansallisuuksien ja kulttuurien yhteen sovittaminen nähtiin haastavana. Huolta punkkareille aiheuttivat Naton kyseenalaiseksi arveltu toiminta, Itämeren saastuminen, avohakkuut, ydinvoimalat, työttömyys ja opiskelupaikkojen riittämättömyys.

Voimattomuutta koettiin, sillä ihmiset eivät näyttäneet toimivan riittävän aktiivisesti maailman pelastamiseksi. Yhteiskunnallisen tilanteen nähtiin olevan vaakalaudalla ja maailman arveltiin muuttuvan koko ajan huonompaan suuntaan. Esiin tuotiin, että lasten hankkiminen pahaan ja sairaaseen maailmaan ei ole viisasta. Valtava määrä ihmisiä kokee ködittömyyden ja ulkopuolisuuden tunteita eriarvoisuuden kasvaessa koko ajan. Yhteiskunnassa on meneillään köyhien kyykyttäminen, jotta rikkaat voivat edelleen rikastua. Valtioiden rajat tulisi poistaa, uskonnot pitäisi kieltää ja ympäristön tuhoamisen on loputtava.

Uudemmassa aineistossa pohdittiin jonkin verran kulutusyhteiskunnan problematiikkaa. Pahoinvoinnin ajateltiin kasvavan, koska ihmisille keksitään jatkuvasti uusia tarpeita. Punkkarit totesivat, että ihmisille riittää matalampi elintaso eikä jatkuvaan kasvuun tähtäämisessä ole järkeä. Kuluttamisen vähentäminen nähtiin välttämättömänä.

4.2.8 Eettinen ilmapiiri

Olen kuvannut edellisissä luvuissa tutkimustuloksiani, jotka olen kiinnittänyt laatimieni pääluokkien alaisuuteen. Tässä viimeisessä tulosluvussani saatan jonkin verran toistaa jo aiemmin toteamaani, koska aineistoon valitsemieni punkrocklyyrikoiden tekstit ovat kauttaaltaan arvojen ja eettisyyden sävyttämää. Eettisen ilmapiirin aihealueelle ilmaisia kertyi yhteensä 192 kappaletta.

Mielenkiintoinen yksityiskohta oli se, että molemmilla punk-kausilla eettisen ilmapiirin pääluokan ilmaisujen määrä oli täsmälleen yhtä suuri eli 96 kappaletta. Tämä tulos kertoo mielestäni siitä, että tutkimieni sanoitusten eettinen ajattelu on se perusta, jonka varaan rakennetaan kaikki muu, eivätkä vuosikymmenet ole tätä perustaa ohentaneet tai murentaneet.

Ensimmäisen ja toisen punk-kauden eettiseen ilmapiiriin liittyvissä ilmaisuissa korostuivat samat pääteemat. Punkrocklyriikoissa vaadittiin ihmisarvoista elämää jokaiselle. Sosiaalinen, taloudellinen ja terveydellinen tasa-arvo kuuluvat kaikille ihmisille ja samoin myös ekologinen tasapaino ja yleinen turvallisuus. Niin ikään erilaisuuden hyväksyminen, itsemääräämisoikeus ja väkivallaton maailma olivat molemmilla kausilla toistuvia teemoja.

Ensimmäisen punk-kauden teksteissä ihmisten välillä lietsova viha koettiin epäoikeudenmukaisena. Lyriikoilla haluttiin herätellä vastuullisempaa ajattelua ja ravistella ihmisiä, jotka ovat välinpitämättömiä maailmassa tapahtuvien vääryyksien suhteen. Yhtenä tällaisena epäkohtana nähtiin etninen syrjintä.

*Voiko ihmisen tuomita
Vain ihonvärin takia
Voix syntyperä
Määrätä kohtalon*

(Sokea viha/Bastards/1983)

Sodankäynti, sotilaiden teot ja sotien aiheuttamat kauhut aikaansaivat moraalisia kannanottoja ensimmäisellä kaudella. Teksteistä voitiin havaita ymmärrys sotien aiheuttamasta tuskasta ihmisille sekä asearsenaalin aiheuttamista ympäristötuhoista. Sotilaiden tekoja ei voitu kunnioittaa. Toisaalta sotilaita kohtaan tunnettiin myötätuntoa, koska sotaa johtavat henkilöt määräävät heidät tappamaan ja kulkemaan kohti omaa kuolemaa. Myös lapsisotilaiden olemassaolo huomattiin. Esiin tuotiin, että lapsella ei ole vapautta valita haluaako hän ryhtyä sotilaaksi vai ei. Ihmisiä kehoitettiin miettimään tarkoin, haluavatko he todella mennä armeijaan oppimaan tappamista. Tappaminen tuomittiin myös silloin, kun sen syyinä oli taistelu ihmisoikeuksista.

Sodassa kaikki osapuolet nähtiin uhreina. Viha, sota ja ahneus olivat tappaneet ihmisyyden jokaisesta, jota ne koskettivat. Asetehtaiden vastuuta sotien julmuuksista peräänkuulutettiin. Ihmiset, jotka rikastuivat sotateollisuudella, eivät olleet kiinnostuneita ihmisten kärsimyksistä. Kaiken kaikkiaan sodat ja sotiminen tuomittiin teksteissä jyrkästi ja tilalle haluttiin rauhallinen ja turvallinen maailma.

*Kuolleiden ruumiita
Tuhottuja kaupunkeja
Haavoittuneita sotilaita
Aseita ja pommeja*

*Ei enää koskaan sotaa
Ei enää koskaan vihaa
Ei enää massamurhaa
Ei enää aseita*

(Ei enää koskaan/Kaaos/1982)

Ensimmäisellä kaudella tunnettiin vastuuta maailmantilanteesta. Samalla tuotiin esiin, että me kaikki olemme vastuussa, emmekä saa sulkea silmiämme maailman pahuudelta.

*Jos jossakin kaukana
On nälkää ja sotaa
Sä sanot ettei se koske sua
Sota on sulle vaan viihdettä telkkarin
Sulle on yx paska
Kun ihmisii teurastetaan
Sä sanot eihän se oo meidän syy
Jos ne tappaa toisiaan
Mut ootsä koskaan miettiny
Miks ne siellä sotii
Kuka niille myy kuolemaa*

(Syytön/Bastards/1983)

Vanhemmissa teksteissä tuotiin esiin, että erilaisuutta ei saa tuomita. Seksuaalisen suuntautumisen vuoksi ei saa syrjiä muita ja lyriikoissa muistutettiin, että jokainen ihminen on arvokas. Vihan ja kateuden katoamista maailmasta toivottiin. Tasa-arvoa vaadittiin sekä ihmisille että eläimille. Elintasoja tulisi madaltaa ja tarpeettomasta tavarasta ja sen hankkimisesta tulisi luopua. Punkkareiden ajattelun mukaan tavara ei tuo ystävyyttä eikä onnea. Teksteissä todettiin, että ongelmien ja vääryyksien korjaamiseksi tarvittavat vastaukset löytyvät jokaisen ihmisen sydäimestä. Lyriikoilla haluttiin vaikuttaa tietoisesti ihmisten eettiseen heräämiseen.

Toisella punk-kaudella tuotiin esiin, että monilta saattoi puuttua ihmisarvo esimerkiksi kehitysvammaisuuden, työttömyyden, köyhyyden tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Punkkarit ajattelivat, että maailmassa on puutetta toisten kunnioittamisesta ja toisista välittämisestä. Lyriikoissa kysyttiin, miksi uudet sukupolvet uskovat vihaan, sotaan ja väkivaltaan. Teksteissä toivottiin laajalti inhimillisempää yhteiskuntaa. Nuorempien sukupolvien arveltiin välittävän vain itsestään ja sivistysvaltion tunnusmerkkeinä nähtiin hedonismi sekä vallan ja vaurauden tavoittelu.

Köyhiltä on viety ihmisoikeudet ja valtion näkökulmasta ihmiset ovat vain rahareikä ja menoerä. Rahamaailma ja talouselämä nähtiin eettisesti arveluttavina. Sanoituksissa arveltiin, että jatkuvasti uusia tavaroita hankkivia ihmisiä materia juovuttaa. Toisella kaudella unelmoitiin paremmasta ja yhtenäisemmästä maailmasta. Sellaisesta maailmasta, jossa ei ole eriarvoisuutta, rasismia, seksismiä, homofobiaa ja muukalaisvihaa.

*Huutakaa, tää on laulu rasismia vastaan.
Koittakaa, yhtenäinen maailma perustaa.
Oppikaa, tää on laulu rasismia vastaan.
Koittakaa se muille myös opettaa...*

(Rasistit/Appendix/2006)

Maailman pahuuteen olivat syyllisiä periaatteessa kaikki ihmiset. Toiset tekivät pahoja tekoja ja toiset taas sulki silmänsä pahuudelta eivätkä yrittäneet muuttaa maailmaa paremmaksi. Ihmisiä kuvattiin ahneiksi, itsekkäiksi ja sadisteiksi. Itseriittoisia ihmisiä kehoitettiin avaamaan silmänsä, näkemään oikeat ongelmat ja lopettamaan pikkuasioista valittaminen. Teksteissä ihmeteltiin, miksi ihmiset eivät auta toisiaan tai miksi ihmiset eivät toimi maailman pelastamiseksi. Ihmisenä oleminen saatettiin kokea myös häpeällisenä, koska ihmiskunta on paha. Maailmaan toivottiin rauhaa ja rakkautta. Humanismin sanottiin jääneen muiden ismien jalkoihin ja aikakautemme katsottiin kannustavan hedonismiin, ei humanismiin. Lyriikoissa ajateltiin, että hedonisteille empatia on nykyajan sairaus eikä heikommista siis tarvitse huolehtia. Yhteiskunnan arvot haluttiin laittaa uuteen järjestykseen. Kaikkia ihmisiä ei nähty aitoina vaan osaa ihmisistä pidettiin feikkeinä.

Uudemmissa lyriikoissa puolustettiin voimakkaasti eläinten oikeuksia. Tuotantoeläimien ja koe-eläinten kohtelusta oltiin hyvin huolissaan. Turkistarhausta ja tehotuotantoa kritisoitiin.

*Ulos häkeistä, teurastamoista, laboratorioista.
Häkeistä teurastamoista, laboratorioista.*

Voidaan puhua tuotantoeläimistä,

*Meidän täytyy puhua niiden puolesta, jotka itse eivät puhua voi.
Meidän täytyy puhua niiden puolesta, jotka itse eivät puhua voi.*

(Ulos häkeistä/Aivolävistys/2005)

Toivoa paremmasta maailmasta oli kaikesta huolimatta vielä jäljellä. Seuraavan tekstin viesti on suunnattu jokaiselle ja samalla säkeet ovat eettinen kannanotto. Tulkitsin laulun ajatuksen siten, että ihminen on sankari, kun hän puolustaa sorrettuja ja taistelee vääryyttä vastaan. Meitä ihmisiä muistutetaan, että kuka tahansa meistä voi olla sankari eli nykyajan Don Quijote.

*Hän ei aio luovuttaa
ei suosittele sitä muillekaan,
vaan auttaa kaveriaan
tarjoo apua ongelmissa.*

*Työtään oppi rakastamaan
työttömiäkin ymmärtämään,
kuka antaa köyhille
ja kuka tekee sitä rikkaille.*

*Hän ei oo Jeesus
ei uusi profeetta
ei antisankari TV-sarjan.
Talon asukas, rappu kahdeksan
nykyajan Don Quijote.*

*Hän ei epäile politiikkaa,
mutta luottaa romantiikkaan,
hän pitää päänsä kylmänä
mutta ajattelee sydämellä.*

(Don Quijote/Tumppi Varonen/2014)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Epäkohdat ja yhteiskuntakritiikki punkrockin sanoituksissa

Puhun johtopäätöksissäni punkrockista ja punkrocklyyrikoista. Muistutan tutkimukseni olleen eliittiotanta, joten tuloksiani ja johtopäätöksiäni ei voi yleistää koskemaan jokaista punkkaria tai kaikkia punkrockin alalajeja. Tutkimukseni idea sai alkunsa ajatuksestani, jonka mukaan punkrockin sanoituksissa on ”sosiaalityön koko maailma.” Sisällönanalyysini aikana sain huomata, että olettamukseni oli oikea. Tutkimusaineistoni aihealueiden monipuolisuus ja runsaus kuitenkin yllätti, vaikka olin jo ideointivaiheessa suhteellisen varma siitä, että aineistoni tulee riittämään yhteen pro gradu -tutkielmaan. Tässä alaluvussa teen aluksi johtopäätöksiä lyriikoista esiin tulleista epäkohdista ja sen jälkeen tarkastelen tuloksia, jotka liittyvät punkrockin yhteiskuntakritiikkiin.

Tutkimustehtäväni oli selvittää, millaisista ihmiseen ja yhteiskuntaan liittyvistä epäkohdista punkrockin lyriikoissa puhutaan. Tutkimustulokseni kertovat, että punkrockin taustalla piilee paljon muutakin kuin uhoa ja tuhoa. Tuloksia tarkastellessani olen huomannut, että punkrock saa energiaa ja sanoitusten aiheita yhteiskunnallisten epäkohtien ja epäoikeudenmukaisuuden havaitsemisesta sekä omassa yhteiskunnassamme että myös maailmanlaajuisesti. Todennäköisesti lyriikoissa puhutaan myös omista, henkilökohtaisista tai oman lähipiirin kohtaamista epäoikeudenmukaisuuden kokemuksista ja omaa elämää koskettavista epäkohdista. Punkrocklyyrikot ilmentävät itseään ja näkemäänsä kukin omalla tavallaan. Monet lyyrikot pyrkivät saamaan muut ihmiset huomaamaan, että yhteiskunnan tilaa on syytä korjata ja edelleen edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.

Peilatesani tutkimuksen tuloksia John Rawlsin (1988) oikeudenmukaisuusteoriaan, näyttää siltä, että punkrocklyriikoiden mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa vapausperiaatteen sisältyvät perusoikeudet toteutuvat Suomessa melko hyvin. Aineistossani ei ilmennyt erityistä pohdintaa poliittisesta vapaudesta eli äänioikeudesta tai vaalikelpoisuudesta julkiseen virkaan. Ajattelen, että suomalaisessa yhteiskunnassa poliittinen vapaus on itsestäänselvyys. Näkemykseni mukaan punkrockin poliittiseen vapauteen liittyvä ajattelu kohdistui lähinnä siihen, että politiikassa puhutaan paljon, mutta konkreettisia parannuksia ei saada aikaiseksi. Tämä on johtanut politiikkaan kyllästymiseen ja sen vuoksi kaikilla äänioikeutetuilla ei ole minkäänlaista kiinnostusta äänestää vaaleissa.

Mielipiteenvapaus on toteutunut Suomessa melko hyvin ja siitä kertoo myös punkrocklyyrikoiden vapaus ilmaista silottelematta omia mielipiteitään aiheesta kuin aiheesta. Mielipiteenvapauden aihepiiriin yhdistin punkrockissa havaittavan, melko yleisen näkemyksen siitä, että yhteiskunta aivopeselee kansalaisiaan haluamaansa suuntaan. Lisäksi aineistossa tuotiin esiin, että ihmisiä leimataan esimerkiksi mielipiteiden ja ulkonäön vuoksi. Toisaalta punkrocklyyrikot itse kritisoivat esimerkiksi Perussuomalaisten puolueen mielipiteitä, mutta punkkarien arvostelu kohdistui nimenomaan sellaisiin mielipiteisiin ja tekoihin, jotka ymmärretään myös yleisessä keskustelussa epäeettisiksi tai ihmisoikeuksien vastaisiksi.

Oikeudenmukaisuusteoriassa mainittuihin vapausperiaatteisiin kuuluvat myös henkilökohtainen koskemattomuus, omaisuuden omistusoikeus sekä suoja mielivaltaista vangitsemista ja takavarikkoa vastaan. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sisältyvät muun muassa ruumiillinen koskemattomuus ja voimakeinojen käytön rajaukset. Lyriikoissa puhuttiin runsaasti ruumiillisen koskemattomuuden rikkomuksista, sillä aineistossani kuvattiin väkivallan läsnäoloa yhteiskunnassamme sekä monia eri väkivallan muotoja. Rikkaiden ja hyväosaisten oikeudet omistamiseen olivat lyriikoiden mukaan riistäytyneet täysin hallinnasta. Lyriikoissa ajateltiin, että yhteinen hyvä jakautuu sangen epäoikeudenmukaisesti. Rikkaimmat ja ahneimmat riistävät ihmisten lisäksi myös luontoa yleensä sekä eläintenkin oikeuksia. Poliisien, sodanjohtajien, sotilaiden, rikollisten ja terroristien mielivaltaista käytöstä kuvattiin lyriikoissa jonkin verran ja niitä vastustettiin kiivaasti. Eliittiotantani lyriikoiden eettinen vire osoittaa, että punkkarit vaativat vapaata ja turvallista maailmaa, jossa vapausperiaatteet ja niihin liittyvät perusvapaudet ja perusoikeudet lopultakin toteutuisivat.

Rawlsin (1988) oikeudenmukaisuusteoriaan liittämäni suurimmat punkrocklyriikoista ilmenevät epäkohdat kytkeytyvät yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteeseen ja vähäosaisten asemaa koskevaan eroperiaatteeseen. Yhtäläisten mahdollisuuksien periaate ei ole toteutunut omassa yhteiskunnassamme eikä varsinkaan maailmanlaajuisesti asiaa tarkastellessa. Teorian mukaan tiettyyn yhteiskunnalliseen asemaan syntyminen määrää eriarvoisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta. Punkkareiden näkemysten mukaan yhteiskunnan hyväosaiset ja hyvinvoivat kansanosat tuntuvat ajattelevan, että jokaisella maamme kansalaisella on yhtäläiset mahdollisuudet rakentaa elämänsä. Mikäli ihminen ei tavoita arvostettua asemaa ja hyvää palkkaa, se on hyväosaisten mielestä vain ihmisen omaa syytä.

Vähävaraiseen perheeseen syntynyt lapsi, joka kokee vauvavaiheestaan alkaen köyhyyttä, turvattomuutta ja väkivaltaa, olisi siis samalla lähtöviivalla kuin sellaiseen perheeseen syntynyt, jossa näitä sosiaalisia ongelmia ei ole. Tällaista asetelmaa voi verrata mäkihyppykilpailuun. Onko realistista odottaa yhtä hyvää tulosta mäkihyppääjältä, jolla on luistamattomat, huoltoa kaipaavat sukset ja matalin hyppytorni kuin huippuvarusteet omistavalta lentomäestä leiskauttavalta? Mikäli tulos olisikin jostain syystä samankaltainen, huonommista lähtökohdista ponnistavan on tehtävä monin verroin enemmän töitä ja hänen on oltava erittäin suurella sisukkuudella ja jättiläisen voimilla varustettu. Elämän kolhimat ovat usein monenlaisen tuen ja voimaantumisen tarpeessa, ennen kuin hyppytorniin kykenee edes kiipeämään. Todellisessa elämässä käy niin, että kaikki eivät pääse hyppytornin huipulle saakka milloinkaan.

Rawlsin (1988) oikeudenmukaisuusteorian vähäosaisten asemaa koskeva eroperiaate ei ole toteutunut yhteiskunnassamme. Tulon ja varallisuuden jakamisessa jaon olisi oltava jokaisen edun mukainen, jolloin sosiaaliset ja taloudelliset erot ja näiden vaikutukset tulee kohdistaa vähäosaisempien hyväksi. (Mt. 47.) Lyriikoiden mukaan etenkin tämän vuosituhannen puolella hyvinvointi jakautuu yhä epätasaisemmin ja vähäosaisimpien tilannetta heikennetään jatkuvasti lisää. Yhteiskunnassamme vallitsee punkkareiden näkemysten mukaan yleinen ajattelumalli, jonka mukaan parempiosaiset tarvitsevat yhä enemmän palkkaa ja erilaisia etuja. Ihmiset, jotka eivät jostain syystä kykene osallistumaan yhteiskunnan talouden pyörittämiseen lainkaan tai vain vähän, eivät ajattelumallin mukaan tarvitse mitään lisää ja nykyisistä pienistäkin tuloista on varaa vielä nipistää ja ottaa jotain pois.

Tutkimukseni osoittaa, että punkrocklyriikat puuttuvat voimallisesti ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Sosiaalisten ongelmien aihealueella lyriikoissa käsiteltiin runsaimmin ja laajimmin eriarvoisuutta, päihteitä, väkivaltaa ja työttömyyttä. Sanoituksissa nostettiin hyvin kattavasti esiin juuri niitä ajankohtaisia ongelmia, joiden olemassaoloon sosiaalityö pyrkii vastaamaan sekä löytämään niihin ratkaisuja. Maailmaa ja yhteiskuntaa tarkkailevien punkkarien puheessa korostuvat yhteiskunta- ja sosiaalipolitiikkaan kiinnittyvät epäkohdat, yhteiskunnan ja ihmisen väliset ristiriidat sekä yksilön elämässään kohtaamat henkilökohtaiset vaikeudet.

Lyriikat toivat selkeästi esiin epäkohtia, jotka sijoittuvat marginalisaation, syrjäytymisen ja syrjäyttämisen kentälle. Eriarvoisuuden aiheuttama köyhyys ja sen lieveilmiöt, kuten päihdeongelmat, lasten kaltoinkohtelu tai väkivalta asettavat ihmiset yhteiskuntamme syrjäälueille. Parempiosaisten epäarvostava suhtautuminen huonompiaisaisiin tuli selkeästi esiin lyriikoissa.

Ihmisarvon menettäminen muiden silmissä johtaa nopeasti siihen, että ihmisarvo menetetään myös omista silmissä. Miten reuna-alueilta voi päästä lähemmäksi keskiötä, mikäli ihminen ei edes itse koe olevansa paremman elämän arvoinen? Tutkimusprosessini aikana olen saanut vahvistusta näkemykselleni, jonka mukaan sosiaalisen koheesion edistämiseen on edelleen kiinnitettävä huomiota. Bertelsmann-säätiö (2013) on tutkinut sosiaalista yhtenäisyyttä sekä luokka- ja elintasoeroja. Tutkimuksen tulosten mukaan Suomessa on maailman kolmanneksi korkein sosiaalinen koheesio, joten maailmanlaajuisessa vertailussa sosiaalinen koheesio on toteutunut hyvin. Sosiaalista koheesiota tutkittiin mittaamalla sitä, miten yhteisön jäsenet elävät ja tekevät töitä yhdessä sekä kuinka läheisiä heidän suhteensa ovat. Sosiaalista koheesiota lisää bruttokansantuotteen kehitys, tuloerojen kapeus sekä tietoyhteiskunnan kehittyminen.

Bertelsmann-säätiön (2014, 4, 20–21) tutkimuksessa todetaan, että Euroopan Unionin jäsenvaltioissa on meneillään vakava, taloudellinen kriisi, jonka vaikutukset ovat vielä epäselviä. Kriisi aiheuttaa syvällisiä ja pitkäaikaisia seurauksia valtioiden yhteiskuntiin. Tutkimuksessa on selvitelty, miten kyseinen kriisi vaikuttaa sosiaaliseen koheesioon, elämäntilaan ja subjektiiviseen hyvinvointiin. Tehokkaita ja kohdennettuja strategioita on kehitettävä, jotta sosiaalista yhteenkuuluvuutta voidaan parantaa. Sosiaalisten ryhmien välinen luottamus parantaa hyvinvointia ja kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet ovat tärkeä keino edistää luottamuksen tunnetta. Köyhyyden ja työttömyyden vähentäminen ovat keskeisiä toimenpiteitä hyvinvoinnin kohentamisessa. Eurooppa 2020 -strategiassa tavoitteina ovat muun muassa köyhyyden vähentäminen ja työllisyyden kasvu. Pitkällä aikavälillä voidaan vähentää työttömyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä sekä parantaa subjektiivista hyvinvointia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Helsingin Sanomat on tehnyt suuren köyhyyskyselyn, jonka tulokset tukevat ”omien punkkareideni” näkemyksiä. Köyhyyskysely on osa tutkimusta ”Kaksi Suomea – kasvaako eriarvoisuus.” Tutkimus kuuluu laajaan Jakautuuko Suomi? -hankkeeseen, jota johtaa hyvinvointisosiologian professori Juho Saari. (Helsingin Sanomat 20.12.2015, C1–5)

Kysely on toteutettu kesällä 2015 Helsingin Sanomien verkkosivujen kautta ja vastauksia saatiin 9 800 kappaletta. Aineisto ei ole tilastollisesti edustava otos suomalaisista, koska vastaajat ovat itse hakeutuneet mukaan Helsingin Sanomien kautta. Saaren mukaan vastaajien määrä on kuitenkin niin paljon tavanomaista isompi, että siitä saadaan luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa. (Helsingin Sanomat 20.12.2015, C1–5)

Iso osa varakkaammista kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että köyhyys on ihmisen oma vika. Mitä varakkaampia kyselyyn vastanneet ihmiset olivat, sitä enemmän he näkivät köyhyyden köyhän omaksi syyksi. Tämän kaltainen ajattelu on nähtävissä myös nykyisen hallituksen toimenpiteissä. Kyselyyn vastanneet köyhät näkivät, että yhteiskunnan rakenteilla on myös vaikutusta köyhyyteen. Kyseistä köyhyystutkimusta johtava Juho Saari arvelee, että hallituksen tilannekuva köyhyydestä on väärä ja se heijastaa köyhien ja rikkaiden välistä sosiaalista etäisyyttä. (Helsingin Sanomat 20.12.2015, C1–5)

Elämäkokemukset olivat köyhyyskyselyn mukaan rikkailla aivan erilaisia kuin köyhillä. Kyselyssä tiedusteltiin, millaisia kolhuja vastaajat olivat joutuneet omassa elämässään kokemaan tai mitä he olivat nähneet omassa lähipiirissään. Kyselyssä annettiin vaihtoehtoja kuten työttömyys, vammaisuus, mielenterveysongelmat, asunnottomuus, pitkäaikaissairaus, lapsiperheiden ongelmat tai ylivelkaantuminen. Useimmille varakkaille mikään näistä ei ollut osunut kohdalle, ei edes heidän lähipiiriinsä. Pienituloisten elämään kolhuja oli osunut paljon enemmän. Heille oli kasautunut useita ongelmia ja he näkivät niitä myös läheistensä elämässä. Osa varakkaista suhtautui köyhyyteen ymmärtäen, mutta osa rikkaita suhtautui köyhiin vihamielisesti. Rikkaiden vastauksista 25 prosenttia oli köyhiä kohtaan vihamielisiä, sävyltään vähätteleviä tai ylimielisiä. Osa rikkaista ei ymmärtänyt, mitä köyhyys oikeasti on ja osa heistä kielsi köyhyyden olemassaolon Suomessa. Rikkaat ja köyhät olivat köyhyyskyselyn mukaan hyvin yksimielisiä siitä, millaisia kolhuja kokeneita ihmisiä yhteiskunnan ei pitäisi auttaa. Vähiten apua haluttiin antaa päihdeongelmallisille, pitkäaikaistyöttömille, avioeron kokeneille, ylivelkaantuneille ja yksinäisille. (Helsingin Sanomat 20.12.2015, C1–5)

Näiden ongelmien katsottiin kenties olevan eniten ihmisen omaa syytä sekä rikkaiden että myös köyhien mielestä. Saaren mukaan köyhyyskyselyn antamalla tiedolla on selvä sana. Hyvinvoivan enemmistön katsetta on saatava käännettyä heikompien suuntaan ja ihmisten olisi opittava ymmärtämään, miten toistuvat kolhut ja pitkään jatkunut köyhyys ihmiseen vaikuttavat. (Helsingin Sanomat 20.12.2015, C1–5)

Tutkimukseni mukaan punkrocklyriikoiden yksi selkeimmistä sanomista on samankaltainen. Sosiaalityön tehtävänä on ymmärtää kolhujen ja köyhyyden vaikutukset ja saada myös muut ymmärtämään, mistä on kysymys. Sosiaalityö saattaa olla monelle elämän kolhimalle viimeinen oljenkorsi, joten sosiaalityötä tekevien tulee puolustaa ja tukea juuri heitä, joita mikään muu taho ei ole halukas auttamaan tai hyväksymään.

Tutkimustehtäväni oli tutkia myös sitä, millaista yhteiskunnallista kritiikkiä punkrockin sanoituksista on havaittavissa. Ei liene yllättävää, että punkrocklyriikoiden kritiikki kohdistuu erityisesti valtiovaltaan, instituutioihin, viranomaisiin, hallitukseen ja päättäjien tekemiin päätöksiin. Kritiikkiä saivat lisäksi osakseen muun muassa sodat ja asevarustelu, uskonnot, media, kuluttaminen, julkkikset ja julkisuuteen pyrkivät sekä lukemattomat muut tahot ja ilmiöt. Olin yllätynyt siitä, miten monipuolisesti elämää ja yhteiskuntaa punkrocklyriikoissa käsiteltiin ja miten valveutunutta yhteiskunnallista kritiikkiä lyriikoissa esiintyi. Tutkimukseni osoittaa, että punkrocklyriikoiden kritiikki pohjautuu sanoittajan omaan oikeudentajuun, eettisyyteen ja arvomaailmaan, ei niinkään pelkkään turhautumiseen tai raivon purkamiseen.

Yhteiskunnallisten epäkohtien havaitseminen johtaa yhteiskuntakritiikkiin, mikäli asian tai ilmiön olemassaolo koetaan suurena vääryytenä. Punkrocklyriikoille mikään inhimillinen ei vaikuta olevan vierasta. Kritiikin arvoisia olivat niin valtion talouspolitiikka kuin mielenterveysongelmaisten, päihteidenkäyttäjien, työttömien tai kehitysvammaisten asema yhteiskunnassamme. Punkrockin kritiikki kohdistui taloudellisten resurssien epätasaarvoiseen jakautumiseen, yhteiskunnassa vallitseviin koviin arvoihin ja sellaisiin ilmiöihin, jotka eivät olleet sopusoinnussa lyriikoiden eettisten näkemysten kanssa. Tällaisia ilmiöitä olivat esimerkiksi vastuuton kuluttaminen, järjetön luonnonvarojen tuhlaaminen tai eläinten huono kohtelu. Ankaraa kritiikkiä esitettiin myös rikollisia ja väkivaltaisia tekoja tekeviä ihmisiä kohtaan.

5.2 Muutokset punkrockin lyriikoiden sisällöissä kahdella ajanjaksolla

Historioitsija Natalie Zemon Davis (Sennett 2004, 13, Davisin 2000, 10–11 mukaan) on todennut, että muutoksen suunta on aina sama, olipa aikakausi mikä tahansa. Muutoksen suuntana on yhä omistushaluisempi ja vähemmän antava yhteiskunta, jossa vastavuoroisuuden henki vähenee. Tällainen muutoksen suunta oli havaittavissa myös punkrocklyriikoiden sisällöissä.

Kahden eri aikakauden välisessä tarkastelussa mielenkiintoinen piirre oli lyriikoiden muuttuminen yksilökeskeisemmiksi nykyaikaa lähestyttäessä. Vanhempia tekstejä tutkiessani lyriikoista oli aistittavissa 1970–1980-lukujen tietynlainen ihanteellisuus ja viattomuus. Vanhemmissa lyriikoissa maailmaa kuvattiin paljolti yhteisestä näkökulmasta ja sanoituksissa korostuivat utopistiset unelmat maailman muuttamisesta yhdessä kaikille hyväksi paikaksi asua ja elää.

Uudemmissa lyriikoissa puhuttiin enemmän itsestä ja omien unelmien ja tavoitteiden toteuttamisesta. Oman näkemykseni mukaan vaikutti siltä, että ensimmäisen kauden tekstejä kirjoitettiin enemmän intomielisenä punkkarirunoilijana, maailmanparantajana ja maailmasta luotujen mielikuvien perusteella. Uudemmat kappaleet pohjautuvat enemmän siihen, millainen yhteiskunta tai maailma on todellisuudessa. Kaikki se, mistä nykylyriikoissa kirjoitettiin, vaikuttaa olevan kirjoittajalle tuttua ja totta.

Sosiaalisia ongelmia käsiteltiin uudemmissa teksteissä realistisemmin ja monipuolisemmin kuin vanhemmissa. Merkittävimmät erot työhön ja työttömyyteen liittyvässä aihepiireissä olivat 1) työttömyyteen suhtauduttiin huomattavasti vakavammin nykykappaleissa kuin vanhemmissa ja 2) työnantajiin ja työvoimapolitiikkaan kohdistunut kritiikki kasvoi voimakkaasti nykylyriikoissa. Uudemmissa teksteissä työn tekeminen antoi ulkopuolisten silmissä ihmisarvon. Vähävaraisuus tai työttömyys siis murensivat ihmisarvoa.

Eriarvoisuudesta puhuttiin uudemmissa teksteissä kaksi kertaa enemmän kuin vanhemmissa. Mielenkiintoista oli se, että köyhyyden hyvänä puolena nähtiin antikuluttaminen, vaikka se pakon sanelemaa olikin. Köyhyys ei siis estä ekologista ajattelua vaan se tekee omista valinnoista erityisen arvokkaita. Päihteitä koskevissa kirjoituksissa kiinnostava havainto oli äitien päihdeongelmien tuleminen nykyteksteihin, sillä vanhemmissa teksteissä puhuttiin ainoastaan isien päihdeidenkäytöstä. Huumeita käyttävien keinot hankkia aineita olivat koventuneet, sillä uudemmalla aikakaudella puhuttiin itsensä myymisen lisäksi oman lapsen myymisestä muille seksuaalisiin tarkoituksiin. Päihdeongelmaisten kohtelu tuli esiin nimenomaan uudella kaudella. Nykymaailmassa päihdeongelmaisia ei hyväksytä, heitä hyljeksitään ja he kokevat jatkuvasti ulkopuolisuuden tunteita. Tämä tarkoittaa, että sosiaalisen koheesion tuottamistehtävässä ei ole onnistuttu.

Väkivaltaa koskevan aihepiirin kiinnostavin ilmiö oli se, että vanhemmissa teksteissä puhuttiin lähes yksinomaan katuväkivallasta ja uudemmissa teksteissä sitä ei edes mainittu. Nykyteksteissä käsiteltiin perhe- ja parisuhdeväkivaltaa, lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja terrorismia. Väkivaltaa pohdittiin myös uskontojen, ismien ja poliittisten suuntausten kannalta. Väkivallan muotojen muuttuminen ja globaalit näkökulmat kertovat erityisen hyvin lyriikoiden ajankohtaisuudesta ja maailman muuttumisesta toisenlaiseksi.

Julkisuuden ja median ruotiminen lisääntyi merkittävästi uudemmallalla aikakaudella. Julkisuudessa ei nähty olevan hyviä puolia lainkaan. Median jakaman tietotulvan valheellisuudesta varoiteltiin. Median nähtiin aiheuttavan ihmisille erilaisia psyykkisiä ongelmia muun muassa yhteiskunnalliseen asemaan ja varallisuus- tai ulkonäköodotuksiin liittyen.

Elämää ajateltiin ja filosofoitiin vanhemmissa teksteissä enemmän kuin uudemmissa. Ensimmäisellä kaudella ihanteellisuus, unelmointi, elämän romantisointi ja erilaiset elämänfilosofiset ajatukset tulivat vahvasti esiin. Yksilökeskeistymisen ja realismisuuden lisääntyminen näkyi selvästi toisen punk-kauden lyriikoissa, joista aikamatkan varrella elämänfilosofointi ja avarampi elämäajattelu olivat karisseet pois. Uudemmallalla kaudella puhuttiin elämästä lähinnä oman tai lähipiirin elämän kautta. Vanhemmissa sanoituksissa elämän arvokkuus, toiveikkuus, elämänhalu, elämänilo ja kiitollisuus elämää kohtaan olivat paljon läsnä. Uudemmissa lyriikoissa korostuivat vaikeudet, vastoinkäymiset ja myös kokemukset ihmisarvon puuttumisesta. Tulevaisuus ja selviytyminen askarruttivat vanhemmissa kappaleissa enemmän yleismaailmallisesti ja lyriikoissa toivottiin maailmanrauhaa sekä maapallon ja ihmiskunnan pelastumista. Uudemmissa teksteissä tulevaisuutta pohdittiin selkeästi enemmän yksilöinä ja oman elämän kautta.

Yhteiskuntaan suhtauduttiin kriittisesti molemmilla aikakausilla. Yhteisiin asioihin vaikuttaminen koettiin lähes mahdottomana sekä ennen että nyt. Uudemmissa kappaleissa rahan voimaa kuvattiin murskaavaksi ja yhteiskunnallisen tilanteen nähtiin olevan nyt vaakalaudalla. Maailma nähtiin sairaampana kuin aikaisemmin eikä yhteiskunta anna köyhille mahdollisuuksia irrottautua köyhyydestään. Kodittomuuden ja ulkopuolisuuden tunteet ovat lisääntyneet. Tämä johtuu punkkareiden mukaan eriarvoisuuden jatkuvasta kasvusta, jota ei kyetä pysäyttämään, vaikka monet siihen pyrkivät tai ainakin sitä haluavat.

Eettinen ajattelu oli yhtä runsasta molemmilla aikakausilla ja moraalisia kannanottoja oli lyriikoissa paljon. Vanhemmissa sanoituksissa otettiin kantaa yleisesti maailmassa tapahtuviin vääryyksiin. Suosittuja aihepiirejä olivat sotien tuomitseminen, erilaisuuden hyväksymisen tärkeys, tasa-arvo ihmisten kesken sekä toiveet vihan ja kateuden loppumisesta. Uudemmissa teksteissä korostuivat ihmisarvon ja kunnioituksen puute heikompiosaisia kohtaan, ihmisoikeuksien ottaminen köyhiltä pois, hedonismin ja materialistisuuden lisääntyminen ja humanismin väheneminen maailmassa. Yhteiskunnan arvot haluttiin järjestää uudelleen ja luontoa haluttiin suojella. Ihmiset, jotka taistelevat vääryyttä vastaan ja puolustavat sorrettuja, nähtiin nykyajan sankareina.

Vanhemmissa lyriikoissa puhuttiin huomattavan paljon valtaan ja valvontaan liittyvistä aihepiireistä. Alkuaikoina punk halusi vastustaa systeemiä, ihmisten orjuuttamista valtion taholta ja kritisoida kaikkea ulkopuolista, jolla oli valtaa itsen tai omiin asioihin. Ajatellen, että vanhemman kauden lyriikat ovat syntyneet suomalaisen punkin murrosiässä ja kun murrosikä on ohitettu, uudemmat punk-tekstit ovat saavuttaneet kypsemmän kehityksen tason. Yhteiskunnan tila huolestuttaa kovasti nykylyriikoita ja kansalaisia koskevat ongelmat ovat vakavoituneet ja monimutkaistuneet.

Punkkareiden ajatukset omasta kulttuuristaan, musiikistaan ja punkkarina olemisesta olivat suosittuja laulujen aiheita vuosien 1977–1990 kuluessa. Ensimmäisen punk-sukupolven kasvettua aikuisiksi, nykysanoituksissa oli tullut ajankohtaiseksi pohtia punkkareiden aatteiden säilymistä läpi elämän. Tulkintani mukaan punk-aatteen hylkääminen nähtiin eräänlaisena rintamakarkuruutena.

Tutkimukseni aikalaisajatusten yhteenvetona ja johtopäätöksinä totean, että oikeudenmukaisuuden toteutuminen vaikuttaa ajan kuluessa muuttuneen epätodennäköisemmäksi ja kaukaisemmaksi. Yleiset asenteet ovat koventuneet ja individualismi on lisääntymässä kulttuurissamme. Oli hyvin mielenkiintoista nähdä, että yksilökeskeisyys ja arvomaailman muutokset piirun verran itsekkäämmäksi, näkyvät orastavina silmuina myös nykypunkkarien omassa ajattelutavassa. Maailman muuttuessa on väistämätöntä, että myös punk ja punkkarit muuttuvat sen mukana. Koska punk-musiikin ajankohtaisuus on täyttä totta, saamme oletettavasti tulevana aikoina kuulla punk-musiikkia, jossa puhutaan hallituksen Kolmen Ässän junailemista pakkolaeista, turvapaikanhakijoiden tulvimisesta pohjoiseen kotimaahamme ja ISIS-terroristijärjestön tekemisistä maailman kylissä ja kaupungeissa.

6 TUTKIMUSPROSESSIN ARVIOINTIA

6.1 Tutkimusmenetelmien valinta ja tulosten luotettavuus

Tutkimukseni alkuperäisenä tavoitteena on ollut selvittää ja kuvailla punkrocklyriikoiden sisältöä. Tähän tutkimusprosessiin minut on ajanut halu saada tietää, mistä aiheista punkrockissa puhutaan ja millaista tietoa sanoituksia tutkimalla on mahdollista saada. En löytänyt tämän prosessin aikana vastaavanlaista aiempaa tutkimusta, joten näen tutkimuksellani olevan sekä yhteiskunnallista arvoa että kulttuurista kiinnostavuutta.

Eskola ja Suoranta (2001, 19–20) sanovat, että laadullisen aineiston analyysissä tutkijalta odotetaan oppimista ja jonkin uuden löytämistä tutkimusprosessin edetessä. Oppimista voi tapahtua, kun tutkimuksen tekijä on tietoinen ennakko-oletuksistaan ja ottaa ne myös huomioon sellaisina. Tutkimusaineiston tehtävänä on avata uusia näkökulmia, eikä niinkään vahvistaa sitä mitä jo ennalta tiedetään. Omat esioletukseni punklyriikoiden yhteiskunnallisesta sisällöstä ja heikoimpien puolestapuhumisesta olivat oikeansuuntaisia, mutta olin silti hyvin yllättynyt lyriikoiden eri aihealueiden ja punkkareiden näkemysten monipuolisuudesta. Punkkareiden eettinen ajattelu ja yhteiskunnallinen omatunto osoittautuivat huomattavasti vahvemmiksi, kuin mitä olin ennakolta osannut odottaa.

Valitsin tutkimusmenetelmikseni aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja sisällönerittelyn, koska uskoin saavani parhaiten vastauksia tutkimusongelmiini yksinkertaisella, laadullisella perustutkimusmenetelmällä. Ajattelen, että eräs tärkeä tehtäväni on ollut osoittaa punkrocklyriikoiden merkitys ja mahdollisuudet tieteellisenä tutkimuskohteena. Prosessini aikana olen saanut huomata, että punk-genren sanoitukset taipuisivat tutkimusaineistoksi monenlaiseen tutkimukseen. Näkökulmia vaihtamalla tulevissa tutkimuksissa on mahdollisuus saada runsaasti uudenlaista tietoa ihmiselämästä ja yhteiskunnastamme tämän tarkkanäköisen musiikki-genren välityksellä.

Tutkimuksen aineistolähtöisyys tarkoittaa sitä, että tutkimuksen polttopisteen tulee olla tutkimusaineistossa. Analyysiyksiköt eivät siis voi olla etukäteen määrättyjä. Tutkimuksen teoreettinen kehys on muodostettava pitämällä lähtökohtana oma tutkimusaineisto. Näin edetään induktiivisesti eli yksityisestä yleiseen. (Eskola ja Suoranta 2001, 83.)

Tutkimukseni aineistolähtöinen eteneminen onnistui käsitykseni mukaan luotettavasti. Analysoin aineistoni huolellisesti ja perehdyin lyriikoiden sisältöihin ennakkoluulottomasti ja tieteellisesti. Sisällönanalyysini perusteellisuus kääntyi alkuvaiheen kaaoksen jälkeen voitoksi, sillä aineistoni runsaus auttoi minua näkemään punkkareiden merkityksellisimmät laulujen aiheet. Sirkka Hirsjärvi (2004, 155) toteaa, että tutkija ei voi itse määrätä sitä mikä aineistossa on tärkeää. Valitsin tutkimukseeni mukaan analyysini ne ala- ja pääluokat, joita lyriikoissa esiintyi eniten. Näkemykseni mukaan eräs tämän tutkimuksen arvo on pääsy hyvin lähelle aitoa aineistolähtöisyyden ideaa. Nyt ymmärrän, ettei kompasteluni aineistoni koodaamisessa ja luokittelemisen haparoinnissa ollut sittenkään turhaa, vaan todellisuudessa se oli aloittelevalle tutkijalle hyvin opettavaista tekemistä ja aineistooni kokonaisvaltaisesti sisään menemistä.

Punkrockin lyriikat ovat tutkimusaineistona niin sanottuja kulttuurituotteita. Ne ovat populaarikulttuurista aineistoa ja kaikille yhteistä kulttuurivarantoa, jota voidaan analysoida perinteisillä tutkimusmenetelmillä, kuten teemoittelun, tyypittelyn ja sisällön erittelyn avulla. (Suoranta 2001, 191–192.) Populaarikulttuuria analysoimalla voidaan saada tietoa esimerkiksi yhteiskunnassa vallitsevista arvoista ja vaikuttamisen tavoista. Kulttuurituotteet kertovat sosiaalisesta todellisuudesta, joten niitä tutkimalla voidaan tavoittaa ja pyrkiä ymmärtämään erilaisia todellisuutemme versioita. (KvaliMOTV 2016.)

Olen käyttänyt tutkimuksessani niin sanottua valmista aineistoa, joka on samalla populaarikulttuuria. Mukaan aineistoon olen ottanut ne sanoitukset, joissa oli jonkinlainen yhteiskunnallinen sanoma. Olen jo aiemmin todennut, että kaikki punkrockiksi luokitellut sanoitukset eivät ole sanomaltaan eettisiä tai yhteiskunnallisia. Tutkimukseni todistaa, että punkgenreen lukeutuvissa lyriikoissa on huomattavan paljon sellaista sisältöä, joka vahvistaa punk-musiikin toimivan tietynlaisena totuuden torvena ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden peräänkuuluttajana.

Tutkimusaineistoni on koostunut pienistä palasista, jopa vain muutaman sanan pituisista laulujen säkeistä. En nähnyt mahdollisena tai tarpeellisena kirjoittaa raporttiini jokaisesta tuloksestani todisteeksi lyriikkanäytettä tai merkitä lähdeviitettä niihin kappaleisiin, joihin tulokseni ja tulkintani perustin. Valitsin tuloslukuihini lyriikkanäytteitä harkitusti myös sen vuoksi, koska tutkimusmetodikirjallisuudessa on varoiteltu sivumäärän helposta kasvattamisesta oman tutkimusaineiston materiaalia tulososioon runsaasti kopioimalla.

Tuomi ja Sarajärvi (2001, 21–22) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa on kyse empiirisen analyysin tavasta tarkastella havaintoaineistoa ja argumentoida. Alkuperäisaineiston ilmausten lainaaminen toimii raportissa lähinnä esimerkkeinä ja tekstin elävöittäjänä. Alkuperäisilmaukset eivät Tuomen ja Sarajärven mukaan paranna tutkimuksen luotettavuutta ja sen vuoksi tutkimusaineiston alkuperäisten ilmauksien käyttäminen on harkittava tarkoin.

Tutkimuseettinen toimintani on ollut mahdollisimman moitteetonta. Olen tavoitellut luotettavaa, rehellistä ja eettisesti kestävästä analyysistä. Tutkijan taidoissani on paljon parantamisen varaa, mutta koen silti onnistuneeni saamaan pätevää tietoa punkrockin yhteiskuntakriittisyydestä sekä siitä mitä tutkimukseni aineiston alun perin kirjoittaneet punkkarit elämästä, yhteiskunnasta, ihmisyydestä ja maailmasta ajattelevat.

Tämä tutkimus kertoo kahdensadan punkrocklyriikan avulla niiden punkkareiden version todellisuudesta, jotka ovat aineistoni sanat kirjoittaneet. Tutkimukseni tulokset eivät ole yleinen näkemys Suomesta, maailmasta tai elämästä, eivätkä ne ole myöskään kaikkien maassamme vaikuttavien punkkareiden yhteinen todellisuus. Ajattelen, että tutkimusprosessini on puutteistaan huolimatta tuottanut merkityksellisen tarinan siitä, että tahtoa parempaan maailmaan on löydettävissä kaikkialta, missä elämää eletään.

6.2 Tutkimuksen eettisyyden arviointia

Tutkijalta vaaditaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä eli rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Kyseisiä ominaisuuksia tarvitaan tutkimuksen suunnitteluvaiheessa sekä tutkimusprosessin aikana ja tutkimustuloksia raportoidessa. Piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja vilppi tieteellisessä toiminnassa loukkaavat eettistä ohjeistusta. Piittaamattomuutta ovat törkeiksi katsottavat laiminlyönnit sekä tutkimuksen suorittamisen holtittomuus. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 4.) Eettisyyspyrkimykset ovat kulkeneet tutkimusprosessini rinnalla alusta loppuun saakka. Olen selostanut tutkimukseni aiemmissa luvuissa prosessini kulkua ja pyrkinyt refleктоimaan tekemisiäni ja tekemättä jättämissäni. Olen pyrkinyt eettisesti kestävään tutkimuksen toteuttamiseen ja hylkinyt piittaamatonta ja vilpillistä toimintaa.

Tutkimusaiheeni toteuttamisen eettinen oikeutus on näkemykseni mukaan hyvin vahva. Tutkimukseni arvo on ennen kaikkea huomion kiinnittämisessä heikompiensaisten puolustamiseen sekä eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden olemassaoloon yhteiskunnassamme.

Olen käsitellyt tutkimusaiheittani hieman odottamattomasta näkökulmasta, sillä sosiaalityötä opiskellessa ei välttämättä tule ensimmäiseksi mieleen kysellä punkkareilta yhteiskuntamme epäkohdista. Uudenlainen näkökulmani ei murena tutkimukseni eettistä perustaa, vaan antaa sille lisäarvoa ja oikeutusta, koska sosiaalityön ja sen tutkimuksen tulee suunnata katseensa ja tiedonhalunsa juuri sinne, minne muut eivät halua tai huomaa katsoa.

Olen tehnyt tutkimukseni analyysin, tulkinnan ja raportoinnin niin huolellisesti ja tarkasti kuin olen kyennyt. Lähdemerkinnät olen kirjannut parhaani mukaan ja näin olen kunnioittanut tutkijoita, joilta olen saanut teoreettisen kehyksen tukemaan tutkimustani. Olen tehnyt tutkimuksestani mahdollisimman läpinäkyvän, jotta luotettavuus ja sitä kautta tutkimukseni eettisyys olisi varmistettavissa. Tutkimusmenetelmäni ovat käsitykseni mukaan olleet sopivia ja riittäviä tutkimusongelmieni selvittämiseksi. Tulokset olen esittänyt siten kuin ne analyysissani näyttäytyivät.

Tutkimusaineistoni lyriikoiden suhteen olen ollut erityisen tarkkaavainen. Selvitin ennen aineistonkeruuta, että lyriikat ovat yhteistä kulttuurivarantoa, jonka vuoksi tutkimuslupaa ei ole tarvittu. Olen merkinnyt liitteisiin 1 ja 2 kunkin kappaleen nimen, esiintyjän, julkaisuvuoden ja julkaisijan. Punkrocklyriikat ovat olleet pääsääntöisesti suoraviivaisia, mutta joidenkin tekstien kohdalla olen tuntenut epävarmuutta siitä, ymmärsinkö punk-tekstin juuri siten kuin kirjoittaja on tarkoittanut. Oman arvioni mukaan joidenkin lyriikoiden ”tajuamisessa” olen saattanut epäonnistua. Epäonnistumiset eivät käsitykseni mukaan vaikuta oleellisesti tutkimukseni eettisyyteen tai luotettavuuteen, sillä arvioin ymmärtäneeni suurimman osan teksteistä siten kuin on ollut tarkoitus.

Tutkijana olen pyrkinyt vastuullisuuteen ja objektiivisuuteen. Vaikein tutkimuseettinen vaiheeni on ollut johtopäätösten tekeminen sisällönanalyysini perusteella. Olen joutunut kysymään itseltäni, ovatko punkkarit todella ajatelleet tai tarkoittaneet juuri sitä mihin johtopäätökseen milloinkin tulin. Varoin jatkuvasti, etten tekisi omaan arvomaailmaani sopivia tulkintoja ja johtopäätöksiä, mutta en usko onnistuneeni siinä aivan täydellisesti. Olen saattanut nähdä asioita omilla silmilläni, mutta toisaalta olen ollut erityisen valpas tutkimuksen objektiivisuuden suhteen ja katsonut aineistoani niin ulkopuolelta, kuin suinkin olen kyennyt.

7 POHDINTA

Punkrockissa kiteytyvät musiikin ja ajattelevan ihmisen särmikäs ja äänekäs kokonaisuus, jonka tehtävät ja tavoitteet ovat moninaiset. Tutkimukseni kautta punkrock on tarjonnut katseltavaksi kokonaisen sosiaalityön pienoismaailman. Punklyriikat ovat tuoneet näkyville välähdyksiä elämästä ja sen epäkohdista. Punkrock on osoittanut olevansa musiikillisesti toteutettua yhteiskunnallista kritiikkiä, joka uskaltaa esittää vastalauseen ajankohtaisia ongelmia ja epäoikeudenmukaisiksi koettuja ilmiöitä kohtaan. Absoluuttisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmanlaajuisesti kuulostaa suurelta utopialta. Oikeudenmukaisuuden pitäminen mukana ajankohtaisessa ja poliittisessä keskustelussa on kuitenkin välttämätöntä, jotta ihmisten välinen eriarvoisuus ei kasvaisi vaan kapenisi.

Tapoja muuttaa maailmaa on monenlaisia. Punkrokkarit sivaltelevat sanoilla ja pyrkivät parantamaan maailmaa omalla tavallaan ja oman oikeudentajunsa mukaisesti. Näillä musiikillisilla oikeudenmukaisuus- ja vapaustaistelijoilla on halu nähdä tulevaisuudessa tietyn tyyppinen maailma, joka pyritään saavuttamaan laulamalla epäoikeudenmukaisuus, eriarvoisuus ja huono-osaisuus lopullisesti suohon.

Tutkimukseni tulokset ovat osoittaneet, että punkrockin monimuotoinen kerronta on yhteiskunnallista, ihmisläheistä, painokasta ja se kritisoi suorapuheisesti yhteiskuntaa. Sanoitusten avulla punkrocklyriikat ovat ottaneet kantaa, huutaneet, julistaneet ja välittäneet muille ihmisille sekä myötätuntoisia että raivokkaita tunteitaan ja ajatuksiaan. Kun punkrockin sanoituksia tarkastelee kronologisesti, voi kulkea ajassa taaksepäin ja aistia yhteiskuntamme ilmapiirissä tapahtuneita muutoksia. Olen ajatellut tutkimukseni kuluessa, että punkrockin sanoitukset ovat eräänlaista punkkareiden kansanperinnettä ja samalla suomalaisen yhteiskunnan ja sen puutteellisuuksien tarkkanäköistä ajankuvausta.

Tutkimukseni on keskittynyt kuvailemaan punkrocklyriikoiden sisältöä ja yhdistämään tätä sisältöä todellisuuteen, jossa elämme. Olisi kiehtovaa tarkentaa katsetta edelleen ja saada syvällisempää tietoa esimerkiksi punkrockin toimimisesta vastapuheena. Kiinnostava jatkotutkimusaihe olisi haastatella punkrockin sanoittajia, selvittää heidän taustojaan ja sitä miksi he ilmaisevat itseään juuri punkrockin keinoin. Olisi kiinnostavaa saada lisää tietoa myös punkkarina olemisen jatkumosta eli siitä mikä saa toiset lopettamaan ja toiset jatkaamaan niin kauan, kuin kitara pysyy vireessä ja mikrofoni kädessä.

Entisiä, nykyisiä ja elämänikäisiä punkkareita käsittelevä tutkimus olisi kiehtovaa luetta-
vaa. Rock- tai rap-musiikin sanoitukset olisivat punk-tutkimukseni antaman kokemuksen
perusteella myös tutkimisen arvoisia. Näkökulmaa vaihtamalla erilaiset tutkijat eri tiedeyh-
teisöissä saisivat kiinnostavaa tietoa inhimillisestä elämästä populaarimusiikkia tarkaste-
lemalla.

Ihmisen itsensä ja hänen tekemiensä valintojen lisäksi elämään ja valinnanmahdollisuuksii-
siin vaikuttavat yksilölliset lähtökohdat ja yhteiskunnalliset tekijät. Ihmisen ja yhteiskun-
nan välinen suhde on harvoin, jos koskaan, alusta loppuun asti aivan ongelmaton. Kun ih-
minen sairastuu, on työtön tai kohtaa muita kolhuja tai kriisejä, yhteiskunnan ja ihmisen
välisten ristiriitojen mahdollisuus kasvaa. Herkkyyttä ihmisten kärsimyksiä kohtaan tarvi-
taan jo sen perusteella, että ihminen ei selviydy hänelle ylivoimaisista tilanteista yksin.

Sosiaalityön tutkimuksessa on kuunneltava heikoimmassa asemassa olevien ihmisten ään-
tä. Kuunneltavia löytää leipäjonoista, velkaneuvojien työhuoneista, A-klinikoiden odotus-
huoneista, psykiatristen osastojen uumenista sekä kaatopaikkojen laitamilla majailevien
joukosta. Todellinen kokemuksen tuoma tieto huono-osaisuudesta ja elämän varjopuolista
on tavoitettavissa sieltä, missä ihmiset kulkevat kaikkein kivikkoisinta tietä.

Sosiaalityön yhtenä tehtävänä on kohentaa kaikkein heikoimpien asemaa yhteiskunnas-
samme. On tärkeää saada tietoa sosiaalisista ongelmista ja ihmisten kohtaamista vaikeuk-
sista. Olennaisinta ei kuitenkaan ole ainoastaan tiedon hankkiminen vaan ilmenneiden epä-
kohtien korjaaminen ja ehkäiseminen. On muistettava, että pienillä teoilla voi olla suuri
merkitys yksittäisen ihmisen elämässä ja siksi sosiaalityön missiota toteutetaan yhtä hyvin
arkisessa työssä kuin yhteiskunnallisen päätöksenteon tai sosiaalityön tutkimuksen kentillä.

Tämä tutkimus puhuu punkkareiden avustuksella jokaisen tukea tarvitsevan ihmisen ja
jokaiselle kuuluvan ihmisarvon sekä yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden puolesta.
Maailma ei ole valmis, joten sosiaalityön ja yhtä lailla muiden tätä tehtävää toteuttavien
tahojen arvo oikeudenmukaisuuden edistäjänä on kiistaton.

Punkrockin tapa esittää asiat suoraan saattaa aiheuttaa yleisen mielikuvan punkkareista,
jonka mukaan he ovat aggressiivisia, mesoavat vain muita ärsyttääkseen, eivät välitä tuon
taivaallista säännöistä tai että he eivät halua osallistua yhteiskunnan ylläpitämiseen. Tut-
kimukseni mukaan asia on pohjimmiltaan monin tavoin päinvastainen.

Punkrockissa on vahva, eettinen pohjavire ja sanoitukset vaikuttavat syntyvän aidosta halusta muuttaa maailmaa. Sosiaalityön peruslähtökohdat ovat samankaltaisia ja olisi vaikea olla tuntematta jonkinlaista hengenheimolaisuutta ihmiseen tai ihmisryhmään, jonka toiveena on nähdä oikeudenmukaisempi maailma, jossa jokaisen on hyvä olla ja elää.

Tutkimukseni paljastaa mielenkiintoisen sosiaalityön ja punkrocklyyrikoiden välisen dilemman. Tekemieni johtopäätösten mukaan sosiaalityön ja punkrocklyyrikoiden eettinen ajattelu, ihmiskäsitykset ja maailmankuva ovat hyvin lähellä toisiaan. Punk-kulttuurin näkökulmasta sosiaalityöntekijä edustaa vallassa olevia instituutioita, joiden vastustaminen ja kritisoiminen kuuluvat olennaisesti punk-kulttuuriin. Punkrocklyyrikoissa sosiaalityöntekijä nähdään hyväosaisena kansalaisena, joka työnsä puolesta käyttää lakisääteistä valtaa huono-osaisempia ihmisiä kohtaan. Vallankäyttö on monelle kansalaiselle ja todennäköisesti etenkin punkkarille kuin punainen vaate, jota vastaan halutaan hyökätä. Instituutioihin ja vallankäyttöön kohdistuvaa kritiikkiä on pidettävä demokraattisessa yhteiskunnassa oikeutettuna, koska valtaa käytetään nimenomaan kansalaisilta saadulla mandaatilla. Sosiaalityön kritisoiminen on yksi tapa muuttaa maailmaa. Rakentava kritiikki on aina tervetullutta, sillä työn toimintatapoja ja asiakkaan kohtelua voi ja pitää muuttaa yhä paremmiksi. Omassa tutkimusaineistossani sosiaalityöstä tai sosiaalityöntekijöistä puhuttiin vain vähän ja arvostelu liittyi lähinnä byrokratiaan. Tutkimukseni mukaan punk-lyyrikoissa kritisoidaan eniten päättäjiä ja poliitikkoja, joten sosiaalityöntekijät eivät vaikuta olevan punk-yhteisöjen punaisin vaate.

Kansalaisten ja myös punkkareiden on tiedostettava, että sosiaalityössä ei voida aina toimia ihmisten omien odotusten ja toiveiden mukaan asiakkaan itsemääräämisoikeudesta tai työn asiakaslähtöisyydestä huolimatta. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on tarkastella tilannetta kokonaisvaltaisesti ja noudattaa viranomaisille osoitettuja lakeja ja ohjeistuksia. Sosiaalityöntekijän on joskus tehtävä päätöksiä tilanteissa, joihin on olemassa vain vähiten huonoja tai asiakkaita vähiten vahingoittavia ratkaisuja. Ymmärrykseni mukaan punkkarit vaativat maailmaa, jossa ei ole vallankäyttäjiä, viranomaisia tai minkäänlaisia omaan elämään puuttuvia määrällijöitä. Mikäli ihmisluonne olisi nykyistä huomattavasti jalostuneempi, ehkä yhteiskunnat voisivat toimia punkkareiden ajatusmallin mukaisesti. Käsityskykyyni mukaan sellaiseen maailmaan on vielä pitkä matka.

Sosiaalityön, punkrocklyyrikoiden ja monien erilaisten vapaaehtoisuuteen perustuvien marginaaliryhmien tavoitteet muistuttavat pohjimmiltaan toisiaan. Ajatteluni mukaan maailmaa parannetaan parhaiten yhdessä. Huonompiosasten aseman parantaminen ja epäoikeudenmukaisuuden vähentäminen maailmasta vaatii yhdistymistä kaikilta, jotka näitä asioita suinkin haluavat ajaa.

Tutkielmani lopuksi kerron Myanmarin punkkareiden toiminnasta, joka sai minut pohtimaan yhteistyöstä nousevaa muutosvoimaa. Myanmarin sosiaaliturvaa tuntematta ajattelen, että sosiaalityön ja auttamishaluisten vapaaehtoisten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyöllä on mahdollista saada aikaan pitkäkestoisia muutoksia, joiden avulla ihmiset voisivat saada elämänsä uusille urille. Köyhimmissä yhteiskunnissa jokaisen olisi ensiarvoisen tärkeää saada itselleen ja lapsilleen koti, terveydenhuolto, koulutus, työ ja riittävä toimeentulo. Kehittyneemmissä maissa nämä asiat on jo saavutettu, mutta jokaisessa yhteiskunnassa tarvitaan edelleen paljon työtä, jotta eriarvoisuus vähenisi.

Myanmarissa joukko punkkareita on musiikillisten keinojen käyttämisen lisäksi ryhtynyt käytännön työhön auttaakseen kodittomia tai nälkäisiä. Myanmar on entinen sotilasdiktatuuri, jossa hallituksen vastustamisesta joutui helposti vankilaan. Punkmusiikki ja siihen liittyvä kulttuuri ovat saapuneet Myanmariin 1990-luvun alkupuolella. Myanmarin suurimmassa kaupungissa Yangonissa on seitsemän aktiivista punk-yhtyettä ja punk-piireissä noin 200 ihmistä, joista monet ovat mukana ideologisista syistä. Nuoret punkkarit ovat enimmäkseen miehiä ja he tulevat keskiluokkaisista perheistä. Punkkareiden joukossa on opiskelijoita, työttömiä, ravintolakokki, kitarakaupan myyjä ja pienyrittäjä. Keikkoja järjestetään baareissa ja siltojen alla ja toisinaan keikoilla kerätään rahaa köyhien auttamiseen. Keikat pidetään usein puolisalaa, sillä niiden järjestämiseen pitäisi olla poliisin lupa, mutta luvan hankkiminen on työlästä ja epävarmaa. Yangonin punkkarit ovat osa kansainvälistä Food Not Bombs -liikettä, joka vastustaa köyhyyttä ja sotaa. Myanmarissa eli entisessä Burmassa köyhät elävät nälkärajoilla ja meneillään on sotia, koska Myanmarin hallitus taistelee useita eri kapinallisryhmiä vastaan. (Helsingin Sanomat 10.1.2016, B1–2.)

Yangonin punkkarit jakavat kodittomille ruokaa joka maanantai-ilta. Osalla ryhmästä on irokeesikampaukset, maihinnousukengät, bändipaidat ja niittiliivit. Aluksi ruokaa ei ollut helppoa jakaa, sillä osa kodittomista juoksi karkuun punkkarit nähtyään. Nyt tilanne on toinen, sillä kodittomat ja katulapset ovat tottuneet siihen, että punkkariryhmä saapuu heidän luokseen maanantai-iltaisina ”hyvät mielessä.” (Helsingin Sanomat 10.1.2016, B1–2.)

Eräs pieni, katulapsena elävä tyttö kutsuu irokeesipäistä punkkaria ”Veli Kanaksi,” koska hänen punainen irokeesikampauksensa on lasten mielestä kuin kananhelmta. Osalla katulapsista on vanhemmat, jotka asuvat kadulla, osalla vanhempia ei ole. Punkkari Kyaw Kyaw kertoo, että punkkareilla on lasten kanssa yhteinen projekti eli he keräävät roskia kaduilta. Kyaw Kyaw toteaa, että punkkareiden tavoitteena on näyttää katulapsille, mikä on hyväksi yhteiskunnalle. Punkkarit ovat toisinaan käyneet kylissä valistamassa lapsille, ettei ihmisen uskonnolla tai etnisellä taustalla ole mitään väliä, sillä Myanmarin ongelmista suurimpia ovat nimenomaan etniset konfliktit. Punkkarit ovat osallistuneet myös avustustöihin, kun Myanmarissa on ollut tulvakatastrofeja. (Helsingin Sanomat 10.1.2016, B1–2.)

Yangonin punkkareille punk merkitsee avoimempaa, vapaampaa yhteiskuntaa ja kapitalismin vastustamista. He kertovat taistelevansa epäoikeudenmukaisuutta ja järjestelmää vastaan. Halu muuttaa järjestelmää on suuri. Punkkarit toteavat, ettei ole väliä, onko muutos suuri vai pieni, kunhan se on muutos parempaan. (Helsingin Sanomat 10.1.2016, B1–2.) Yangonin punkkarit ovat hieno esimerkki paikallisesta vaikuttamisesta vapaaehtoistyön keinoin. Kerran viikossa pieniä määriä ruokaa jakamalla ei ratkaista Myanmarin valtion tai kodittomien ihmisten ongelmia. Punkkareiden toiminta on silti tärkeä osoitus näille kodittomille siitä, että edes joku välittää juuri heistä. Yangonin punkkareiden tahto muuttaa maailmaa antaa köyhille ja kodittomille edes jonkinlaista toivoa paremmasta huomisesta.

Olisi mielenkiintoista nähdä, mitä eri marginaaliryhmien, yhteiskuntamme sorrettujen ja sosiaalityöntekijöiden tietojen, osaamisen, kokemusten ja voimien yhdistämisellä saataisiin aikaiseksi. Suomessa tarvitaan voimakasta huonompiosaisten puolestapuhujien rintamaa sekä jalkautumista sinne, missä apua eniten tarvitaan. Sosiaalityöntekijöille on annettu mandaatti ihmisten aseman ja yhteiskunnallisten olosuhteiden parantamiseen sekä epäkoh- tien korjaamiseen, mutta työtä on tehtävä mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan yhdessä apua tarvitsevien kanssa.

Raunio (2004, 78) kuvaa sosiaalityötä yhteiskunnan omatunnoksi. Sosiaalityön hyvä oma- tunto muodostuu näkemykseni mukaan siitä, miten yksittäinen sosiaalityöntekijä annettua mandaattia toteuttaa ja miten hän asiakkaitaan kohtelee. Richard Sennett (2004) toteaa, että oikeanlainen tasa-arvo ja kunnioitus perustuvat siihen ajatukseen, että hyväksymme muissa sen, mitä emme heissä ymmärrä. Sosiaalityössä tämä ajatus on pidettävä jatkuvasti mieles- sä, jotta emme kasvata kunnioitusvajetta omalla toiminnallamme tai kohtelee asiakasta epä- arvostavasti kohottaaksemme omaa arvoamme.

Punkkarit muistuttavat, että köyhänä oleminen on kallista, koska sen vuoksi saattaa menettää arvokkaimman mitä meillä on tai pitäisi olla: ihmisarvon omissa ja muiden silmissä. Sennett (2004, 17) ihmettelee, miksi kunnioitusta on niin vähän, vaikka se ei maksa mitään. Sitä samaa ihmettelen myös minä.

Viimeisen puheenvuoron opinnäytetyössäni saa punk-yhtye Pertti Kurikan Nimipäivät:

Mä kaipaan vähän kunnioitusta

tasa-arvoa elämään

Mä tarvin vähän kunnioitusta

ihmisarvoa elämään

(Kallioon/Pertti Kurikan Nimipäivät/2010)

LÄHTEET

Bruun, Seppo, Lindfors, Jukka, Luoto, Santtu & Salo, Markku. 1998. Jee jee jee. Suomalaisen rockin historia. Porvoo. WSOY.

Dragolov Georgi & Ignác, Zsófi & Lorenz, Jan & Delhey, Jan & Boehnke, Klaus. 2013. Social cohesion radar. An International Comparison of Social Cohesion. Measuring Common Ground. Saatavissa: <http://www.gesellschaftlicherzusammenhalt.de/fileadmin/Inhalte/Downloads_Sozialer%20Zusammenhalt/Radar_InternationalerVergleich_web_en.pdf> 21.2.2016.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino.

Hirsjärvi, Sinikka. 2004. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi, Sinikka & Remes, Pirkko, & Sajavaara, Paula. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä. Gummerus, s. 114–157.

Huttunen, Tomi. 2012. Pietari on rock. Helsinki. Into Kustannus Oy.

Jokela, Teemu. 2010. Valtioliitto. Johdatus nykyaikaiseen yhteiskuntakritiikkiin. Books on Helsinki. Demand GmbH.

Järventie, Irmeli & Sauli, Hannele. 2001. Johdanto. Teoksessa I. Järventie & H. Sauli (toim.) Eriarvoinen lapsuus. Helsinki. Sanoma Pro Oy, s. 7–17.

Järvinen, Tero & Jahnukainen, Markku. 2001. Marginalisaation ja syrjäytymisen käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa Suutari, Minna (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 20, s. 125–151.

Juhila, Kirsi. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere. Osuuskunta Vastapaino.

Juvonen, Antti. 2000. ...Johnnyllakin on univormu, heimovaatteet ja –kampaas... Musiikillisen erityisorientaation polku musiikkiminän, maailmankuvan ja musiikkimaun heijastamina. Jyväskylä studies in the arts 70. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Kainulainen, Sakari & Saari Juho. 2013. Koettu huono-osaisuus Suomessa. Teoksessa Niemelä, Mikko (toim.) & Saari, Juho (toim.): Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Kellan tutkimusosasto, Teemakirja 10. Tampere, s. 22–43.

Kangas, Olli. 2006. Oikeudenmukaisuutta tietämättömyyden verhon takana – John Rawls ja suomalainen hyvinvointivaltio. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Hyvinvointivaltio. Suomen mallia analysoimassa. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia nro 60. Helsinki. Helsingin yliopisto, s. 66–92.

- Kemppinen, Pertti. 1997. Nuoruuden taikaa. Kurkistuksia nuorisokulttuureihin. Vantaa. Kannustusvalmennus Oy.
- Kivivuori, Janne & Niemi, Hannu. 2015. Rikollisuutta kuvaavat tiedon lähteet. Rikollisuustilanne 2014. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia 4/2015. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, s. 1–7. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/156334/Katsauksia_4_Rikollisuustilanne_2014_2015.pdf?sequence=2> 28.11.2015.
- Krug, Etienne G. & Dahlberg, Linda L. & Mercy, James A. & Zwi, Anthony B. & Lozano, Rafael. 2005. Väkipalva ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Lääkärin sosiaalinen vastuu Ry. Terveysten edistämisen keskus Ry. Jyväskylä 2005. World Health Organization, Geneve 2002. Saatavissa: <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42495/6/9529608993_fin.pdf> 28.11.2015.
- Lahtinen, Toni & Lehtimäki, Markku. 2006. Ääniä äänien takaa. Tulkintoja rock-lyriikasta. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Lahtinen, Toni & Lehtimäki, Markku. 2006. Rock, lyriikka, tulkinta. Teoksessa Lahtinen, Toni & Lehtimäki, Markku (toim.) Ääniä äänien takaa. Tulkintoja rock-lyriikasta. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere 2006, s. 17–40.
- Laine, Timo. 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä. PS-Kustannus, s. 29–51.
- Lehmuskoski, Antero & Kuusisto-Niemi, Sirpa (2008): Sosiaalialan sanasto asiakastietojärjestelmää varten. Sosiaalialan tietoteknologiahanke. STAKES. Raportteja 30/2008. Saatavissa: <<http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/76344/R30-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>> 23.11.2015.
- Lämsä, Anna-Liisa. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulu. Oulun yliopisto.
- McRobbie, Angela. 1999. In the Culture Society. Art, Fashion and Popular Music. Routledge, Lontoo.
- Nivala, Elina. 2008. Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino.
- Nykänen, Anna-Stina (Helsingin Sanomat 20.12.2015, C1–5): Näin rikkaat ajattelevat köyhistä.
- Paakkanen, Mikko (Helsingin Sanomat 10.1.2016, B1–2): Veli Kana ja kaverit jakavat ruokaa.

- Puusa, Anu & Juuti, Pauli. 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidon opisto. Helsinki. Hansaprint, s. 114–125.
- Raippa, Ritva. 2002. Punkin kaksi vuosikymmentä. Etnografiaa ja punkkareiden elämäkertoja. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja. Joensuu. Joensuun yliopistopaino 2010, s. 234–251.
- Rantala, Irma. 2015. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä. PS-Kustannus, s. 108–133.
- Raunio, Kyösti. 2004. Olenainen sosiaalityössä. Helsinki. Gaudeamus Kirja.
- Raunio, Kyösti. 2006. Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki. Gummerus Oy.
- Rawls, John. 1988. Oikeudenmukaisuusteoria. Porvoo: WSOY. Alkuperäinen englanninkielinen teos *A Theory of Justice*, 1971.
- Rikollisuusvaikutusten huomioon ottaminen säädösvalmistelussa ja muussa julkisessa suunnittelutyössä. Oikeusministeriön työryhmä. Työryhmäraportti 30.4.2002. Saatavissa: <http://www.rikosentorjunta.fi/material/attachments/rtn/rtn/julkaisut/julkaisutomjartn/6CewOUxc/Tyoryhmaraportti_Rikollisuusvaikutusten_huomioon_ottaminen_saadosvalmistelussa_ ja_muussa_julkisessa_suunnittelutyossa.pdf> 28.11.2015.
- Rikosseuraamuslaitos. 2015. Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2014. Verkkojulkaisu. Saatavissa:<http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisutilastollinen_vuosikirja/2L62dq7TN/Rikosseuraamuslaitoksen_tilastollinen_vuosikirja_2014_net.pdf> 28.11.2015.
- Ronkainen, Suvi. 2008. Kenen ongelma väkivalta on? Suomalainen hyvinvointivaltio ja väkivallan toimijuus. Tieteellinen artikkeli. Yhteiskuntapolitiikka-YP 73, 2008: 4, s. 388–401. Saatavissa: <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101398/ronkainen.pdf?sequence=1>> 28.11.2015.
- Saari, Juho. 2015. Huono-osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Gaudeamus. Helsinki.
- Saaristo, Kimmo. 2003. Me noustiin kellareistamme. Suomalaisen rockin uusi aalto 1979–1981. Teoksessa Saaristo, Kimmo (toim.): Hyvää, pahaa rock 'n' roll. Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rock-kulttuurista. Helsinki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 91–112.
- Salo, Heikki. 2014. {Kahle}Kuningaslaji. Laululyriikan käsikirja. Helsinki. Like Kustannus Oy.

- Sennett, Richard. 2004. Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa. Vastapaino, Tampere.
- Simpura, Jussi & Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Heikkilä, Matti. 2008. Uudet ja vanhat sosiaaliset ongelmat. Teoksessa Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Simpura, Jussi & Heikkilä, Matti (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes, s. 250–253.
- Suomisanakirja. Saatavissa: <<http://www.suomisanakirja.fi/ep%C3%A4kohta>> 8.1.2016.
- Social cohesion and well-being in EU. 2014. Bertelsmann Stiftung. Eurofound. Saatavissa: <http://www.gesellschaftlicherzusammenhalt.de/fileadmin/Inhalte/Downloads_Sozialer%20Zusammenhalt/Social_cohesion_and_well-being_in_the_EU__2014_.pdf> 21.2.2016.
- Söderholm, Stig. 1987. Rockmusiikki ja nuorisokulttuurien tyyli: modit, skinheadit ja punkkarit. Teoksessa Kuuttila, Seppo & Söderholm, Stig (toim.) & Katajala, Kimmo & Kupiainen, Jari & Nevakare Heli. Näkökulmia rockkulttuuriin. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Otava, s. 13–77.
- Talentia. 2016a. Sosiaalityön määritelmä. Saatavissa: <http://www.talentia.fi/files/251/Sosiaalityon_maaritelma.pdf> 7.1.2016.
- Talentia. 2016b. Sitoumus. Saatavissa: <http://www.talentia.fi/files/1283/kv_jarjestot_agenda.pdf> 7.1.2016.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Päihdeongelmien tunnistaminen ja hoito. Saatavissa: <<https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/paihdehoito/paihdeongelmaiten-palvelut>> 30.11.2015.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaaliset alkoholihaitat. Saatavissa: <<http://www.paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/alkoholi/sosiaaliset-alkoholihaitat>> 30.11.2015.
- Tieteen termipankki. Saatavissa: <<http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:logosentrismi>> 8.1.2016.
- Tilastokeskus. Työvoimatutkimus, joulukuu 2014. Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/2015/10/tyti_2015_10_2015-11-24_tie_001_fi.html> 30.11.2015.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Valtonen, Mato & Konttinen, Moog & Starck, Kjell. 2015. Kun Suomi-rock puri ja löi. Kapina-rockin synty, nousu, vaino ja (t)uho. Helsinki: Bazar-kustannus.

LIITTEET

Liite 1: Aineistoluettelo, punkrocklyriikat 1977–1990

Kappaleluettelo 1977–1990			
Yhtye	Kappaleen nimi	Julkaisuvuosi	Julkaisija
Appendix	Ei raha oo mun valuuttaa	1983	Propaganda
Appendix	Itsemurha	1983	Propaganda Records
Bastards	Sokea viha	1983	Propaganda Records
Bastards	Syytön	1983	Propaganda Records
Destructctions	Itsemurha	1983	Rock-O-Rama Rekords
Destructctions	Kenellä on valta	1983	Rock-O-Rama Rekords
Destructctions	Vääryys	1983	Rock-O-Rama Rekords
Eppu Normaali	Kansan koti	1981	Poko Rekords
Hassisen kone	Oikeus on voittanut taas	1981	Poko Rekords
Kaaos	Ei enää kipua	1984	Fight Records
Kaaos	Ei enää koskaan	1982	Propaganda
Kaaos	Ei sääntöjä	1981	P. Tuotanto
Kaaos	Ei ulospääsyä	1984	Barabbas records
Kaaos	Huone 127	1990	RaRe
Kaaos	Hyvinvoinnin toinen puoli	1982	Propaganda
Kaaos	Kohti tuhoa	1984	Barabbas records
Kaaos	Kuka kuolee kenen puolesta	1984	Barabbas records
Kaaos	Kuolleet sankarit	1984	Barabbas records
Kaaos	Kytät on natsisikoja	1981	P. Tuotanto
Kaaos	Odotan maailmanloppua	1984	Barabbas records
Kaaos	Pelko kasvattaa vihaa	1984	Barabbas records
Kaaos	Syntynyt häviään	1984	Barabbas records
Kaaos	Todellisuus	1982	Propaganda
Kaaos	Työ tappaa	1984	Barabbas records
Kaaos	Vaihtoehto	1984	Barabbas records
Kaaos	Valtio tuhoaa	1984	Fight Records
Kansan Uutiset	Epäkesko	1984	Rock-O-Rama Records
Kansan Uutiset	Talousarvio	1984	Rock-O-Rama Records
Klimax	Helvetin Jumala	1985	Assel Records
Kollaa kestää	Kännissä aamulla	1979	Johanna
Lama	Ajatuksen loppu	1983	Johanna
Lama	Iso Pasi	1982	Johanna
Lama	Järjetöntä	1982	Johanna
Lama	Kellot	1982	Johanna
Lama	Nimetön	1983	Johanna
Lama	Osmo älä onnu	1982	Johanna

Lama	Penisten vapautusrintama	1981	Johanna
Lama	Sataviisi b	1982	Johanna
Lama	Spurgun huuto	1982	Johanna
Lama	Sä saatana	1982	Johanna
Lama	Tulevaisuus	1982	Johanna
Maho-Neitsyt	Punk punk punk	1986	Dekadenz
Mellakka	Kiitollinen kansalainen	1988	Rat Poison
Mellakka	Kirous	1988	Rat Poison
Mellakka	Oikeus valita	1988	Ei ei-levyt
Mellakka	Traditio	1988	Ei ei-levyt
Mellakka	Turhaa taistelua	1986	DEMO
Pelle Miljoona	Ei oo järkee mennä armeijaan	1978	Love Records
Pelle Miljoona	Gabriel	1979	Johanna
Pelle Miljoona	Moottoritie on kuuma	1980	Johanna
Pelle Miljoona	Olen kaunis	1980	Johanna
Pelle Miljoona	Olen työtön	1977	Poko Rekords
Pelle Miljoona	Rakastava voima	1979	Love Records
Pelle Miljoona	Väkivalta ja päihdeongelma	1978	Love Records
Pohjasakka	Armeija, miesten koulu	1985	Kalma Records
Pohjasakka	Maaailma täynnä vihaa	1985	Kalma Records
Pohjasakka	Sortoa ja vihaa	1985	Kalma Records
Popeda	Rasvaa koneeseen	1979	Poko Rekords
Pyhäkoulu	Ei maitoa tänään	1987	Pyhäkoulu Records
Pyhäkoulu	Exynyt	1987	Dekadenz
Pyhäkoulu	Ihmisen ääni	1984	Colditz Records
Pyhäkoulu	Isoveli valvoo	1988	Pyhäkoulu Records
Pyhäkoulu	Krapula	1987	Dekadenz
Pyhäkoulu	Kunnian lapset	1988	Pyhäkoulu Records
Pyhäkoulu	Miinakenttien raivaaja	1988	Pyhäkoulu Records
Pyhäkoulu	Orjat orjat	1987	Dekadenz
Pyhäkoulu	Sankari	1987	Pyhäkoulu Records
Ratsia	Elämän syke	1980	Johanna
Ratsia	Me noustiin kellareistamme	1979	Johanna
Ratsia	Ne ei halua kuunnella	1979	Johanna
Ratsia	Päästäkää mut irti	1979	Johanna
Ratsia	Ruumis ja sielu	1980	Johanna
Ratsia	Täynnä elämää	1980	Johanna
Rattus	Ei vihaa, ei kateutta	1984	Poko Rekords
Riistetyt	Kadut on meidän	1983	Propaganda
Riistetyt	Kukaan ei välitä	1983	Propaganda
Riistetyt	Orjuutta vastaan	1983	Propaganda
Riistetyt	Rahaa ja valtaa	1983	Propaganda

Riistetyt	Rajoitukset	1982	Propaganda
Riistetyt	Takaa-ajettu	1983	Propaganda
Riistetyt	Toimiiko tää systeemi	1982	Propaganda
SE	Mä haluan elää	1978	Love Records
SE	Ollaan naurettu niin kauan	1980	Johanna
Sensuuri	Kirjoitan seinään	1979	Poko Rekords
Treblinka	Helvettiin ja takaisin	1989	Hätäapu
Treblinka	Koska kenraaliharjoitus?	1987	Demo
Treblinka	Kulutuksen raja	1988	Demo
Treblinka	Saavuttamattomuuden tuska	1987	Demo
Treblinka	Tietämätön	1987	Demo
Treblinka	Tietämätön II	1988	Demo
Vaavi	Elämää vain paperilla	1980	Johanna
Vandaalit	Omatunto	1980	Hilse
Woude	Auringonlapsi	1981	Johanna
Woude	Pitäis kai unohtaa	1981	Johanna
Woude	Suoraa toimintaa	1980	Spep
Woude	Uskot säkin taikaan	1980	Johanna
Woude	Vanhat pierut ei koskaan kuole	1980	Spep
Äpäret	Kunnon kansalainen	1984	Barabbas records
Ypö-Viis	Energia on A ja O	1979	Poko Records
Ypö-Viis	Kaupunki muistaa nuoria	1979	Poko Rekords

Liite 2: Aineistoluettelo, punkrocklyriikat 1991–2015

Kappaleluettelo 1991–2015			
Yhtye	Kappaleen nimi	Julkaisuvuosi	Julkaisija
Aivolävistys	Ulos häkeistä	2005	Raymond
Aivolävistys	Älä katso ihmistä	2007	Off Records Finland
Appendix	Rasistit	2006	Uho Production
Appendix	Syyntakeeton	2006	Uho Production
Appendix	Terroritarha	2006	Uho Production
Appendix	Tosi-tv	2006	Uho Production
Apulanta	Mä haluan vaan rakastaa	1993	Levy-yhtiö
Hernias	Itseäni etsimässä	2013	Digijulkaisu/Mikseri
Hernias	Kylmä maa	2013	Digijulkaisu/Mikseri
Herppes	Leposija	2010	Digijulkaisu/Mikseri
HeviKorolla	Kai sä vedät onhan tiistai	2008	Omakustanne
HeviKorolla	Muuta takas mutsin luo	2008	Omakustanne
HeviKorolla	Teräviä & kovia	2005	Omakustanne
Häiriköt	Mä haluan ulos tästä universumista	2004	Woimasointu
Häiriköt	Come On	1995	Sirkkeli-tuotanto
Häiriköt	Sä sait mut	1995	Sirkkeli-tuotanto
Hätäkaste	Ostakaa syntinne anteeksi	2011	Digijulkaisu/Mikseri
Hätäkaste	Valvotaan, vartioidaan	2011	Digijulkaisu/Mikseri
Ihmiskunnan Rauniot	Reikä päässä	2006	Digijulkaisu/Mikseri
Ihmiskunnan Rauniot	Paja	2006	Digijulkaisu/Mikseri
Isonmäen työttömät hitsarit	Rahan rattaat	2014	Hapokestävät levyt
Isonmäen työttömät hitsarit	Tehdas sakkaa	2014	Hapokestävät levyt
I Wanna Live	Respect	2012	Digijulkaisu/Mikseri
Joukkoitsemurha	Joukkoitsemurha	2007	Digijulkaisu/Mikseri
Juustopäät	Sukkapuikkokapina	1995	Mercury
Jätä jämät	Kela meidät pelastaa	2014	Airiston punklevyt
Jätä jämät	Rakkauskirjeitä Jumalalta	2014	Airiston punklevyt
Kaaos	Barrikaadi	2001	Assel Records
Kaaos	Hyväntekijät	2001	Assel Records
Kaaos	Ismit	2001	Assel Records
Kaaos	Lapsi itkee	2001	Assel Records
Kaaos	Pysähdy maailma	2001	Assel Records
Kakka-hätä 77	Narkata ja kuolla	2007	Combat Rock Industry
Kansan Suosikit	Vainot ja harhat	2012	Digijulkaisu/Mikseri
Kaupungin valot	Astraaliprojektio	2014	Airiston punklevyt
Kaupungin valot	Tää on rock´n roll	2014	Digital Track
Kertalääkitys	Uusi aamu	2011	Digijulkaisu/Mikseri
Klamydia	Kosketus	1997	Kräklund

Klamydia	Pala rauhaa	1996	Kråklund
Klamydia	Ruma on kaunis	2013	Usvaputki
Klamydia	Veroparatiisi	1993	Kråklund
Klamydia	Älä pelkää	2013	Kråklund
Kuolleet kukat	Viimeiseen hengenvetoon	1995	Fight Records
Kuolleet kukat	Koska lanka palaa?	1995	Fight Records
M.O.R.A.	Feikki	2011	Digital Album
M.O.R.A.	Jaksaa jaksaa	2015	Not On Label
M.O.R.A.	Nykyajan narrit	2015	Not On Label
M.O.R.A.	S.O.S.	2011	Digital Album
Ohjelmansiirtohäiriö	Ei oikeus toteudu	2007	Digijulkaisu/Mikseri
Ohjelmansiirtohäiriö	Kukaan ei vältty kritiikiltämme	2007	Digijulkaisu/Mikseri
Ohjelmansiirtohäiriö	Raivon vallassa	2007	Digijulkaisu/Mikseri
Osasto 11	Karuselli	2006	Digijulkaisu/Mikseri
Pahoinvointikohtaus	Sairas maailma	2008	Digijulkaisu/Mikseri
Pakkohoitolähete	Olen sielultani punkkari	2014	Digijulkaisu/Mikseri
Pelle Miljoona	Ihmisiä Diasporassa	2013	KHY
Pelle Miljoona	Leipäjonossa on tunnelmaa	2007	Stupido Records
Pelle Miljoona	Lolita love	2009	Stupido Records
Pelle Miljoona	Outziisuus	1998	Pyramid
Pelle Miljoona	Rainbow-mies	2013	KHY
Pertti Kurikan nimipäivät	Asuntolaelämää	2012	Airiston punklevyt
Pertti Kurikan nimipäivät	Kallioon	2010	Airiston punklevyt
Pertti Kurikan nimipäivät	Mä vihaan maailmaa	2010	Airiston punklevyt
Pertti Kurikan nimipäivät	Päättäjä on pettäjä	2011	Hikinauhut
P. M. Kostiainen Project	Angstia ja anarkiaa	2014	Digijulkaisu/Mikseri
Punk Lurex	Arvojärjestys	1996	Hiljaiset Levyt
Punk Lurex	Panssarit kaatopaikalle	1999	Hiljaiset Levyt
Pää kii	Ees jotain positiivist	2012	Stupido
Pää kii	Kylän pahalla puolella	2012	Stupido
Raivoraittius	Köyhyys pelastaa	2014	Digital Album
Raivoraittius	Teollinen yhteiskunta	2014	Digital Album
Rattus	Uskonto on vaara	2012	Svart Records
Rikoslaki	KELA	2012	Woimasointu
Ruumiinavaus	Hylättyjä unelmia	2015	Digital Track
Ruumiinavaus	Ihmisen arvo	2015	Digital Track
Saastuneet	Hyvästi haavekuvat	2013	Digijulkaisu/Mikseri
Saastuneet	Kultainen noutaja	2011	Digijulkaisu/Mikseri
Silminnäkijä	Hedonistien sukupolvi	2014	Black Floyd Studios
Silminnäkijä	Punk-uskonto	2014	Black Floyd Studios
Sotatila	Joukkotuhoaseet	2005	Not On Label
Sotatila	Kontrolli	2005	Not On Label

Sotatila	Oma elämä	2005	Not On Label
Stereotypia	Kissa vai koira	2014	Digital Album
Sur-rur	(Haluan muuttaa asumaan) Sairaalaan	2011	Roku Records
Sur-rur	Kömpelö trikkikuva	2011	Roku Records
The Sörsselssöns	Esson baari	2006	Digijulkaisu/Mikseri
Treblinka	Muuttolinnut	1998	Demo
Tulukset	Kohti parempaa	2014	Secret Records
Tumppi Varonen	Don Quijote	2014	Stupido Records
Tumppi Varonen	Mihin jäi punk	2006	Lamplite
Tumppi Varonen	Sivupersoonaa	2014	Stupido Records
Tumppi Varonen	Sosiaalihuolto	2006	Lamplite
Vapaa maa	Ihmisroskat	2011	Digital Album
Vapaa maa	Sotalapset	2012	Digital Album
Yhteenotto	Elämänkoululainen	2015	Digital Album
Yhteenotto	Uskon sotaan	2015	Digital Album
Yhteenotto	Uutiset	2015	Digital Album
Yhteenotto	Vääränkokoinen	2015	Digital Album
Ylivallan orjat	Hyvinvointivaltio	2012	Not On Label
Ylivallan orjat	Kakara	2012	Not On Label
Ylivallan orjat	Yhteiskunnan rikkaruohot	2012	Not On Label

Liite 3. Havainnot kahden punk-kauden ilmiöistä

TYÖTTÖMYYS	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteensä 10 ilmaisua • Työttömyyttä ei koettu vakavana, akuuttina tai pitkäkestoisena ongelmana • Työttömänä saattoi tehdä itselleen mieluisia asioita, kuten juoda alkoholia tai maalata tauluja • Huoli työttömien määrän kasvusta • Työttömyysavustuksen määrä liian pieni • Opiskelu turhauttavaa, koska työtä ei saanut, kun valmistui • Työttömyys vei elämänilon 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilmaisuja 40 kpl = 300 prosenttia enemmän kuin ensimmäisellä kaudella • Työttömyyteen suhtauduttiin kriittisesti ja vakavamielisesti • Työtä arvostettiin, ei väheksytty tai vieroksuttu • Työttömyys oli ahdistavaa, ei saatu edes pätkätöitä • Työttömyys on masentavaa, rankkaa ja aiheuttaa toivottomuutta • Työttömällä pieni toimeentulo • TE-toimistojen kurssit työttömille koettiin turhina • Työnantajia kritisoitiin ahneudesta, työntekijöiden huonosta kohtelusta ja heidän irtisanomisistaan • Firmat ja työpaikat siirtyvät halpatyömaihin • Työntekijöiltä vaaditaan koko ajan enemmän • Työstä maksetaan pientä palkkaa eikä se riitä aina edes perusmenoihin • Työnteko ei ole kannattavaa • Epäoikeudenmukainen verotusjärjestelmä • Köyhyys lisääntyy, lama pahenee • Työn ja toimeentulon hankkiminen ulkonäön ja/tai erotiikan avulla • Hallitus ei kyennyt ratkaisemaan työttömyysongelmaa • Työttömät leimattiin syrjäytyneiksi • Työttömillä ei ole ihmisarvoa

ERIARVOISUUS	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • Ilmaisuja 30 kpl • Huoli asunnottomista katunuorista ja päihdeongelmallisista • Rikkaat alistavat köyhiä • Rikkaat eivät välitä köyhistä • Huono-osaisuus lisääntymässä • Suomessa kaikilla ei ole riittävästi ruokaa • Vähävaraiset eivät saa apua • Maailmassa on kurjuutta ja nälänhätää 	<ul style="list-style-type: none"> • 59 ilmaisuja = 96,67 prosenttia enemmän kuin ensimmäisellä kaudella • Rikkaiden välinpitämättömyys ja halveksunta köyhiä kohtaan • Rikkaat rikastuvat tavallisten ihmisten kustannuksella • Suomessa on leipäjonoja, joissa käy monenlaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä • Toimeentulotuen hakeminen ja leipäjonoissa asiointi tuntui häpeälliseltä • Suomessa on ulkomailta tulleita kerjäläisiä • Valtion toiminnan kritisointi, valtio pitää tarpeellisesti ihmisiä köyhinä ja rajoittaa ihmisten vapautta • Valtio ei halua ratkaista köyhyysongelmaa • Päättäjät nostavat omia palkkioitaan ja ottavat tiukentavat vähävaraisten taloudellista tilannetta • Rikkaat ajattelevat köyhien olevan luusereita • Kaikilla ei ole varaa edes perustarpeisiin • Vähävaraisuus masentaa, lannistaa ja syrjäyttää • Vähävarainen voi saada sisältöä elämään nauttimalla henkistä ravintoa • Kuluttamisen ja luonnonvarojen tuhlaamisen kritiikki • Myös vähävarainen voi olla ekologinen anti-kuluttaja ja vaikuttaa valinnoillaan maapallon tulevaisuuteen positiivisesti

PÄIHTEET	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 26 ilmaisuja • Selitykset alkoholin käyttämiselle korostuivat • Päihteiden käytön yleisin syy oli todellisuudesta pakeneminen • Alkoholia juotiin pahaan oloon, yksinäisyyteen ja rakkaudettomuuteen • Alkoholin avulla haluttiin unohtaa työkuviot • Nuoret käyttivät päihteitä, mikäli eivät saaneet vanhemmiltaan rakkautta ja vanhemmuuden taidot puuttuivat • Alkoholia juotiin ajan kuluksi • Pilven polton aloittaminen voi johtaa kovempien aineiden käyttöön • Nuoret tytöt saattoivat myydä itseään rahoittaakseen huumeiden käytön • Isien alkoholismi • Isien tai kavereiden kuolemat alkoholin liiallisen käytön vuoksi • Ihmisiä ei voi estää juomasta alkoholia edes alkoholin hintojen nostamisella • Poliisit valvovat alkoholin juomista kaduilla 	<ul style="list-style-type: none"> • 41 ilmaisuja = 57,69 prosenttia enemmän kuin ensimmäisellä kaudella • Pillereiden käyttö piristyskeinona • Alkoholia juotiin, koska yhteiskunnallinen tilanne masentaa ja koska yhteiskunta ei ole inhimillinen • Elämää ei keitetty ilman päihteitä • Arveltiin, että päihteidenkäyttäjät eivät ajattele tai he eivät osaa rakastaa • Alkoholia käytettiin surun käsittelemiseen, murheiden unohtamiseen ja seuran etsimiseen • Kelan maksupäivä oli juhlapäivä jolloin pääsi ravintolaan juomaan alkoholia • Päihteiden käytön aloittaminen yhä nuorempana • Lapset oleskelivat kaduilla, koska vanhemmat käyttivät päihteitä • Myös äidit käyttävät päihteitä, ei ainoastaan isät • Monissa perheissä perustarpeisiin tarkoitettut tulot käytettiin päihteisiin • Huumeita käyttävä äiti saattoi myydä omaa lastaan rahoittaakseen aineiden käytön • Päihteidenkäytön vaarat tiedostettiin, alkoholi tappaa ja kavereiden kuolemaa osattiin odottaa • Päihteidenkäyttäjät kohdeltiin hylkiöinä ja heidät syrjäytettiin yhteisöistä ja yhteiskunnasta • Päihteidenkäyttäjien ulkopuolisuuden tunteet

RIKOLLISUUS	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 14 ilmaisua • Mainittiin tuhopoltot, varkaudet, huumerikokset, prostituutio ja ihmiskauppa • Rikolliset teot painoivat omaatuntoa • Vankilaan tuomittujen kuntoutumismahdollisuuksiin vankilassa suhtauduttiin epäilevästi • Ajateltiin, että vankilarangaistus saattoi pahentaa rikosentekijän tilannetta 	<ul style="list-style-type: none"> • 9 ilmaisua = 35,71 prosenttia vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella • Mainittiin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, väkivalta, huumerikokset, raiskaus ja rattijuoppous • Pohdintaa seksuaalisen hyväksikäytön vaikutuksista lapseen • Oikeuslaitoksen antamia tuomioita ei pidetty oikeudenmukaisina vaan liian lievinä

VÄKIVALTA	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 29 ilmaisua • Katuväkivaltaan liittyvät ilmaisut korostuivat • Mainittiin perheväkivalta, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, väkivaltaviihde, sota ja massamurhat • Henkistä väkivaltaa käsiteltiin kiusattujen nuorten kautta • Punkkareihin kohdistettiin väkivaltaa • Nuorison kokoontumistilojen puute aiheutti tappeleita kaduilla etenkin eri nuorisokulttuuriin kuuluvien välillä • Useampi nuori pahoinpiteli yhdessä yhtä nuorta • Myös poliisi voi toimia väkivaltaisesti • Väkivaltaa pohdittiin sekä tekijän että uhrin näkökulmasta • Väkivaltaa kuvattiin realistisesti ja raadollisesti • Huoli väkivallan lisääntymisestä • Huolta siitä, että ihmisten pitää pelätä kaduilla kulkiessaan • Tekijöitä käskettiin lopettamaan väkivaltaiset teot • Fyysisen ja psyykkisen väkivallan tuomitseminen • Väkivallan vastaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • 37 ilmaisua = 27,59 prosenttia enemmän kuin ensimmäisellä kaudella • Mainittiin perheväkivalta, parisuhdeväkivalta, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, terrorismi • Väkivaltaa pohdittiin erityisesti uhriksi joutuneen lapsen näkökulmasta • Perheväkivaltaa kokevat lapset kuvattiin nykyajan sotalapsina • Maailmanlaajuinen ja filosofinen näkökulma väkivaltaan • Terrorismin tuomitseminen • Pelko terroristeja ja heidän tekojaan kohtaan • Sotaisia ja verinen historia toistaa itseään aina uudelleen • Uskonnon, ismien ja politiikan kieltäminen arveltiin tarpeelliseksi, koska ne aiheuttavat väkivaltaa, tuhoa ja surua ja antavat oikeutuksen tappaa • Väkivaltaa ja sen tekijöitä ei voitu eikä haluttu ymmärtää • Ihmiskunnan tekemät synnit ovat suuria, onko ihmisillä oikeus elää? • Ihmishengen arvottomuus painoi mieltä • Rauhan saavuttaminen ei tuntunut realistiselta • Maailma nähtiin sairaana, julmana, vihaisena ja levottomana • Väkivallan tekijät ovat vastuussa teoistaan • Kehotettiin lopettamaan väkivalta ja koston kierre

JULKISUUS JA MEDIA	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • kolme ilmaisua • media leimasi punkkareita ja punk-kulttuuria vetävillä uutisotsikoilla • ihmiset pelkäsivät punkkareita lehtikirjoituksista saamansa käsityksen perusteella 	<ul style="list-style-type: none"> • 29 ilmaisua = 866,67 prosenttia enemmän kuin ensimmäisellä kaudella • julkisuuden tavoittelu yleistynyt • taviksen elämää ei aina arvosteta • tosi-tv-ohjelmat houkuttelevat julkisuudentavoittelijoita, jotka ovat valmiita myymään yksityisyytensä • viihteelliset viikkolehdet ja televisio-ohjelmat vilisevät turhia julkkiksia • julkkis mielletään ammatiksi • tavikset pyrkivät esiin julkkisten imussa • julkkiksena toimeentulo ja tulevaisuus epävarmaa, julkisuus voi päättyä nopeasti • julkisuus voi ajaa itsemurhaan • julkkikset nähtiin tekopyhinä, moraalittomina, itsekkäinä ja valheellisina • ulkonäköpaineet lisääntyneet, valokuvia manipuloidaan ja käydään plastiikkakirurgiassa • ulkonäkövaatimuksia ei kykene täyttämään ilman vilpillisiä tekoja • median luomat ulkonäköpaineet aiheuttavat mielen terveyden ongelmia ja syömishäiriöitä • mainostajat rikastuvat muiden kustannuksella • median tietotulvan on suhtauduttava kriittisesti • sosiaalisen median avulla yksilöt rakentavat imagoa ja identiteettiä, joka voi olla myös valheellinen • TV ja media vääristävät todellisuutta • TV-sarjojen henkilöt saattavat olla läheisempiä kuin oman elämän todelliset ihmiset

AJATUKSET ELÄMÄSTÄ	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 52 ilmaisua • toivottomuus ja elämän tarkoituksettomuus • toteutumattomat unelmat • näkemykset siitä millaista elämän tulisi olla • elämää käsiteltiin enemmän yleisellä tasolla, ei niinkään oman elämän kautta • yhteiskunnalliset velvoitteet eivät kiinnostaneet • toivottiin ulospääsyä arjen oravanpyörästä ja systeemistä • ympäristökäsitykset ja maapallon tuhoutumisen pelko aiheuttivat pelkoa elämän päättymisestä • omaa elämää arvostettiin • elämä yleensä on arvokasta • toiveikkaus • elämänhalu • elämänilo • kiitollisuutta elämää kohtaan • filosofiset elämänohjeet • unelmointi, ihanteellisuus, romantisointi • elämä otettava omiin käsiin • omien ihanteiden mukaan eläminen • otettava vastuu omasta elämästä • elämänuskon valaminen itsen ja toisiin 	<ul style="list-style-type: none"> • 29 ilmaisua = 79,30 prosenttia vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella • elämästä puhuttiin lähinnä oman elämän kautta • omassa elämässä erilaisia vaikeuksia • oma elämä ei toteutunut halutulla tavalla • kokemukset ihmisarvon puuttumisesta • omaa elämää paettiin • koettiin elämässä eksymistä • ihmiset etsivät onnea päihteistä tai uskonnosta sitä löytämättä • ihmiskunnan nähtiin tekevän joukkoitsemurhaa • todettiin, että ihmiset eivät kykene elämään sovensa keskenään • musiikki ja rakkaus antavat tarkoituksen elämälle • halu kulkea omanlaisiaan elämänpolkuja • elämä on kaunis retki • elämänfilosofia ja avarampi elämäajattelu karisseet ensimmäiseen kauteen verraten • realistiset näkemykset elämästä • elämänmuutokset nähtiin mahdollisina • ei saa luovuttaa eikä lannistua

VALTA JA VALVONTA	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 71 ilmaisua • runsas kritiikki päättäjiä ja poliitikkoja kohtaan • päättäjiin ja poliitikkoihin ei luotettu • päättäjien toiminta lisää köyhyyttä ja huono-osaisuutta • ihmiset päättäjien pelinappuloita • päättäjien keskinäinen valtataistelu • päättäjien ja poliitikkojen vieraantuminen ihmisistä • tavallinen kansa on päättäjien halveksunnan ja riiston kohde • lainsäädäntö ja verorahojen käyttö epäoikeudenmukaista • asevarustelun arvostelu verorahojen käytön näkökulmasta • nuorten asioista ei välitetä eikä nuoriin panosteta • hallituksella aina samat puheenaiheet, kiinnostus politiikan seuraamiseen loppunut • turhautunutta ja vihamielistä suhtautumista päättäjiin • valta haluttiin saada omiin käsiin • ihmiset nähtiin yhteiskunnan orjina ja lammaslaumana • vallankäyttäjät pyrkivät aivopesemään ihmisiä • kansalaiset valtion talutusnuorassa • systeemiä vastaan ei voi kapinoida • lait koettiin alistavina ja rajoittavina • poliisit ovat väkivaltaisia ja epäoikeudenmukaisia ja suojelevat vain valtaapitäviä ja varakkaita • poliisit käyttävät valtaansa väärin • poliisit harjoittavat yksilöiden valvontaa • nuorison sääntörikkomuksia ei pidetty vakavina 	<ul style="list-style-type: none"> • 25 ilmaisua = 64,79 prosenttia vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella • valtio pitää ihmisiä tiukasti pihdeissään • eduskuntaan suhtauduttiin vihamielisesti • päättäjien kritisointi omien palkkioiden nostamisesta, kun huono-osaiset voivat yhä huonommin • valtion velkaantumista kritisoitiin • köyhien toimeentulon ja palveluiden leikkaamista kritisoitiin • päättäjät kaunistelevat valtion tilannetta eivätkä halua tai kykene korjaamaan epäkohtia kuten köyhyys- tai työttömyysongelmaa • yhteiskunnan perustukset murenemassa • päättäjät ovat pettäjiä • epäoikeudenmukainen verotus ja kuristava verotusjärjestelmä • verorahojen käyttämistä aseisiin kritisoitiin • tietoyhteiskunnan kontrollia ja valvontaa kritisoitiin • yksilöä koskevat tiedot tallennetaan tietokantoihin, erilaiset rekisterit estävät yksityisyyden • ihmisiä valvotaan kameroilla, joita on kaikkialla • viranomaisille annettu valta valvoa ihmisiä • yksilöt voimattomia valtarakenteiden suhteen • toimeentulotuen hakeminen koettiin byrokraattisena ja kohtuuttomana

PUNK-ILMIÖ	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 44 ilmaisua • punkrockin sanoituksilla tavoiteltiin yhteyttä muihin ja haluttiin saada ihmiset ajattelemaan omilla aivoillaan sekä huomaamaan maailman vääryydet • teksteillä haluttiin koskettaa toisia ja saada ihmiset välittämään toisista ihmisistä ja erilaisista epäkohdista • musiikki vapauttaa, muuttaa ihmistä ja hänen tunteitaan • musiikki voi saada ihmiset rakastamaan koko maailmaa • musiikki antaa ja kuvastaa elämänhalua • musiikki luo yhteenkuuluvaisuuden tunteita ja yhdistää ruumiin ja sielun • musiikin energia tärkeämpää kuin soittotaito • musiikin energia antaa elämänvoimaa ja onnistumisen tunteita • pogoaminen yhdistää ihmisjoukon toisiinsa • punkmusiikki oli alku jollekin tärkeälle • punkmusiikki herätti nuoret elämään • punkkareita syrjittiin musiikkityylin ja punk-kulttuurin vuoksi • punkkareita kohtaan oltiin väkivaltaisia • punkkarit leimattiin ulkonäön, vaatteiden ja mielipiteiden vuoksi • punkkareita arvosteltiin ja mustamaalattiin • punkkareihin suhtauduttiin negatiivisesti • lehdistö sai ihmiset uskomaan, että punkkarit ovat rikollisia ja väkivaltaisia • valtakulttuurissa pelättiin nuorisokulttuureihin kuuluvia • valtakulttuurin mielestä punkkarit eivät saisi tuoda esiin omia mielipiteitään tai olla eri mieltä valtakulttuurin kanssa • punkkarit kuuntelivat itseään ja omaa sydäntään • punkkareilla ei ollut idoleita tai auktoriteetteja • punkkarit antoivat muiden olla sitä mieltä kuin ovat ja odottivat samaa suvaitsevaisuutta muilta • nuorisoryhmien viha toisiaan kohtaan tuhoaa tulevaisuuden 	<ul style="list-style-type: none"> • 23 ilmaisua = 47,73 prosenttia vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella • punk-sukupolvien jatkumo nähtävissä • ensimmäinen punk-sukupolvi kasvanut aikuisiksi ja keski-ikäisiksi • aikuistuneilla (entisillä) punkkareilla rock ja kapi-na jääneet elämästä pois ja elämäntapa muuttunut keskiluokkaiseksi • entisiltä punkkareilta kysyttiin, mihin jäi punk ja punk-aate • aineistossa punkrocksanoituksia henkilöiltä, jotka julkaisivat levyjä jo 1970-1980-lukujen vaihteessa • punkkarit ovat sielultaan sankareita, mutta eivät toisia viisaampia • punk on ikuista • punk ottaa edelleen kantaa • punkin sanoma on jalo • punk on vapautta • punk on voimavara • musiikki pitää kiinni elämässä • nykypunk ei enää riko rajoja eikä kyseenalaista • punkkareiden tasapäästyminen eli pitäisi olla samaa mieltä vaikka punk-aatteen mukaan pitäisi ajatella itse omilla aivoillaan • toive, että punkkareita ja punk-musiikkia kuunneltaisiin myös nykyään

TULEVAISUUS JA SELVIYTYMINEN	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 97 ilmaisua • tulevaisuutta pohdittiin melko yleismaailmallisesti • maailmanparantajuuden elementtejä • toiveet vihan, kateuden ja pelon loppumisesta maailmasta • toiveet ihmisten välisestä tasa-arvoisuudesta • eläinten hyvinvoinnista kannettiin huolta • jokaiselle toivottiin hyvinvointia ja parempaa elämää, erityisesti maailman lapsille • unelmat maailmanrauhasta ja vapaudesta • unelmat maailmasta, jossa kenenkään ei tarvitse pelätä • toive sukupolvien välisen kuilun katoamisesta • luonnonvarojen riittävydestä ja luonnon säilymisestä seuraaville sukupolville kannettiin huolta • toive kuluttamisen vähentämisestä, maapallon ja luonnon suojeleminen kuuluu kaikille • tulevaisuus koettiin epävarmana mahdollisen luonnon tuhoutumisen ja sotien vuoksi • pelättiin, että ihmiset tuhoavat elinympäristönsä ja sitä kautta itsensä ja toisensa • ihmiskunnan kohtalo askarrutti ja ihmisten toivottiin tekevän muutoksia jotka pelastavat ihmiskunnan ja maapallon • ihmisten halu muuttua, eteenpäin katsominen ja periksiantamattomuus ovat maailman pelastumisen avaintekijöitä • nuoret ovat lupaus tulevaisuudesta • haluttiin vaikuttaa tulevaisuuteen ja tehdä siitä mahdollisimman hyvä koko ihmiskunnalle • tulevaisuus nähtiin myös harmaana ja toivottomana • maailman tuhoutumista toivottiin, koska maailma on sairas • selviytymisen tunne oli voimakkaampi kuin se ettei selviydytä • seinät saattoivat olla vastassa kaikkialla • masentuneita ja kiusattuja nuoria kannustettiin • selviytymiseen tarvitaan itsetunnon kohenemistä, itsevarmuuden löytymistä, ystävyyttä, yhteisvoimaa ja rakkautta • itsemurhaa ei pidetty hyvänä ratkaisuna • muistutettiin, että masennuksesta voi parantua ja elämästä voi taas nauttia • itsesäälistä ei ole apua • eteenpäin pitää pyrkiä, omaa sydäntä on kuunneltava ja otettava tukea vastaan • itseensä pitää uskoa • elämänhalun voi saada takaisin • ihmiset yrittävät unohtaa maailman kurjat tapahtumat sirkushuvien avulla 	<ul style="list-style-type: none"> • 61 ilmaisua = 37,11 prosenttia vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella • oman elämän realiteeteissa pysyminen • tulevaisuutta pohdittiin lähinnä yksilönä ja oman elämän kautta • yhteiskunnan tulevaisuudesta koettiin vastuuta • asioihin vaikuttamiseen laajemmalla tasolla ei oikein uskottu • halu elää uudessa, paremmassa maailmassa, jossa ihmiset auttavat toisiaan • huoli tulevaisuudesta, koska työttömien määrä kasvaa • jatkuva kilpaileminen, oravanpyörässä juokseminen ja työelämän kovat vaatimukset huolettivat • oman elämän muuttaminen toisenlaiseksi nähtiin mahdollisena • omista unelmista kiinni pitäminen ja tulevaisuudenuskon säilyttäminen koettiin tärkeänä • toivottomuus ja keinottomuus omien asioiden suhteen • ihmiset hakevat tukea uskonnosta ja päihteistä • hengen ravinto auttaa selviytymään • elämään on tarrauduttava • syrjäytymistä vastaan on rimpuiltava • henkiset haavat voivat parantua • rohkeus, avoimuus ja luovuus ovat voimavara • rock and roll auttaa jaksamaan ja jatkamaan • itselle annettava joskus aikaa ja hiljaisuutta, jotta omat voimat vahvistuvat • itsemurhaa harkitsevia muistutettiin, että jokainen on tärkeä • vaikeudet voi voittaa • elämänhalu ohjaa meitä

SUHTAUTUMINEN YHTEISKUNTAAN	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 97 ilmaisua • työ näännyttää ja kahlitsee • heräteltiin miettimään, voisiko elämässä olla jotain parempaa sisältöä kuin työ • opiskelu turhautti, työllistyminen epävarmaa • opiskeluun painostettiin virallisilta tahoilta • normien noudattamatta jättäminen haittasi muita, ei itseä • turhautumista uskontoihin ja yhteiskuntaan • valtiota kohtaan tunnettiin epäluottamusta • valtio nähtiin tuhoajana, ei rakentajana • poliisi, hallitus ja armeija nähtiin orjuuttajina nöyryyttäjinä ja elämästä vieroittajina • yhteiskunta ei toimi, koska ihmiset riistävät toisistaan • yhteiskunta ei ole kaikkien koti, yhteiskunnan tulisi mukautua ihmisiin • kiitollisuus Suomesta ja vapaasta maasta, kotimaata arvostettiin • puolustusvoimien kritisointi • maanpuolustus nähtiin henkilökohtaisena valintana, ei velvollisuutena • kysyttiin, onko isänmaa vain sotaa haluavien tahojen keksintöä • yhteiskuntaan haluttiin vaikuttaa itse tehdyn musiikin kautta ravistelemalla ihmisiä huomaamaan vallitseva todellisuus • vaikuttaminen asioihin, ihmisiin ja yhteiskuntaan koettiin vaikeana • rauhanmarsseilla käytiin, mutta ne koettiin tuloksettomina • koettiin, että aikuiset eivät uskoneet nuoriin, nuoret eivät kokeneet tulevaisuutta kuulluiksi • päättäjien kauniit sanat eivät olleet uskottavia ja oli viisaampaa toimia itse • myös muiden nuorten toivottiin puuttuvan epäkohtiin • halu ottaa kantaa ja tuoda havainnot yhteiskunnasta esiin 	<ul style="list-style-type: none"> • 88 ilmaisua = 9,28 prosenttia vähemmän kuin ensimmäisellä kaudella • valtion talouspolitiikkaa kritisoitiin velkaantumisen vuoksi • rahan voimaa kuvattiin murskaavaksi, koska raha hallitsee koko maailmaa • yhteiskunta ei tarjoa köyhille minkäänlaisia mahdollisuuksia irrottautua köyhyydestään • politiikkaa kohtaan oltiin yleisellä tasolla pettyneitä • perussuomalaisten arvoja kritisoitiin ja esiin tuotiin puolueen jäsenten suvaitsemattomuus niitä kohtaan, jotka ovat erilaisia kuin he itse • Suomen kansa ei ole enää yhtenäinen ja kansallismieli on kadonnut • suomalaisia yhdistää ainoastaan yhteinen kieli ja muutoin elämme kuin eri planeetoilla • pääkaupunkiseutua kuvattiin omaksi valtiokseen ja muun Suomen olevan ”muuta maailmaa” • Euroopan Unionia kritisoitiin ja eri kansallisuuksien ja kulttuurien yhteen sovittaminen nähtiin haastavana • huolta aiheutti Naton kyseenalaiseksi arveltu toiminta, Itämeren saastuminen, avohakkuut, ydinvoimat, työttömyys ja opiskelupaikkojen riittämättömyys • voimattomuuden kokeminen, sillä ihmiset eivät näyttäneet toimivan riittävän aktiivisesti maailman pelastamiseksi • yhteiskunnallisen tilanteen nähtiin olevan vaakalaudalla ja maailman arveltiin muuttuvan koko ajan huonompaan suuntaan • esiin tuotiin, että lasten hankkiminen pahaan ja sairaaseen maailmaan ei ole viisasta • valtava määrä ihmisiä kokee kodittomuuden ja ulkopuolisuuden tunteita eriarvoisuuden kasvaessa koko ajan • yhteiskunnassa on meneillään köyhien kyykyttäminen, jotta rikkaat voivat edelleen rikastua • valtioiden rajat tulisi poistaa, uskonnot pitäisi kieltää ja ympäristön tuhoamisen on loputtava • pahoinvoinnin ajateltiin kasvavan, koska ihmisille keksitään jatkuvasti uusia tarpeita • ihmisille riittää matalampi elintaso eikä jatkuvaan kasvuun tähtäämisessä ole järkeä • kuluttamisen vähentäminen nähtiin välttämättömänä

EETTINEN ILMAPIIRI	
1977–1990	1991–2015
<ul style="list-style-type: none"> • 96 ilmaisua • ihmisten välillä lietsova viha koettiin epäoikeudenmukaisena • lyriikoilla haluttiin herätellä vastuullisempaa ajattelua ja ravistella ihmisiä, jotka ovat välinpitämättömiä maailmassa tapahtuvien vääryyksien suhteen, eräänä tällaisena epäkohtana nähtiin etninen syrjintä • moraaliset kannanotot sodankäyntiin, sotilaiden tekoihin ja sotien aiheuttamiin kauhuihin liittyen • ymmärrys sotien aiheuttamasta tuskasta ihmisille sekä asearsenaalin aiheuttamista ympäristötuhoista • sotilaiden tekoja ei voitu kunnioittaa • sotilaita kohtaan tunnettiin myötätuntoa, koska sotaa johtavat henkilöt määräävät heidät tappamaan ja kulkemaan kohti omaa kuolemaa • lapsella ei ole vapautta valita haluaako hän ryhtyä sotilaaksi vai ei • ihmisiä kehoitettiin miettimään tarkoin, haluavatko he todella mennä armeijaan oppimaan tappamista • tappaminen tuomittiin myös silloin, kun sen syyinä oli taistelu ihmisoikeuksista • sodassa kaikki osapuolet nähtiin uhreina • viha, sota ja ahneus olivat tappaneet ihmisyyden jokaisesta, jota ne koskettivat • aseitehtaiden vastuuta sotien julmuuksista peräänkuulutettiin • ihmiset, jotka rikastuivat sotateollisuudella, eivät olleet kiinnostuneita ihmisten kärsimyksistä • sodat ja sotiminen tuomittiin teksteissä jyrkästi ja tilalle haluttiin rauhallinen ja turvallinen maailma • vastuun tunteminen maailmantilanteesta • kaikki ovat vastuussa maailmantilanteesta, eikä silmiä saa sulkea maailman pahuudelta • erilaisuutta ei saa tuomita • seksuaalisen suuntautumisen vuoksi ei saa syrjiä muita • lyriikoissa muistutettiin, että jokainen ihminen on arvokas • vihan ja kateuden katoamista maailmasta toivottiin • tasa-arvoa vaadittiin sekä ihmisille että eläimille • elintasoja tulisi madaltaa ja tarpeettomasta tavarasta ja sen hankkimisesta tulisi luopua • tavara ei tuo ystävyyttä eikä onnea • ongelmien ja vääryyksien korjaamiseksi tarvittavat vastaukset löytyvät jokaisen ihmisen sydäimestä • lyriikoilla haluttiin vaikuttaa ihmisten eettiseen heräämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • 96 ilmaisua = sama määrä ilmaisuja kuin ensimmäisellä kaudella • monilta puuttuu ihmisarvo esimerkiksi kehitysvammaisuuden, työttömyyden, köyhyyden tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi • maailmassa on puutetta toisten kunnioittamisesta ja toisista välittämisestä • lyriikoissa kysyttiin, miksi uudet sukupolvet uskovat vihaan, sotaan ja väkivaltaan ja teksteissä toivottiin inhimillisempää yhteiskuntaa • nuorempien sukupolvien arveltiin välittävän vain itsestään • sivistysvaltion tunnusmerkkeinä nähtiin hedonismi sekä vallan ja vaurauden tavoittelu • köyhiltä on viety ihmisoikeudet • valtion näkökulmasta ihmiset ovat vain rahareikä ja menoerä • rahamaailma ja talouselämä nähtiin eettisesti arveluttavana • materia ja uudet tavarat juovuttivat ihmisiä • unelma paremmasta ja yhtenäisemmästä maailmasta, jossa ei ole eriarvoisuutta, rasismia, seksismiä, homofobiaa eikä muukalaisvihaa. • maailman pahuuteen olivat syyllisiä kaikki ihmiset • ihmisiä kuvattiin ahneiksi, itsekkäiksi ja sadisteiksi • itseriittoisia ihmisiä kehoitettiin avaamaan silmänsä, näkemään oikeat ongelmat ja lopettamaan pikkuasioista valittaminen • ihmiset pitivät itseään viisaina vaikka eivät sitä ole • teksteissä ihmeteltiin, miksi ihmiset eivät auta toisiaan tai miksi ihmiset eivät toimi maailman pelastamiseksi • ihmisenä oleminen saatettiin kokea häpeällisenä • maailmaan toivottiin rauhaa ja rakkautta • humanismin sanottiin jääneen muiden ismien jalkoihin • aikakautemme katsottiin kannustavan hedonismiin • hedonistien mielestä empatia on nykyajan sairaus eikä heikommista tarvitse huolehtia • yhteiskunnan arvot haluttiin laittaa uuteen järjestykseen • kaikkia ihmisiä ei nähty aitoina vaan osa ihmisistä nähtiin feikkeinä • lyriikoissa puolustettiin voimakkaasti eläinten oikeuksia • tuotantoeläimien ja koe-eläinten kohtelusta oltiin hyvin huolissaan • turkistarhausta ja tehotuotantoa kritisoitiin • ihminen on sankari, kun hän puolustaa sorrettuja ja taistelee vääryyttä vastaan • ihmisiä muistutetaan, että kuka tahansa meistä voi olla sankari